

KERKENBELEIDSPLAN BERLAAR

We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

INHOUDSTAFEL

INHOUDSTAFEL.....	2
INLEIDING	3
1. SITUERING KERKGEBOUWEN	7
2. FICHE PER KERKGEBOUW WAARVOOR REEDS EEN HERBESTEMMING WERD GEVONDEN	8
2.1. Sint-Paulus Kapel.....	8
2.2. Kapel van de Zusters van het Heilig Hart van Maria	9
2.3. Onbevlekt Hart van Maria Kerk.....	10
3. Overzicht van de kerken op het Berlaarse grondgebied.....	12
3.1. Sint-Pieterskerk in Berlaar Centrum.....	12
3.1.1. Identificatie.....	12
3.1.2. Beschrijving.....	13
3.2.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	88
3.2.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	90
3.2. Sint-Lambertuskerk in Berlaar Gestel.....	91
3.2.1. Identificatie.....	91
3.2.2. Beschrijving.....	92
3.2.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	191
3.2.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	193
3.3. Sint-Rumolduskerk	194
3.3.1. Identificatie.....	194
3.3.2. Beschrijving.....	195
3.4.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	231
3.4.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	233
4. NAAR EEN TOEKOMSTVISIE	234
4.1. Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie.....	234
4.2. Plan van aanpak en besluit:.....	238

INLEIDING

Dit kerkenbeleidsplan omvat volgende (*voormalige*) gebouwen voor de rooms-katholieke eredienst op het grondgebied van de gemeente Berlaar:

- (*Sint-Paulus Kapel, Hertstraat, Berlaar (Heikant)*)
- (*Kapel van de zusters Heilig Hart van Maria, Pastorijstraat, Berlaar (Centrum)*)
- (*Onbevlekt Hart van Maria kerk, Misstraat 61 B, Berlaar (Station)*)
- Sint-Pieterskerk Centrum, Markt 42, Berlaar (Centrum)
- Sint-Lambertuskerk, Lambertusplaats 2, Berlaar (Gestel)
- Sint-Rumolduskerk, Aarschotsebaan 50, Berlaar (Heikant)

De gemeente Berlaar beschikt reeds over een kerkenbeleidsplan dat werd goedgekeurd in de gemeenteraad van 19 september 2017.

Dit plan is aan actualisatie toe en een rudimentair ontwerp, voorbereid door de interne diensten van de gemeente Berlaar, werd voor de eerste keer besproken op het overleg tussen het Centraal Kerkbestuur en het College van Burgemeester en Schepenen op 26 augustus 2024.

Na bespreking in de Pastorale werkgroep en met de verschillende kerkfabrieken werd het terug voorgelegd op het overleg tussen het Centraal Kerkbestuur en het College van Burgemeester en Schepenen op 17 december 2024.

Op 17 maart 2025 werd - in aanwezigheid van Johan Govaerts, medewerker Vicariaat Kempen Bisdom Antwerpen en enkele leden van het Pastorale team – door de Stuurgroep de laatste hand gelegd aan het ontwerp van geactualiseerd kerkenbeleidsplan.

Bij het proces van de opmaak van het kerkenbeleidsplan spelen drie werkgroepen een belangrijke rol nl. de Pastorale werkgroep, de Burgerlijke werkgroep en de Stuurgroep.

Hieronder de samenstelling en de vergaderdata van de verschillende werkgroepen.

- **Pastorale werkgroep Sint-Salvator:**

Leden: Steven De Schamphelaere, Jef De Wilde, Ludo Neujens, Luc Van Looy, Jörgen Verherstraeten, Geert Rynders en Michel Brasseur.

Vergaderdata:

- 21 augustus 2024 (besproken binnen het team van de pastorale eenheid)
- 24 oktober 2024 (besproken tijdens een bijeenkomst met de team en de leden van de verschillende kerkraden)

- **Burgerlijke werkgroep (gemeente Berlaar):**

Leden en hun rol: burgemeester Walter Horemans, schepen Stefaan Lambrechts, consultant Openbare Werken Nils Serneels en Nancy Roelands, afdelingshoofd Mens als secretaris.

Vergaderdata: 26 maart 2024 en 20 augustus 2024

- **Stuurgroep (Centraal Kerkbestuur- college):**

Leden en hun rol: leden van het schepencollege: burgemeester Walter Horemans, schepen Stefaan Lambrechts, schepen Wim Soons, schepen Ann Van Loock, schepen Jozef Daems, schepen Adela Janssens, Frans Busschots (voorzitter CKB en kerkfabriek Sint-Rumoldus), Jan Lambrechts (secretaris CKB), Hugo Verret (kerkfabriek Sint-Pieter), Vincent Orroi (kerkfabriek Sint-Pieter), Anne Luyten (kerkfabriek Sint-Lambertus), Hans Geheniau (kerkfabriek Sint-Lambertus), pastoor Michel Brasseur, Steven De Schamphelaere (adjunct van de bisschoppelijk vicaris bevoegd voor het Dekenaat Noorderkempen) en Nancy Roelands, afdelingshoofd Mens als secretaris

Op 17 maart 2025 werd deze stuurgroep aangevuld door de volgende leden van de pastorale eenheid Sint-Salvator: Ludo Neujens, Luc Van Looy en Jef De Wilde; we werden bijgestaan door Johan Govaerts, medewerker Vicariaat Kempen Bisdom Antwerpen

Vergaderdata:

- 26 augustus 2024
- 17 december 2024
- 17 maart 2025

Goedkeuring Kerkenbeleidsplan :

Dit kerkenbeleidsplan werd opgemaakt in overleg tussen de gemeente Berlaar, het team van de Pastorale eenheid Sint-Salvator, het Centraal Kerkbestuur van Berlaar en alle kerkfabrieken die eronder ressorteren en werd vervolgens goedgekeurd:

- door de bisschop van bisdom Antwerpen op 15 april 2025.
- door de gemeenteraad van de gemeente Berlaar op 20 mei 2025.

VISIE PASTORALE EENHEID SINT SALVATOR - Berlaar

Door het plotse overlijden van pastoor Erik Thielemans vond de idee van een pastorale eenheid er erg weinig ingang. De samenwerking bleef er beperkt tot de bestaande federatie van zelfstandige parochies. Er was overleg, maar jammer genoeg geen drijfveer tot intensieve samenwerking. Dit leidde lang tot een status-quo. Sinds enkele jaren dringt samenwerking zich op en wordt meer toenadering gezocht bij de pastorale eenheid. De bereidheid om over de grenzen van de eigen parochie heen te stappen groeit ook bij de parochianen. Binnen de federatie Berlaar werden voor wat betreft de kerkgebouwen reeds ingrijpende bestemmingswijzigingen doorgevoerd, op basis van het kerkenbeleidsplan uit 2017, met de herbestemming van de Sint-Paulus kapel aan de Hertstraat en eerder al de herbestemming van de Onbevlekt Hart van Maria kerk aan Berlaar station. Als gevolg hiervan omvat Berlaar nu nog drie parochies, één voor elke deelgemeente of gehucht (Berlaar centrum, Gestel en Heikant), elk met één kerkgebouw.

In dit kerkenbeleidsplan worden allereerst de betrokken kerkgebouwen ruimtelijk gesitueerd. Vervolgens volgt een bespreking van elke kerk afzonderlijk.

In het verleden werden al inspanningen gedaan om het aantal kerken op Berlaars grondgebied te beperken. De Sint-Pauluskapel in de Hertstraat werd afgebroken omdat het gebouw aangetast was door de tand des tijds. De kapel van de zusters van het Heilig Hart van Maria is ondertussen afgebroken en maakt plaats voor een woonproject. De vrije Basisschool Heilig Hart van Maria heeft een erfpacht gekregen op de kerk van het Onbevlekt Hart van Maria om deze te gebruiken als turnzaal.

Aan bod komen een beschrijving, een situering in de ruimtelijke omgeving en een beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie. Aan het einde van dit document is er een onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie opgenomen.

1. SITUERING KERKGEBOUWEN

Adressen :

Sint-Pieterskerk centrum
Markt 42
2590 Berlaar
Afdeling 1 perceelnummer B 46 C

Sint-Rumolduskerk Berlaar Heikant
Aarschotsebaan 50
2590 Berlaar
Afdeling 1 C 884 T

Sint-Lambertuskerk Gestel
Lambertusplaats 2
2590 Berlaar
Afdeling 2 perceelnummer B 110 D

2. FICHE PER KERKGEBOUW WAARVOOR REEDS EEN HERBESTEMMING WERD GEVONDEN

2.1. Sint-Paulus Kapel

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Jonkheer De Cock de Rameyen schonk in 1963 een stuk grond in de Hertstraat aan de vzw Bisdom Antwerpen. In de schenkingsakte werd bepaald dat de grond geschonken werd om er een bidplaats op te richten. Met de bouw van de Sint-Pauluskapel werd hieraan voldaan. Deze moderne kapel bleef tot 2000 in gebruik. Toen besliste de vzw Dekenale Werken Rupel-Nete de kerk te sluiten.

Hiervoor waren er verscheidene redenen.

In de jaren 90 waren er al heel wat herstellingen aan de kapel uitgevoerd. Maar om de kerk in stand te houden, waren nog meer investeringen nodig. Er werd toen beslist om deze investeringen niet te doen.

Deze beslissing werd mee gestaafd door het feit dat er nog vijf andere gebedshuizen in Berlaar waren: Sint-Pieterskerk en de kapel van het klooster in Berlaar Centrum, Onbevlekt

Hart van Maria in Berlaar Station, Sint-Rumoldus in Berlaar Heikant en Sint-Lambertus in Gestel. (Persartikel zie bijlage 5)

Pas tien jaar na de sluiting van de Sint-Pauluskapel werd er eindelijk beslist wat er met het gebouw en de site ging gebeuren.

In 2011 werd de kapel dan afgebroken en maakte plaats voor 4 woningen.

2.2. Kapel van de Zusters van het Heilig Hart van Maria

We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

De kapel was eigendom van de Zusters Heilig Hart van Maria.

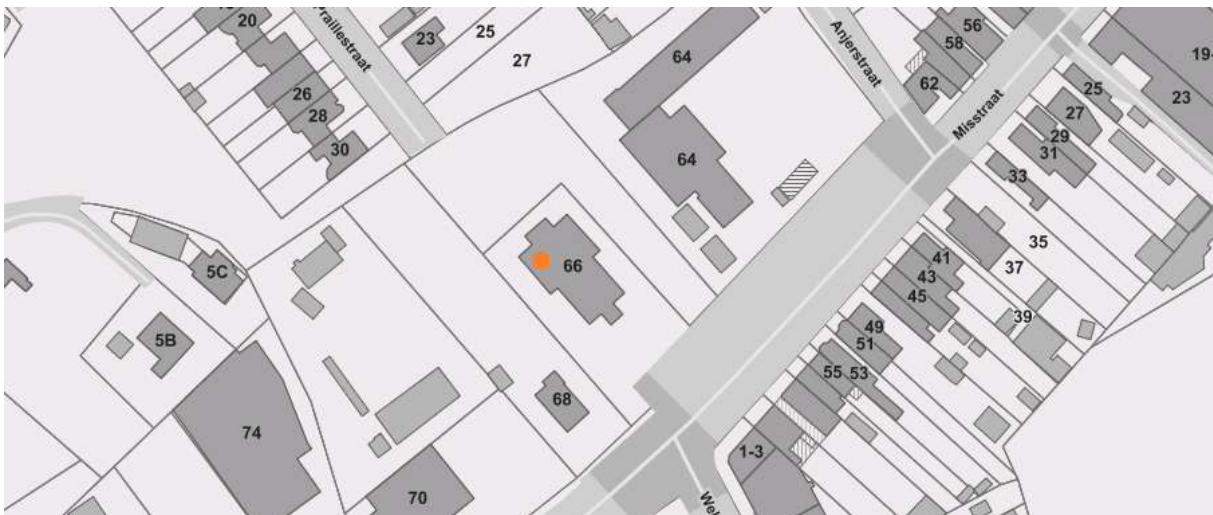
Deze stond in de Pastorijstraat in het centrum van Berlaar op een steenworp van de Sint-Pieterskerk.

Deze kapel werd van bij aanvang voornamelijk afgestemd op onderwijs. Het was deel van de kostschool opgericht in 1881.

Het was een U-vormig complex ontstaan in de loop van de tweede helft van de 19de eeuw, grondig aangepast en uitgebreid in de 20ste eeuw. De kapel had bakstenen 19de-eeuwse vleugels van twee bouwlagen met latere mansardeverdieping; rechthoekige vensters met arduinen dorpels, rechthoekige deur in vlakke omlijsting met kroonlijst, verder rechthoekige

deur in rondboogportaal. De oostvleugel in Pastorijstraat van 1924 werd gemarkeerd met lisenen. Er stond een Chronogram aan speelplaatszijde.
De kapel werd afgebroken en maakt plaats voor een woonproject.

2.3. Onbevlekt Hart van Maria Kerk

De Onbevleekt Hart van Mariakerk is eigendom van de Kerkfabriek.
Deze Kerk is geen beschermd object, maar wel vastgesteld.

Het betreft een moderne éénbeukige kerk met transept en rechthoekig koor, van 1934, naar afwijkend ontwerp van Frans Vandendael (onder meer zonder toren en met één schiptravee minder dan voorzien). Opgetrokken uit gele baksteen op sokkel van bruine baksteen en afgedekt door leien zadeldaken met op de kruising moderne dakruiter. Zuidoostelijke puntgevel gemarkeerd door rechthoekig ingangsportaal (circa 1981), drielicht en bekronend kruis. Schip van twee traveeën, bestaande uit per drie gekoppelde rechthoekige vensters, geritmeerd door steunberen. Bepoeterd en wit beschilderd interieur met houten spitstongewelf.

De vrije Basisschool Heilig Hart van Maria heeft een erfpacht gekregen op deze kerk om deze te gebruiken als turnzaal. De parochie hield op te bestaan en is opgenomen in de parochie van Sint-Pieter.

De erfpachtnemer neemt alle (onderhouds)kosten ten laste.

3. Overzicht van de kerken op het Berlaarse grondgebied

3.1. Sint-Pieterskerk in Berlaar Centrum

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

3.1.1. Identificatie

Naam: Sint-Pieterskerk

Geografische ligging

- Markt 42 te 2590 Berlaar
- Provincie: Antwerpen

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Antwerpen
- Dekenaat: Kempen West
- Pastorale eenheid: Sint-Salvator
- Parochie: Sint-Pieter

Eigenaar: gemeente Berlaar

Bescherming(en)

De toren van de Sint-Pieterskerk is beschermd als monument sinds 20 maart 1935.

De Sint-Pieterskerk is sinds 8 juni 1998 geregistreerd d.m.v. een ministerieel besluit tot een beschermd monument.

De kerk is vastgesteld als bouwkundig erfgoed sinds 5 oktober 2009.

3.1.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

Het kerkgebouw Sint-Pieter heeft een grote cultuurhistorische en architecturale waarde.

Georiënteerde driebeukige neoromaanse kruisbasiliek van 1874-1880 naar ontwerp van L. Blomme; vroeg-gotische toren uit de eerste helft van de 13de eeuw, herbouwd in 1940-1943 naar ontwerp van F. de Groodt onder leiding van kanunnik R. Lemaire. Gelegen aan de oostzijde van de Markt, omringend voetpad met grasperken. Met een Heilig Hartbeeld op een beboomd perkje ten zuiden.

Tienden van Berlaar in 1227 door Egidius Berthout afgestaan aan de abdij van Roosendaal (Walem), en circa 1230 opbouw van de kerk waartoe huidige toren behoorde. Circa 1353 (zie gedenkplaat in toren) vervangen door een nieuwe kerk, vermoedelijk omdat de vorige kerk door brand werd verwoest. Een derde kerk met laatgotisch koor (midden 17de eeuw), lager gelegen driebeukig schip en transept (18de eeuw), kapelletje (17de eeuw) aan noordzijde van de toren en sacristie (1786) werd in 1873-76 (zie gedenkplaat rechts van noordelijke transeptportaal), vervangen door een grotere neoromaanse kerk naar ontwerp van L. Blomme in harmonie en met behoud van de meermaals (onder meer in 1855) herstelde toren. Laatst genoemde nogmaals hersteld in 1922 naar ontwerp van E. Careels met vervanging van onder meer verweerde basementen van de zuiltjes, kapitelen en dagkanten. Dit is de kerk die er op dit moment nog steeds staat. Op 14 mei 1940 werd de toren gedynamiteerd door de Belgische militaire overheid, om de Duitsers te beletten een overzicht te verkrijgen over de streek en dan vooral de stad Lier. Een gedeelte van het portaal en de noordelijke muur bleven overeind. Deze toren is na opmeting en grondig onderzoek van puinen en archief, herbouwd met maximale recuperatie van materiaal. Deze heropbouw van de toren vond plaats in de jaren 1940-1943 (gedenkplaat in de inkom van de toren verwijst hiernaar) en dit naar het ontwerp van F. de Groodt onder leiding van kanunnik R. Lemaire.

De huidige toren heeft een gewapende betonconstructie met half dragende skeletbouw. De torennaald benadert de vroeg-gotische vorm met bedekking van rode leitegels en een vroegere blinde wimberg met nis. Het torenportaal kreeg opnieuw volle hoogte door verwijdering van de houten vloer van de hoog zaal. Er zijn ook galmgaten aanwezig zonder klankborden. De zijbeuken zijn verkort zodat de toren vrijstaat, deze is door een tussenstuk met de kerk verbonden.

De toren is opgebouwd uit Ledische zandsteen. Het kerkgebouw is opgebouwd uit donkerrode baksteen en een zandstenen plint. Tot slot zijn het tussenstuk en de doopkapel opgetrokken uit zandsteen.

De vierkante westtoren heeft vier geledingen (verdiepen) onder een spits tentdak (leitegels). De constructie bestaat uit eenvoudige op elkaar gestelde steunberen tot de derde geleding. Derde en vierde geleding met drie rondbogige Brugse traveeën, bij de noordgevel vierde geleding met twee verdiepte muurvlakken en galmgaten. De tweede geleding heeft twee spitsboogvensters en een rondvenster in een rondbogig verdiept muurvlak. De spitsboogvensters en hoger driepasvormige lancetvensters en -galmgaten in dito omlijsting. Uitspringend rondboogportaal met eenvoudige wimberg. Geprofileerde dagkanten met colonnetten, knopkapitelen onder kordonvormende dekplaat bij muurdammen op verweerde figuratieve kraagstenen. Vlakke wimberg met rondboog nis waarin neoromaanse tronende Sint-Pieter.

Het Schip, de transepten en het koor onder afgewolfde (uiteinde van de nok afgeschuind) zadeldaken. De daken van de zijbeuken zijn dan weer lessenaarsdaken en tot slot boven de sacristie en weekkapel is een aanleunend (tegen de muur) leien schilddak gebouwd. De Traveeën en hoeken zijn opgebouwd uit versneden steunberen en Tandfriezen (samengestelde profiellijst).

Verder zijn er Rondboog-, spitsboog- en rondvensters. Transeptgevels met drie spitsboogvensters en radvenster (vensters in de vorm van een wiel) omringd in een rondboog op bakstenen colonnetten.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.

Het bestaande *Interieur*: Bepoeterd en geschilderd in kleurrijke pastelkleuren, opnieuw blootgelegd en geretoucheerd naar het model van eind 19de eeuw (neogotische schilderijen). Kleuren passen bij de altaren en beelden die ook uit die periode dateren (eind 19de eeuw) om zo een gesamt-kunstwerk te bereiken. Torenruimte met kruisribgewelf op kraagstenen, bakstenen gewelfvlakken en gepolychromeerde sluitsteen voorstellend het Lam Gods.

Het schip, transept en koor met drieledige opstand. Spitsbogige scheibogen op zuilen met knopkapitelen, triforium met tweelichten. Kruisribgewelven en spitsbogige moerbogen op colonnetten met knopkapitelen. Koorsluitingen met stergewelven op colonnetten. Zijbeuken met kruisgewelven en spitsbogige scheibogen op colonnetten. Onder de bestaande schilderwerken zijn er verschillende (kleurrijke) neogotische schilderijen blootgelegd daterend van eind 19de eeuw en later.

Aanwezige schilderijen: Marteldood van Heilige Petrus apostel geschilderd door P. Thijs in het derde kwart van de 17de eeuw; Het "Mystiek huwelijk van de Heilige Catharina van Alexandrië" geschilderd door Th. Boeyermans ook in het derde kwart 17de eeuw.

Gepolychromeerde beelden: Ecce Homo (vierde kwart 17de eeuw, eerste kwart 18de eeuw), Jezus aan het Kruis (18de eeuw), Heilige Antonius abt en Heilige Petrus paus (circa 1850).

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.

Neogotisch *meubilair*: gepolychromeerde altaren van circa 1876 (hoofdaltaar met beeldhouwd retabel), communiebank van circa 1870, preekstoel uit de eerste helft van de 18de eeuw, één neoclassicistische en neogotische biechtstoelen uit het derde kwart van de 19de eeuw. Orgel van 1954-1955 door J. Stevens. Glasramen hersteld in 1945 door J. Van den Broeck.

b) Architecturale mogelijkheden

Algemene bouwfysische toestand

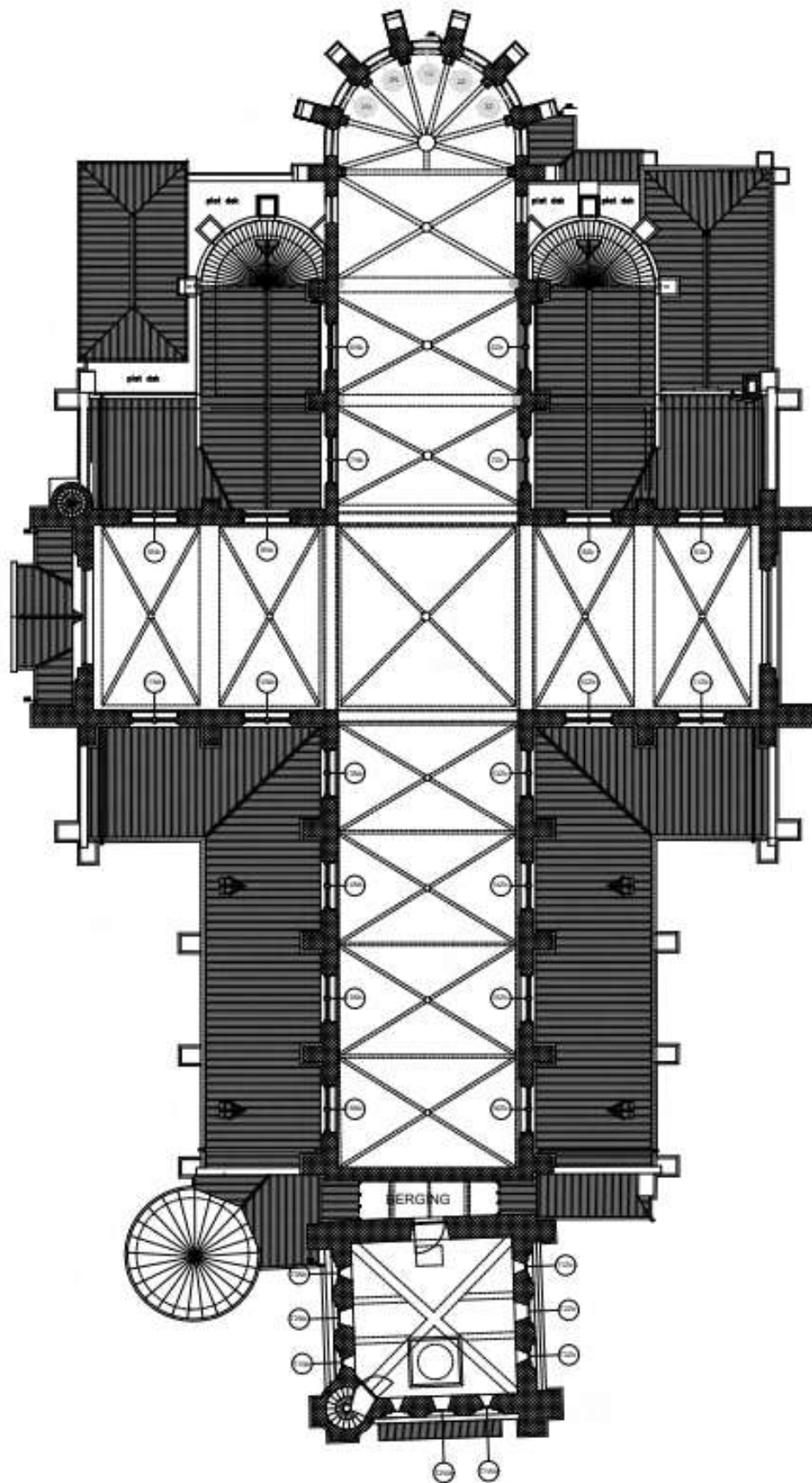
van het exterieur van de kerk: zeer goed

van het interieur van de kerk: zeer goed

van de beelden, altaren en andere kunstobjecten: matig

Plattegrond

De plattegrond van de Sint-Pieterskerk heeft een vierkante westtoren, een driebeukig schip van drie traveeën met aan de noordwestzijde een aangebouwde driekwartronde doopkapel, een driebeukige transept met twee rechte traveeën en vlakke sluiting, een koor met apsis van twee rechte traveeën en halfronde sluiting, een rechthoekige sacristie en een weekkapel tussen transepten en zijkoeren.

Plattegrond Sint-Pieterskerk

Aanwezige technische voorzieningen

- De verwarmingsinstallatie werd recent gedeeltelijk vernieuwd en volledig gereinigd. Ook werd er een volledig nieuw en gebruiksvriendelijk bedieningssysteem geplaatst. De temperatuur kan op voorhand ingesteld worden en houdt rekening met de buitentemperatuur, zodat er niet onnodig gestookt moet worden. De installatie dient jaarlijks gecontroleerd te worden.
- De elektrische installatie is in de periode 2019-2023 volledig vernieuwd. De kerk wordt volledig verlicht met ledverlichting. Ook volledig nieuw en gebruiksvriendelijk bedieningssysteem van op één plaats (sacristie).
- De aanwezige geluidslichtinstallatie is in de periode 2019-2023 volledig vernieuwd.
- In de sacristie is een lavabo en toilet aanwezig, dit werd nieuw geplaatst in de periode 2019-2023. Warm water wordt geproduceerd met een boiler, werd alsook volledig vernieuwd.
- Er is geen keuken of kookmogelijkheid aanwezig.

Aanwezige voorzieningen voor andersvaliden

De kerk is perfect toegankelijk voor andersvaliden. Er werd bij de aanleg van de kerkomgeving een hellend vlak aangelegd richting de hoofdingang (toren). Ook werden de trappen/hogteverschil in het portaal zelf weg gewerkt en vervangen door een vlakke arduinen ondergrond.

De noordingang is niet toegankelijk voor andersvaliden (arduinen trappen).

Interieur

Bepoeterd en geschilderd in kleurrijke pastelkleuren, opnieuw blootgelegd en geretoucheerd tijdens de recente restauratie (2019 -2023) naar het model van eind 19de eeuw (neogotische schilderijen). Kleuren passen bij de altaren en beelden die ook uit die periode dateren (eind 19de eeuw) om zo een “*gesamtkunstwerk*” te bereiken.

In de kerk bevindt zich historisch waardevol roerend erfgoed. Sommige beelden en altaren dienen in de toekomst gerestaureerd te worden. Deze vertonen links en rechts schade (zie verslag Monumentenwacht 2023)

Architecturale mogelijkheden

De Sint-Pieterskerk is de grootste kerk van de gemeente. Omwille van de inplanting van het kerkgebouw op een klein perceel met aan de vier zijden aangrenzende straten is er geen mogelijkheid meer om de kerk uit te breiden.

Aangezien er meerdere toegangen zijn in het gebouw via het hoofd- en de zijportalen is er mogelijkheid om deelruimtes af te splitsen die afzonderlijk kunnen functioneren, indien dit noodzakelijk zou blijken voor het uitbouwen/inrichten van nevenfuncties. Het noordelijke transept kan hiervoor in aanmerking komen, eventueel uit te breiden met de weekkapel. Deze deelruimte kan naast de kerkelijke functie ook gebruikt worden voor bv. tentoonstellingen, stilteplek, voordrachten, vergaderingen, repetities, ... Op deze plaats kan bijvoorbeeld ook nieuw sanitair worden ondergebracht.

De opsplitsingen kunnen best gebeuren zonder rekening te houden met de aanwezige draagstructuur van de kerk. De spitsbogige scheibogen, de kapitelen en de kruisribgewelven maken bouwkundige aansluitingen moeilijk en duur. Een deelruimte kan ook afgesplitst worden met een nieuw toegevoegd volume vrijstaand in de ruimte, bijvoorbeeld een glazen box van 3 à 4 m hoogte. De aanwezige technische installaties laten alle gebruik toe. Er is ook alles aanwezig om bijkomend sanitair te voorzien in/aan de doopkapel.

c) Bouwfysische toestand

Hieronder een verslag opgesteld door Monumentenwacht.

Inspectiedata Monumentenwacht: 2023 (beelden & altaren) en 2024 (interieur)

Inspectie van interieur wordt ingepland in 2025/2026. Kerk is net opgeleverd en daarom werd beslist dat de inspectie van het exterieur nog niet aan de orde is, mede door de redelijke kostprijs hiervan.

IDENTIFICATIE

GEHELE OBJECT

Quickscan

Locatie: gehele kerk

Er is een quickscan van het interieur uitgevoerd. In een quickscan worden binnen een beperkte tijd de interieurelementen van de kerk oppervlakkig gecontroleerd op biologische aantasting of opmerkelijke fysieke schade. Indien uit de quickscan blijkt dat er enkele zaken meer aandacht nodig hebben, wordt een volledige of deel inspectie aangeraden.

Het stenen hoofdaltaar is gepolychromeerd en lijkt bevuild te zijn door oppervlakteschimmel die de verflaag kan beschadigen. Verder onderzoek is nodig om te bepalen of het effectief gaat om oppervlakteschimmels. Monumentenwacht beschikt over een Ara-kit, dit is een meetinstrument dat kan bepalen of er actieve schimmels aanwezig zijn.

De biechtstoelen zijn erg stoffig en dit kan oppervlakteschimmels aantrekken. In één biechtstoel is er reeds oppervlakteschimmel aanwezig. Dit kan in eigen beheer verwijderd worden.

Een schilderij op doek wordt redelijk schuin bewaard, wat op termijn schade zal veroorzaken doordat stof zich kan ophopen en zo vervormingen in het doek kunnen komen. In een deelinspectie kan eventueel meer uitgebreid advies gegeven worden naar een verbeterde bewaring. In de sacristiekasten werden muizenuitwerpselen gevonden.

Op enkele plaatsen in de kerk werd vochtschade met zouten gedetecteerd, vb. in de wanden van de doopkapel. In een bouwkundige inspectie worden de gebreken in de buitenschil aangekaart. Eventueel is dit een gevolg van het uitdrogen van de muren nadat deze een periode nat zijn geweest.

A2023/07 | Laat om de vier jaar een bouwkundige inspectie uitvoeren

A2023/08 | Laat een deelinspectie uitvoeren

A2023/09 | Verwijder de oppervlakteschimmel aan de binnenzijde van de biechtstoel

Mogelijke schimmels op het altaar

Mogelijke schimmels op het altaar

Schimmels in de biechtstoel

Niet ideale bewaring schilderij

Muizen uitwerpselen in de sacristiekasten

Zouten in de wanden van de doopkapel

SCULPTUUR

ID2023/08

BEELDEN

gips | gepolychromeerd

Locatie: noordelijk transept

Onze Lieve Vrouw van Lourdes

titel

inventarisnummer

C11

toestand

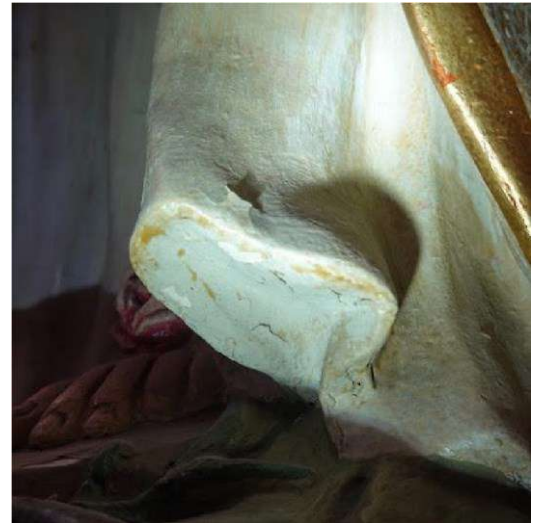
De verflaag stuwt verspreid mobiel op waardoor reeds lacunes zijn ontstaan. Het geheel staat wel op voldoende afstand van de muur en is overigens structureel stabiel.

advies

A2023/03 | Laat de gepolychromeerde beelden conserveren/restaureren

Mobiele opstuwingen in de verflaag met lacunes

Mobiele opstuwingen in de verflaag met lacunes

Mobiele opstuwingen in de verflaag met lacunes

Mobiele opstuwingen in de verflaag met lacunes

ID2023/09

BEELDEN

gips | gepolychromeerd

Locatie: noordelijk transept

Antonius van Padua

C12

Het gepolychromeerde beeld staat op een overschilderde gipsen console.

Er is een barst in de duim van zijn linkerhand en hier en daar zijn er kleine lacunes in de polychromie door stoten. Overigens is het geheel structureel stabiel. De vernislaag slaat wel mat/blind waardoor het geheel streperig oogt. De achterzijde is licht stoffig.

titel
inventarisnummer
notitie
toestand

Barst in duim

Streperig oppervlak

ID2023/15

BEELDEN

gips | gepolychromeerd

Locatie: doopkapel

notitie
toestand

Het betreft drie gipsen beelden op stenen sokkels.

Het beeld van Maria Theresia is in slechte staat: er zijn erg veel mobiele opstuwingen in de verflaag met lacunes tot gevolg. Bovendien is het geheel volledig bevuild door oppervlakteschimmel.

advies

De andere twee beelden zijn modern en hebben geen noemenswaardige gebreken.

A2023/03 | Laat de gepolychromeerde beelden conserveren/restaureren

Mobiele opstuwingen en lacunes in de verflaag

Mobiele opstuwingen en lacunes in de verflaag

Lacunes in de verflaag

Oppervlakteschimmel

ID2023/18

BEELDEN

gips

Locatie: zuidelijk transept

Sint-Franciscus van Assisi

C5

Het beeld staat op een gepolychromeerde console.

Het geheel is structureel stabiel. Er zitten kleine lacunes in de verflaag en de verflaag slaat algemeen blind. Het oppervlak is erg stoffig en bovenaan zitten witte spatten van muurverf.

A2023/03 | Laat de gepolychromeerde beelden conserveren/restaureren

titel
inventarisnummer
notitie
toestand
advies

Witte spatten

ID2023/17

BEELDEN

gips | hout | gepolychromeerd

Locatie: zuidelijk transept

Gekruisigde Christus

C2

Het gepolychromeerde gipsen beeld hangt aan een overschilderd houten kruis.

Ter hoogte van zijn tenen zijn er kleine barsten. Het kruis is stoffig en vertoont bovenaan kleine lacunes in de bruine verflaag. Overigens is het geheel stabiel.

A2023/03 | Laat de gepolychromeerde beelden conserveren/restaureren

titel
inventarisnummer
notitie
toestand
advies

ID2023/02

BEELDEN

hout | gepolychromeerd

Locatie: viering koor

Ecce homo

titel

inventarisnummer

notitie

toestand

C1

Het beeld staat op een eikenhouten sokkel.

Het houten beeld vertoont ter hoogte van zijn hoofd en schouder een grote barst. Deze schade was nog niet aanwezig tijdens de vorige inspectie. De schade houdt mogelijk verband met het feit dat het beeld naast de uitblaasroosters van de verwarming staat. Er zijn lacunes door vermolming: o.a. ter hoogte van zijn vingers en in de drapering van het beeld. Aan de linkerzijde komt een fragment volledig los. Het beeld is aan de achterzijde uitgehold en hier zijn erg veel uitvliegopeningen. De aantasting lijkt wel oud te zijn.

De verflaag vertoont verspreid enkele opstuwingen met reeds lacunes tot gevolg. Dit wordt best gefixeerd en eventueel ingevuld.

advies

A2023/03 | Laat de gepolychromeerde beelden conserveren/restaureren

A2023/04 | Verplaats de beelden zodat ze niet naast de uitblaasroosters van de verwarming staan

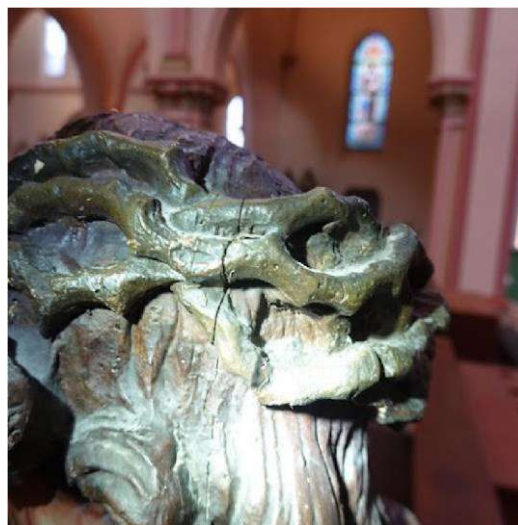
Lacunes door vermolming t.h.v. de vingers

Lacune door vermolming in de drapering

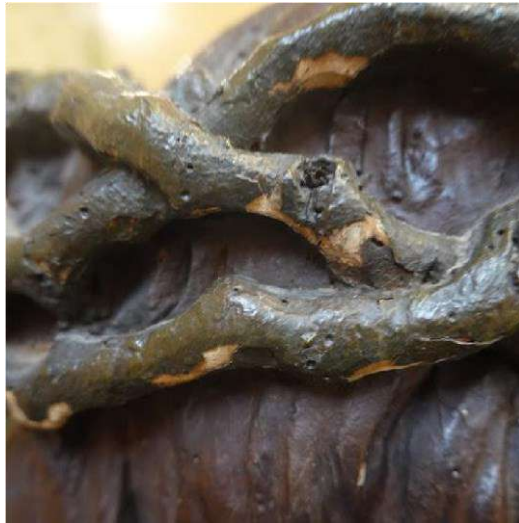
Uitgeholve achterzijde vertoont veel uitvliegopeningen

Barsten

Barsten

Lacunes in de polychromie

Lacunes en mobiele opstuwingen in de polychromie

Lacunes en mobiele opstuwingen in de polychromie

ID2023/03

BEELDEN

hout | gepolychromeerd

Locatie: viering koor

Sint-Pieter

C4

titel

inventarisnummer

toestand

Het beeld vertoont eveneens verspreid barsten in het hout, voornamelijk aan de zijde van de verwarmingsroosters lijkt de schade erger te zijn. De naden van de blokken waaruit het beeld is samengesteld komen hier en daar ook open. Zijn linkerhand is in het verleden ondeskundig hersteld geweest, de lijmnaden komen opnieuw open waardoor de hand licht beweeglijk is. Er zijn verspreid uitvliegopeningen van de kleine houtworm en lacunes door vermolming, maar de aantasting lijkt oud te zijn. Het is echter aangewezen om de aantasting te blijven opvolgen. De polychromie vertoont verspreid lacunes en opstuwingen. Deze wordt best gefixeerd. Het metalen aureool is vervormd en de verflaag stuwt op. Het voetstuk staat rechtstreeks op de grond en heeft krassen veroorzaakt door het verplaatsen.

advies

A2023/03 | Laat de gepolychromeerde beelden conserveren/restaureren

A2023/04 | Verplaats de beelden zodat ze niet naast de uitblaasroosters van de verwarming staan

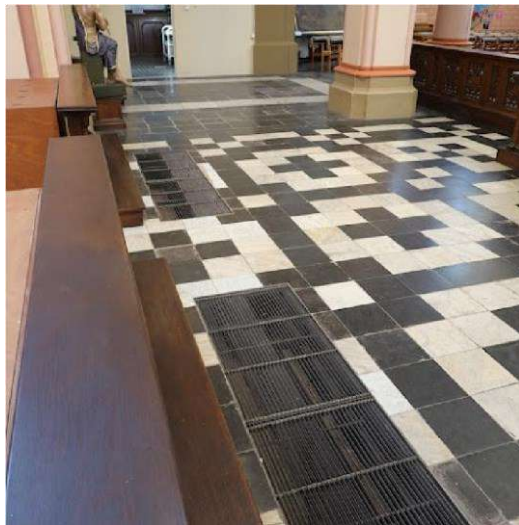
A2023/06 | Voorzie een buffer tussen de houten beelden/ de sokkels en hun ondergrond

A2023/10 | Controleer de plaatsen waar insectenaantasting is vastgesteld

Barsten

Barsten

Barsten

Beide beelden in het koor staan naast de uitblaasroosters

Ondeskundig herstelde hand

Lacunes in de verflaag

Lacunes in de verflaag en vermolming

Uitvliegopeningen

Lacunes in de polychromie en openstaande naden

Lacunes in de polychromie

Lacunes in de verflaag van het aureooltje

Krassen in de vloer door het schuiven zonder buffer

ID2023/04**BEELDEN****hout | gepolychromeerd****Locatie: tussen hoogkoor en zijkoren**

Heilig Hart van Maria

titel

inventarisnummer

C6

notitie

Het houten beeld is overschilderd.

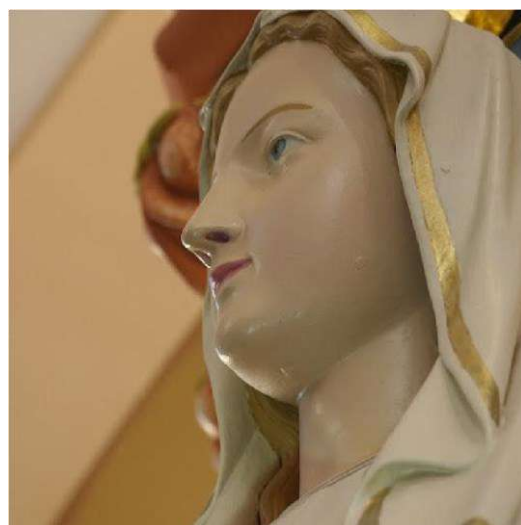
toestand

Het overschilderen van beelden moet ten alle tijden vermeden worden. Vermijd dit dus in de toekomst en respecteer de originele polychromie. Indien de originele polychromie beschadigd is, laat deze restaureren i.p.v. te overschilderen. Het is niet duidelijk of dat bij dit beeld is gebeurd. Overschilderingen betekenen bijna steeds een onherroepelijk verlies van onderliggende verflagen. Het beeld is structureel stabiel maar het geheel is bevuild door stof en beginnende oppervlakteschimmel, voornamelijk in de plooiwallen. Het beeld staat op voldoende afstand van de muur, wat goed is.

advies

A2023/03 | Laat de gepolychromeerde beelden conserveren/restaureren

A2023/05 | Vermijd het overschilderen van beelden of laat steeds een vooronderzoek uitvoeren alvorens te overschilderen

*Stofophoping en beginnende oppervlakteschimmel**Niet-originele polychromie***ID2023/05****BEELDEN****hout | gepolychromeerd****Locatie: tussen hoogkoor en zijkoren**

Heilig hart van Christus

titel

inventarisnummer

C7

notitie

De polychromie is niet origineel.

toestand

Het beeld is eveneens overschilderd. Er zijn kleine lacunes in de overschildering, hier wordt de oudere polychromie zichtbaar. In de linkervoet van het beeld zit een barst die tot in het voetstuk doorloopt. Het geheel is bevuild door stof. Het stof is erg wit, het gaat vermoedelijk om bouwstof. Het beeld staat onderaan bijna tegen de muur.

Het beeld staat onderaan bijna tegen de muur.

advies

A2023/03 | Laat de gepolychromeerde beelden conserveren/restaureren

A2023/05 | Vermijd het overschilderen van beelden of laat steeds een vooronderzoek uitvoeren alvorens te overschilderen

Ophoping van stof

Barst die doorloopt in het voetstuk

ID2023/06

BEELDEN

hout

Locatie: noordelijk transept

Onze-Lieve-Vrouw met kind Jezus

C8

titel

inventarisnummer

notitie

toestand

Het geklede beeld van Maria met kind Jezus staat in een houten kast achter een glazen halfronde vitrine. Onder het geheel zit een console versierd met beschilderde houten wolven.

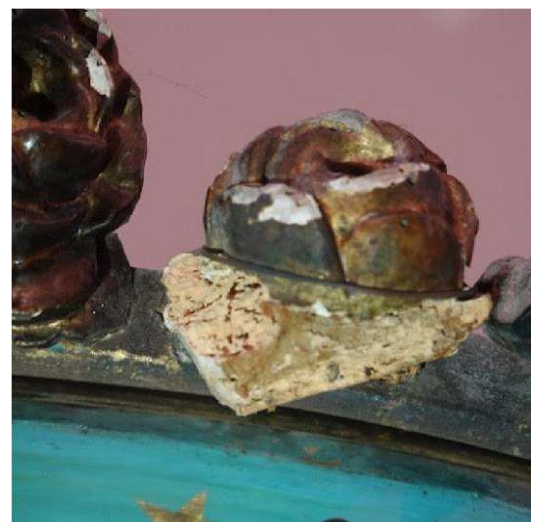
Voor zover zichtbaar verkeert het beeld in een goede bewaringstoestand. De houten structuur van het beeld kon omwille van de kledij en de vitrine niet in detail geïnspecteerd worden. Waakzaamheid is vereist om eventuele houtborende en textielvretende insecten op te sporen. De vloer onder het beeld is aan een zijde verzakt waardoor het beeld scheef staat. Op de vloer binnenin de vitrine ligt boormeel. Het is mogelijk dat dit dateert van een oude aantasting. De locatie moet echter opgevolgd worden! De houten kast is aan de binnenzijde blauw geschilderd met sterren. Ter hoogte van de naden in de kast springt de verflaag los.

De lijst met gesculpteerde roosjes rond de vitrine vertoont verspreid aantasting met vermolming en sterk materiaalverlies. Een roosje is bijna volledig verdwenen door vermolming. Dit was echter ook al het geval tijdens de vorige inspectie. Plaatselijk ligt er boormeel bij een roosje. Dit kan oud zijn maar het boormeel wordt best verwijderd zodat de locaties goed gemonitord kunnen worden. De vergulding van de roosjes springt verspreid los.

De kroon en de staf van Maria zijn zwart aangelopen. Het zilveren stulpborduurwerk is zwart aangelopen.

advies

A2023/10 | Controleer de plaatsen waar insectenaantasting is vastgesteld

Voetstuk is verzakt

Vermolmd roosje

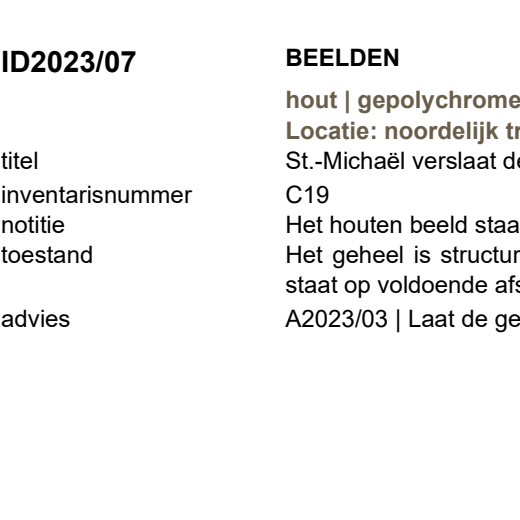
Lacunaire vergulding

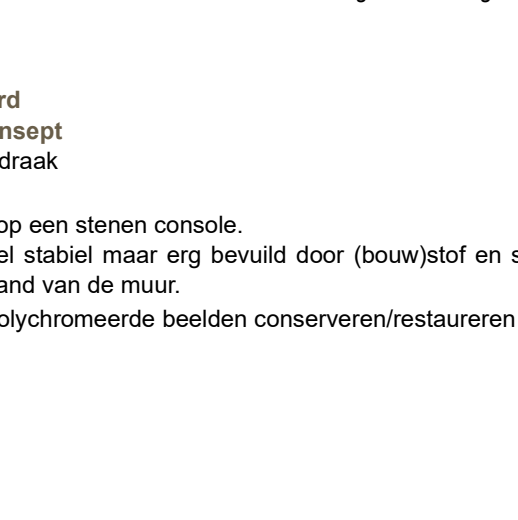
Boormeel

Boormeel in de vitrine

Verlaag is beschadigd t.h.v. de naden

ID2023/07

BEELDEN

hout | gepolychromeerd

Locatie: noordelijk transept

St.-Michaël verslaat de draak

C19

Het houten beeld staat op een stenen console.

Het geheel is structureel stabiel maar erg bevuild door (bouw)stof en spinnenwebben. Het beeld staat op voldoende afstand van de muur.

A2023/03 | Laat de gepolychromeerde beelden conserveren/restaureren

titel

inventarisnummer

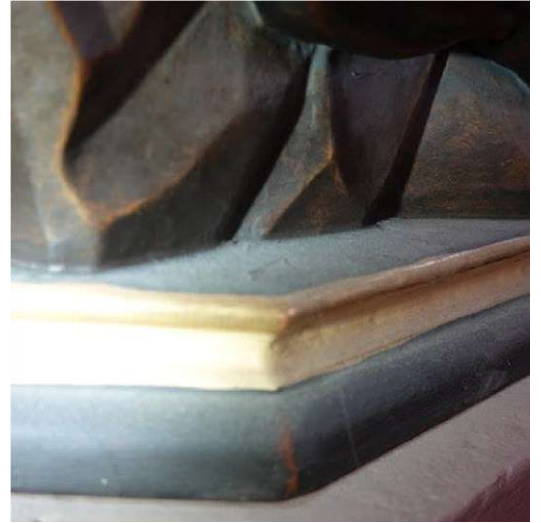
notitie

toestand

advies

Stof

Stof

ID2023/10

titel
inventarisnummer
toestand
advies

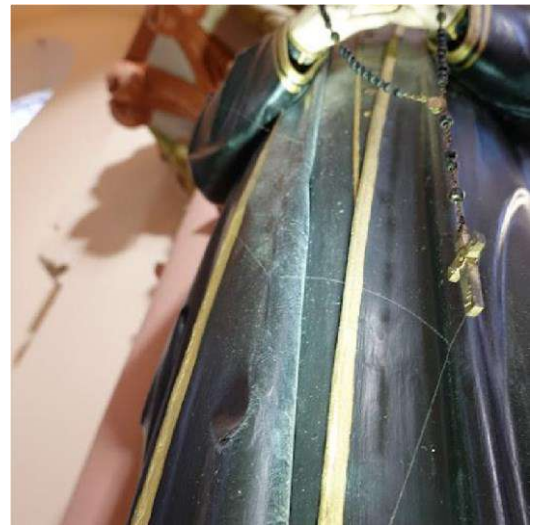
BEELDEN

hout | gepolychromeerd
Locatie: noordelijk transept
Sint-Jan Berchmans
C17

Het geheel is structureel stabiel maar stoffig, voornamelijk in de ploovallen.
A2023/03 | Laat de gepolychromeerde beelden conserveren/restaureren

Stof

Stof

ID2023/11

titel
inventarisnummer
notitie

BEELDEN

hout | gepolychromeerd
Locatie: noordelijk transept
Heilige Rita
C10

Het houten gepolychromeerde beeld staat op een overschilderde houten plaat op een console tegen een zuil.

toestand

Onder het beeld brandde tijdens de inspectie een kaars. Dit brengt sowieso een brandgevaar met zich mee, omdat de vlam zich redelijk dichtbij het beeld bevindt. Bovendien kan het beeld langdurige schade oplopen door roetafzetting van de kaars en door de opwarming van de vlam waarbij de polychromie kan afschilferen.

In het beeld zitten op veel plaatsen uitvliegopeningen van houtborende insecten. Slechts in één uitvliegopening zit boormeel. De locatie moet opgevolgd worden.

Het voetstuk vertoont aan de rechterzijde een barst. De verflaag is algemeen gedegradieerd en vertoont een witte was. Het geheel is stoffig.

advies

A2023/01 | Brand geen kaars dichtbij het beeld

A2023/10 | Controleer de plaatsen waar insectenaantasting is vastgesteld

Brandende kaars onder beeld

Barst in voetstuk

Uitvliegopeningen

Uitvliegopeningen, op één plaats boormeel

Gedegradeerde polychromie

Stof

ID2023/12

BEELDEN

hout | gepolychromeerd

Locatie: viering koor

Maria met kind

titel

notitie

toestand

Het houten gepolychromeerde beeld staat op een houten sokkel.

Het geheel is structureel stabiel. De vingers van het kindje Jezus zijn grotendeels afgebroken. Er zijn enkele barsten in het beeld en kleine lacunes in de verflaag. In de aureool van Maria zitten veel uitvliegopeningen, mogelijk is dit onderdeel uitgewerkt in een lichtere houtsoort (wat aantrekkelijker is voor houtborende insecten). In het voorhoofd van Maria zit één uitvliegopening. De aantasting is oud.

Ontbrekende vingers

Barsten in het hout

Uitvliegopeningen in aureool

Uitvliegopening in voorhoofd

ID2023/13

BEELDEN

hout | gepolychromeerd
Locatie: noordelijke zijbeuk
Kindje Jezus van Praag

titel
inventarisnummer
notitie
toestand
advies

C14
Het houten overschilderd beeld staat tegen een zuil.
De wereldbol vertoont mobiele opstuwingen met lacunes in de verflaag. Het voetstuk vertoont barsten en is erg stoffig.
A2023/03 | Laat de gepolychromeerde beelden conserveren/restaureren

Mobiele opstuwingen en lacunes verflaag

Barst

ID2023/14

BEELDEN

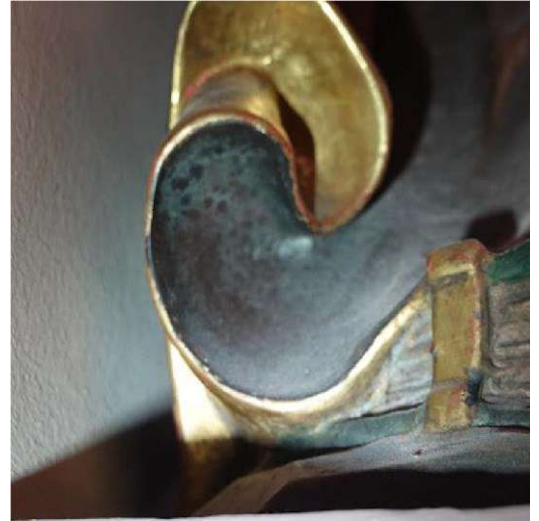
hout | gepolychromeerd
Locatie: schip
Sint-Petrus

titel
notitie
toestand
advies

Het houten gepolychromeerd beeld staat tegen een zuil in de noordzijde van het schip.
Het geheel is structureel stabiel maar stoffig. In het stof is er beginnende oppervlakteschimmel. Het beeld staat te dicht tegen de muur, waardoor er weinig ventilatie is (wat aantrekkelijk is voor schimmels).
A2023/03 | Laat de gepolychromeerde beelden conserveren/restaureren

Beginnende oppervlakteschimmel in het stof

Beginnende oppervlakteschimmel in het stof

ID2023/16

BEELDEN

hout | gepolychromeerd
Locatie: zuidelijk transept
Sint-Antonius abt

titel
inventarisnummer
notitie
toestand

C3
Het beeld staat op een console tegen een zuil.
Zijn linkerhand is verdwenen en er zijn barsten. In het voetstuk zijn er veel uitvliegopeningen van houtborende insecten, maar de aantasting is vermoedelijk oud. In de verflaag zijn hier en daar lacunes. Het geheel is bedekt met een bruine en glanzende vernis die onregelmatig is aangebracht. Het voetstuk is te groot voor de console waardoor het beeld niet volledig stabiel staat. Het beeld wordt best verplaatst.

advies

A2023/02 | Verplaats het beeld van Antonius Abt zodat het stabiel staat

Arm ontbreekt

Uitvliegopeningen in het voetstuk

Lacunes in de verflaag

Onregelmatige bruine vernis

Voetstuk te groot voor console

ID2023/19

BEELDEN | staakbeeld

hout | gepolychromeerd

Locatie: achteraan zuidelijke zijbeuk

toestand

In de latjes en in het beeld zelf van de staakpop zijn er uitvliegopeningen. Het gaat evenwel om een oude aantasting. De verflaag is verspreid lacunair.

Uitvliegopeningen

Lacunes in de verflaag

ID2023/20

BEELDENGROEP

gips | gepolychromeerd
Locatie: noordelijke zijbeuk
 Heilige Familie

titel
 notitie
 toestand

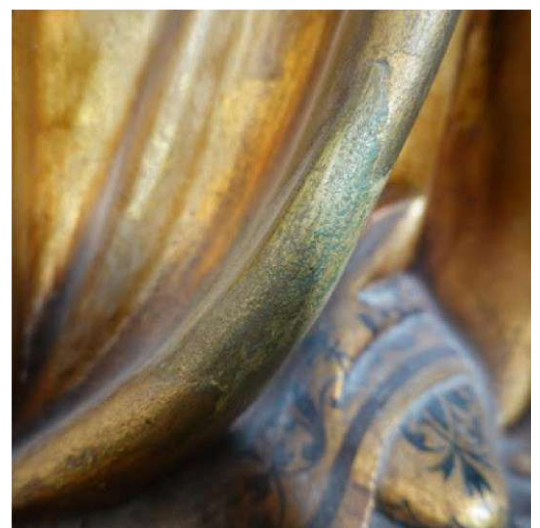
De gepolychromeerde beeldengroep staat op een houten sokkel. Van de rechterhand van Sint-Jozef zijn stukken afgebroken waardoor verroeste doken vrijliggen. Het gipsen voetstuk is onderaan beschadigd en verspreid zijn er kleine lacunes door stoten. Er zijn mobiele opstuwingen in de polychromie van het kleed van Maria. De vergulde delen van de beelden vertonen een lichtgroene schijn, dit is corrosie en ontstaat wanneer de toplaag slijtage vertoont. Er zijn sporen van nat onderhoud, nl. opgedroogde veegsporen. Nat onderhoud wordt sterk afgeraden, zeker bij vergulde beelden! Water en wrijving beschadigen vergulding en zorgen voor corrosie, wat hier reeds het geval is. Het geheel is licht stoffig, de achterzijde vertoont meer stofophoping. Onder de houten sokkel ligt een zweem van boormeel.

advies

A2023/03 | Laat de gepolychromeerde beelden conserveren/restaureren
 A2023/10 | Controleer de plaatsen waar insectenaantasting is vastgesteld
 A2023/11 | Ontstof de vergulde voorwerpen correct

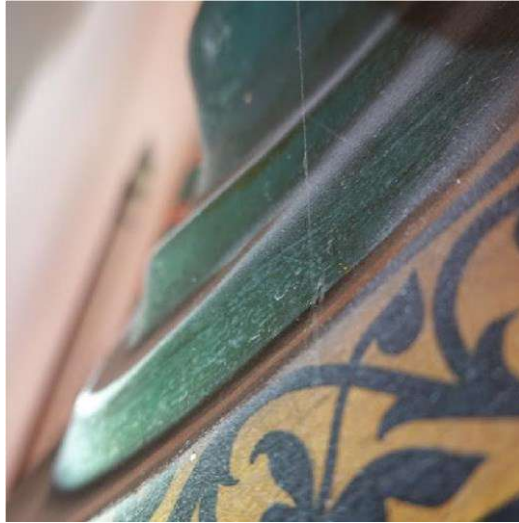
Lacunes waarbij doken vrij komen te liggen

Groene schijn bij vergulde delen

Opstuwingen en lacunes in de verflaag

Sporen van nat onderhoud

Lacunes door stoten

Lacune in het voetstuk

Zweem van boormeel op de houten sokkel

IDENTIFICATIE

INTERIEURAFWERKING

ID2024/01

VLOERAFWERKING

blauwe hardsteen | wit Carrarisch marmer | zwarte marmerachtige kalksteen

notitie

De vloer van de kerk bestaat grotendeels uit blauwe hardstenen (Petit Granit) tegels. In het schip ligt een zwarte kalkstenen tegelvloer.

toestand

Structureel is de vloer stabiel: er zijn geen grote breuken of loszittende delen. Ter hoogte van de randen van de tegels zijn er lacunes, die vermoedelijk ontstaan zijn bij het uithalen en herleggen van de tegels. Hier en daar zijn lacunes ingevuld met verschillende soorten vulmiddel, o.a. cement. Cement is geen compatibel materiaal om natuurstenen vloeren mee te herstellen. De hardheid van cement kan ervoor zorgen dat interne spanningen ontstaan met breuken tot gevolg. De andere invullingen komen op enkele plaatsen terug los. Ter hoogte van de overgang naar het koor zijn grote lacunes ingevuld met kalkmortel, wat wel een compatibel materiaal is. De invullingen zijn niet op kleur gebracht waardoor ze esthetisch licht storen.

De kerkvloer vertoont een algemeen delaminatiepatroon. Dit is een veelvoorkomend fenomeen bij historische kerkvloeren dat ontstaat door vocht (meestal opstijgend grondvocht, maar ook door nat onderhoud van de vloer). Vermijd dus extra vochtindringing door de vloer steeds droog te onderhouden. In het schip tekenen zich donkere vlekken af, die nat aanvoelen. Ter hoogte van de vlekken is er delaminatie van de tegelvloer. Rond de voegen zijn de tegels hier en daar meer vochtig omdat het vocht door de voegen wordt getransporteerd.

In het noordelijk transept ligt een rode mat, die tekent zich niet af, maar bij een vochtige ondergrond is dit niet ideaal. De mat wordt best verwijderd, aangezien hij ook geen specifieke functie lijkt te hebben.

In de vloer zijn verspreid grafstenen aanwezig, maar hun opschriften zijn erg afgesleten door ouderdom. De stoelen staan deels op de grafstenen, wat zo veel mogelijk vermeden moet worden. Rond de deuren in het noordelijk transept is er veel schuurschade.

Op de vloer zijn er verspreid aftekeningen en verkleuringen door plakband en op sommige plaatsen kleeft nog plakband, bijvoorbeeld ter hoogte van waar de stoelen moeten staan. Ook bij het dienstaltaar zijn de elektrische draden met plakband op de vloer gekleefd, wat ten alle tijde vermeden moet worden.

De linkse trede bij het koor is licht verzakt maar hij ligt niet los. In de witte tegels zitten pyrietvlekken en in de zwarte tegels zitten erg veel krassen, voornamelijk rond de sokkels van de beelden.

De tegels achter het hoofdaltaar liggen deels los. Aan de zuidzijde van het hoogkoor is een witte tegel volledig doorgebroken. Mogelijk is hier iets heel zwaar op gevallen. Aan de noordelijke zijde van het altaar zitten breuken in de zwarte kalksteen, maar deze zijn al ingevuld.

In het hoofdportaal ligt een inloopmat met een rubberen onderzijde, wat vochtschade aan de onderliggende vloer heeft veroorzaakt. Er komen zouten uit de voegen van de tegels. Er is ook een ingewerkte inloopmat maar deze is volledig versleten. De mat met rubberen onderzijde is door Monumentenwacht op de ingewerkte mat gelegd. Zo kan de vloer onder de mat drogen. Ter hoogte van de deur naar de kerk zitten diepe lacunes in de vloer en is er veel schuurschade.

advies

A2024/07 | Gebruik geen cement en/of silicone bij herstellingen

A2024/08 | Bescherm en onderhoud de grafstenen correct

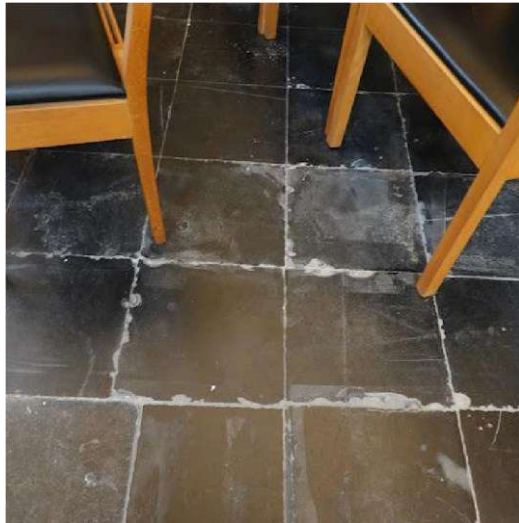
A2024/10 | Vermijd bevestigingen met plakband, duimspijkers en dergelijke op interieurelementen en verwijder plakband en lijmresten

A2024/16 | Plaats een correcte schoonloopmat aan de inkom

A2024/17 | Vermijd water zo veel mogelijk bij het regelmatig onderhoud van de kerkvloer

Lacunes aan de randen van de tegels

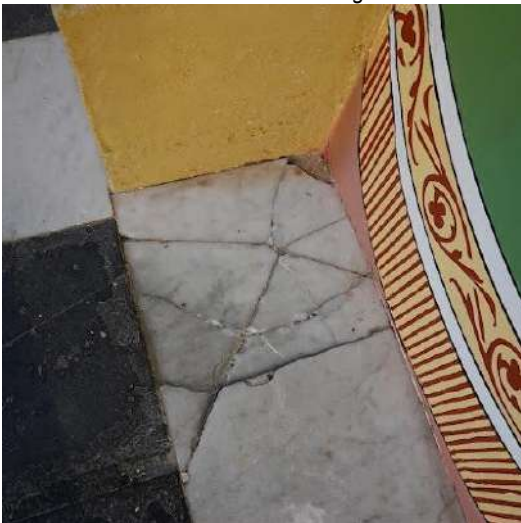
Lacunes aan de randen van de tegels

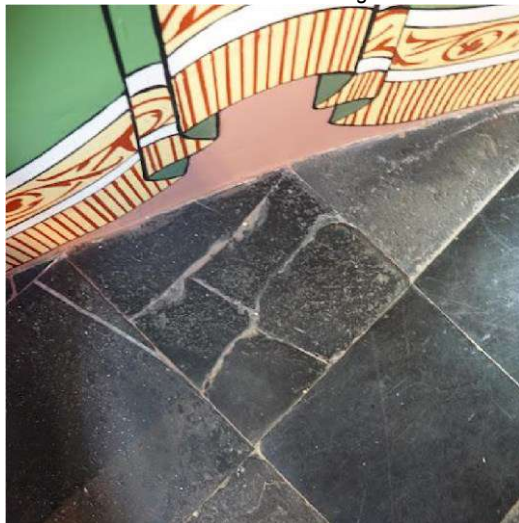
Invullingen komen deels los

Invullingen met kalkmortel niet op kleur gebracht

Gebroken tegel zuidelijke zijde hoogkoor

Gebroken tegel noordelijke zijde hoogkoor

Krassen t.h.v. een beeld

Verzakte trede noordzijde naar koor

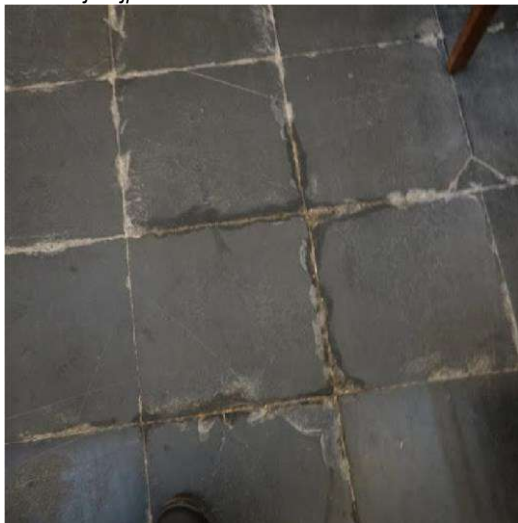
Schuurschade bij vloer van noordelijk zijportaal

Vochtvlakken

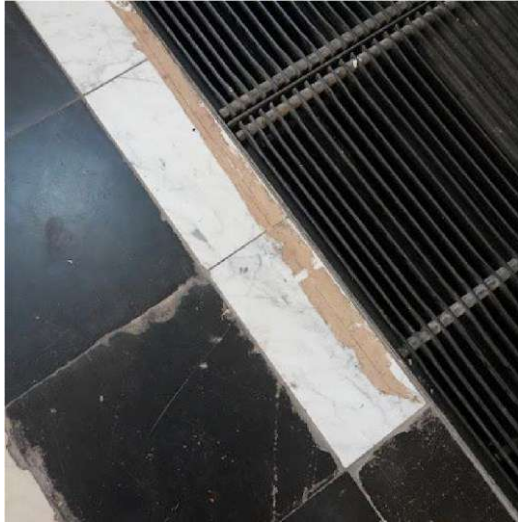
T.h.v. vochtige vlek treedt delaminatie op

Verkleuringen bij de voegen door vocht

Stoelen staan op de grafstenen

Plakband

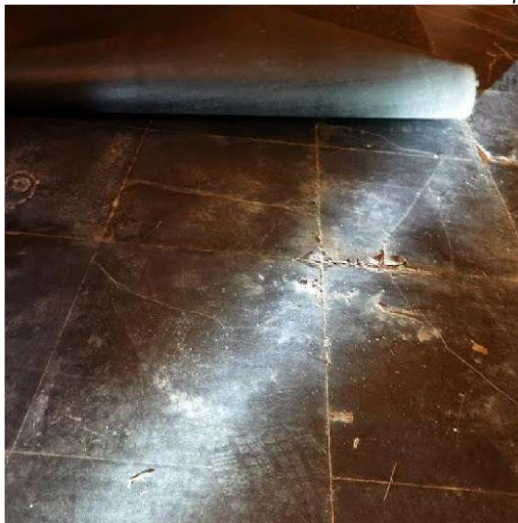
Aftekening van plakband

Elektrische draden met plakband op de vloer bevestigd

Mat lag naast de ingewerkte mat

Vochtschade op de vloer onder de mat

Inloopmat is op de ingewerkte mat gelegd

Lacune t.h.v. de deur van het inkomportaal

ID2024/02

VLOERAFWERKING

cement

Locatie: sacristie

notitie
toestand

In de sacristie ligt een cementtegelvloer.

De tegelvloer is structureel stabiel. Ter hoogte van de grote sacristiekast is er schuurschade door de kastdeur die sleept over de vloer. De vloer vertoont verspreid verfvlekken, vochtvlekken en het oppervlak is hier en daar licht gedelamineerd. Voornamelijk ter hoogte van het kraantje bij de oostwand zijn er veel vochtvlekken.

advies

A2024/20 | Hang de deuren af die slepen over de vloer

Schuurschade bij de sacristiekastdeur

Verfvlekken

Vochtvlakken

Vochtschade bij het kraantje

ID2024/03

VLOERAFWERKING | cementtegels

cement

Locatie: doopkapel

notitie

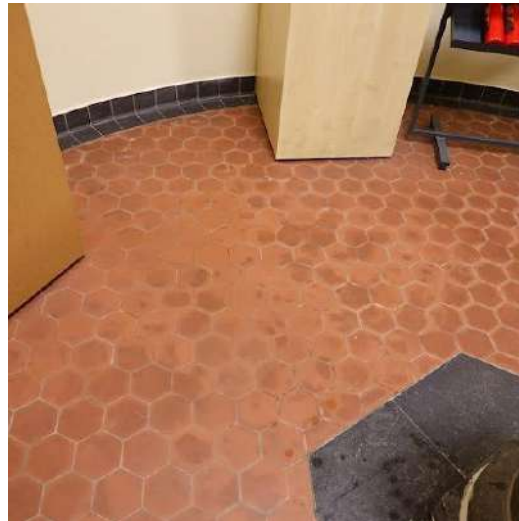
In de doopkapel ligt een rood cementtegelvloertje met achthoekige tegels.

toestand

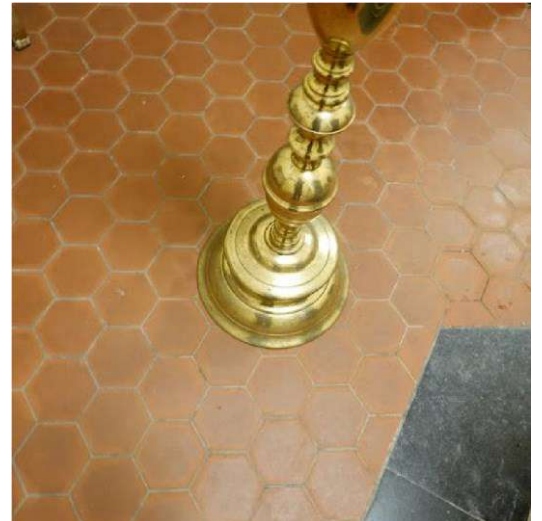
De tegels vertonen verkleuringen door vocht: zowel donkere vlekken, als een witte waas. Het metaal staat rechtstreeks op de vloer, wat op termijn (zeer moeilijk verwijderbare) roestvlekken kan veroorzaken. De vloer is bevuild door afgevallen pleisterwerk.

advies

A2024/11 | Plaats een buffer onder metalen en houten voorwerpen

Verkleuringen door vocht

Metaal staat rechtstreeks op de vloer

ID2024/04

WAND- EN PLAFONDAFWERKING

pleisterwerk | beschilderd

notitie

De restauratie van de muurvlakken en het plafond is opgeleverd in 2023. De oorspronkelijke muurschilderingen zijn gereconstrueerd naar dezelfde periode van de altaren.

toestand

Over het algemeen zijn de wanden en het plafond in de kerk stabiel en goed onderhouden, enkel ter hoogte van de doopkapel en de bergruimte naast de sacristie is er duidelijke vochtschade met zouten. De wanden van de doopkapel zijn bovendien bevuild door oppervlakteschimmels. Ook in de noordwestmuur net buiten de doopkapel (bij statie VII) en in de wanden van het hoofdportaal net boven de plint zitten er zouten in de muur. De laatste bouwkundige inspectie dateert van 2013, wat lang geleden is. Laat om de vier jaar een bouwkundige inspectie uitvoeren om de

bouwkundige gebreken tijdig op te merken. Vaak zijn gebreken aan de bouwschil de oorzaak van schade aan het interieur. Pas wanneer de gebreken hersteld zijn en de wanden volledig uitgedroogd zijn, kunnen herstellingen aan het interieur plaatsvinden.

In de zuidmuur bij het zuidelijk zijaltaar zijn er blazen in de muur. Ga na of of het lek die de oorzaak is van deze schade opgelost is. De afzaat van het raam in de zuidwand naast het altaar vertoont druipsporen.

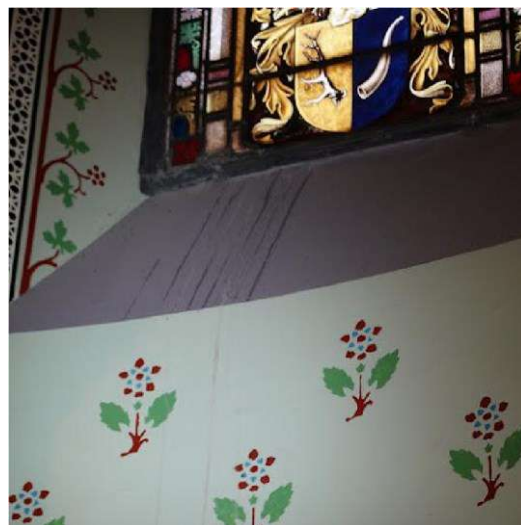
Hier en daar zijn er donkere verkleuringen van vocht in de wanden. Onderaan in de plint van de wanden en de zuilen komen zouten tot uiting. Dit kan op zich geen kwaad zolang de wanden afgewerkt zijn met een dampopen verfsysteem. Borstel de zouten regelmatig af en houd dit in het oog. In de wanden van het hoogkoor zijn er ook blazen en beginnende opstuwingen in de verflaag. De afzaten vertonen druipsporen.

advies A2024/01 | Laat een bouwkundige inspectie uitvoeren en neem maatregelen om de vochtschade in het interieur te beperken

A2024/19 | Borstel de zouten van de muren

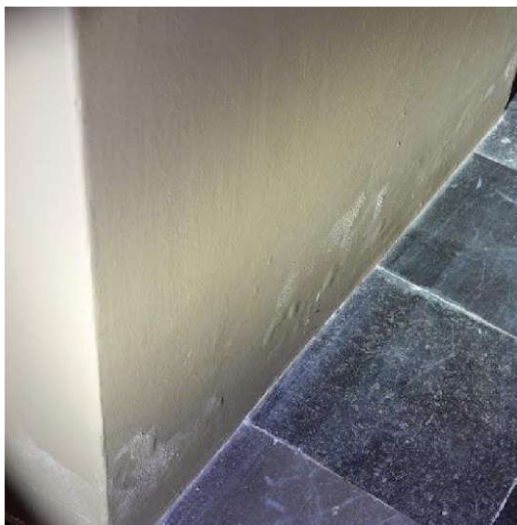
Blazen in de wanden (bij zuidelijk zijaltaar)

Druipsporen op de afzaten (bij zuidelijk zijaltaar)

Verkleuringen door vocht (bij zuidelijk zijaltaar)

Zouten en blazen in de plint

Schade door zouten in de muur (doopkapel)

Afbladderende verflaag (doopkapel)

Zouten in de muur (doopkapel)

Zouten in de muur (doopkapel)

Oppervlakteschimmels op de muren (doopkapel)

Zouten in de muur (noordwand bij statie VII)

Zouten in de muur (noordwand bij statie VII)

ID2024/05

WAND- EN PLAFONDAFWERKING

pleisterwerk

Locatie: sacristie

notitie

De wanden van de sacristie zijn tijdens de restauratie van 2023 hersteld.

toestand

De wanden zijn algemeen stabiel. In de oostwand zitten zouten in de muur en de verflaag bladdert er af. Laat de bouwkundige Monumentenwachters de buitenschil inspecteren en de gebreken in kaart brengen.

advies

A2024/01 | Laat een bouwkundige inspectie uitvoeren en neem maatregelen om de vochtschade in het interieur te beperken

Vochtschade in de oostwand

Vochtschade in de oostwand

ID2024/06

WANDAFWERKING

Locatie: bergruimte achter sacristie

notitie

De wanden van de opslagruimte zijn bepleisterd en beschilderd.

toestand

In de wanden zitten verspreid vocht en zouten waardoor de bepleistering en verflaag opstuwt.

advies

A2024/01 | Laat een bouwkundige inspectie uitvoeren en neem maatregelen om de vochtschade in het interieur te beperken

A2024/19 | Borstel de zouten van de muren

Zouten in de muren

Zouten in de muren

ID2024/07

WANDAFWERKING

pleisterwerk | beschilderd

Locatie: winterkapel

notitie
toestand

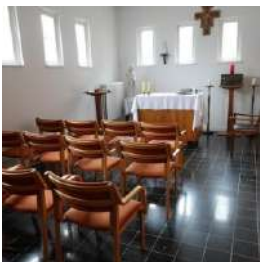
De wanden van de winterkapel zijn bepleisterd en beschilderd.

De noordwand van de winterkapel vertoont vochtschade met zouten waarbij de verflaag afschilfert. De locatie dient in het oog gehouden te worden en de zouten afgeborsteld.

advies

A2024/01 | Laat een bouwkundige inspectie uitvoeren en neem maatregelen om de vochtschade in het interieur te beperken

A2024/19 | Borstel de zouten van de muren

Zouten

Afschilfering van de verflaag

ID2024/08

WANDAFWERKING | lambrisering

hout

Locatie: hoofdportaal

notitie
toestand

De wanden van de doorgangen naar het hoofdportaal zijn afgewerkt met houten panelen. In de noordelijke doorgang zijn enkele latten aangetast door houtborende insecten, de aantasting is vermoedelijk actief. Er zitten uitvliegopeningen in het hout en er liggen hoopjes boormeel. Ook rond de gaatjes hangt nog een zweem van boormeel. Het geheel moet worden gereinigd en behandeld. In de zuidelijke doorgang zijn er eveneens uitvliegopeningen, maar de aantasting lijkt hier wel oud te zijn.

advies

De lambrisering is voor de rest stabiel, maar bevuilt door witte verfspatten.
A2024/02 | Reinig de aangetaste interieurelementen en behandel ze met vloeibaar insecticide

Uitvliegopeningen en zwemen van boormeel

Uitvliegopeningen en hoopjes boormeel

ID2024/09

WANDAFWERKING | lambrisering

tegels

Locatie: hoofdportaal

notitie

De lambrisering bestaat uit geglazuurde (natuurstenen?) tegels en is aanwezig in het hoofdportaal en de westwand van de kerk.

toestand

De lambrisering is algemeen stabiel. Aan de noordzijde van het inkomportaal komen twee tegels plaatselijk wat naar voren. Aan de zuidzijde staat een bord tegen de tegelwand, wat stootschade kan veroorzaken.

ID2024/10**WANDAFWERKING | gedenkteken****koper****Locatie: noordelijk transept**notitie
toestand

Tegen de oostmuur van het noordelijk transept is een koperen gedenkplaat bevestigd. Witte druipsporen tekenen zich af op de koperen plaat. Mogelijks wordt de plaat gereinigd met een koperpoetsmiddel. Dit wordt doorgaans afgeraden omdat de residu's na verloop van tijd verhard en corrosie veroorzaken op metaal. De invullingen in de letters craquelueert en is hier en daar losgekomen. Aan de zijkant zijn er druipsporen van muurverf. Overigens is het geheel stabiel.

advies

A2024/18 | Laat de metalen voorwerpen conserveren

*Druipsporen**Invullingen letters komen los***ID2024/11****WANDAFWERKING | wijwatervaten****blauwe hardsteen**notitie
toestand

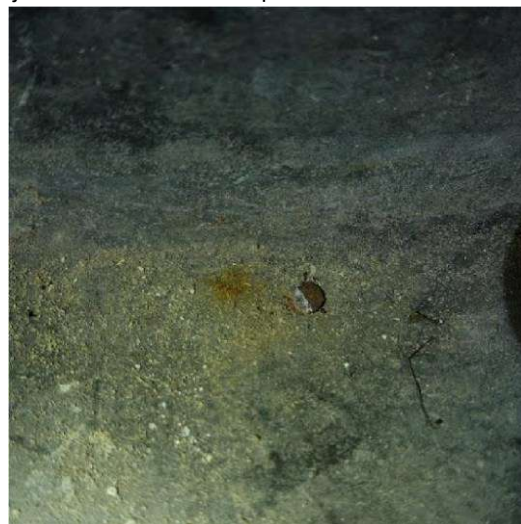
De wijwatervaten zijn ingewerkt in de muur.

De wijwatervaten in het hoofdportaal hebben een vergeelde bescherm laag. Er zit geen wijwater in de bekkens, wat goed is. In een bekken ligt een verroeste nagel die roestvlekken heeft veroorzaakt op de steen.

De wijwatervaten tegen de westwand van de kerk hebben wel water in de bekkens. Er zijn veel kalkkorsten en er is beginnende algengroei. De afwerk laag is licht vergeeld.

advies

A2024/09 | Laat geen wijwater in de natuurstenen wijwaterbekken of de doopvont staan

*Wijwatervat in portaal**Roestvlek door roestige nagel*

Wijwatervat in westwand kerk

Water, kalkkorsten en beginnende algen

SCHRIJNWERK EN BEGLAZING

ID2024/12

BINNENSCHRIJNWERK | deuren | aantal 4
eikenhout Locatie: koor

notitie
toestand

Het betreft de vier eikenhouten enkele deuren in het koor.

De twee deuren in het hoogkoor zijn gevernist. De noordelijke deur vertoont aan de achterzijde aantasting en er ligt boormeel op een smeedijzeren element. Deze locatie wordt best behandeld. De scharnieren van de deuren zijn licht stoffig. Er zijn witte druipsporen van muurverf.

De andere twee eikenhouten deuren in het koor zijn geboend. Het betreft de deur naar de winterkapel en de deur naar de sacristie.

De deur naar de winterkapel heeft onderaan een lacune. In de spinthoutstroken zitten uitvliegopeningen, maar de aantasting is oud. Er kleeft plakband op de deur, wat de beschermlaag kan beschadigen.

De deur naar de sacristie vertoont een lacune aan de bovenzijde. De beschermlaag is plaatselijk beschadigd door het verwijderen van plakband.

advies

A2024/02 | Reinig de aangetaste interieurelementen en behandel ze met vloeibaar insecticide A2024/10 | Vermijd bevestigingen met plakband, duimspijkers en dergelijke op interieurelementen en verwijder plakband en lijmresten

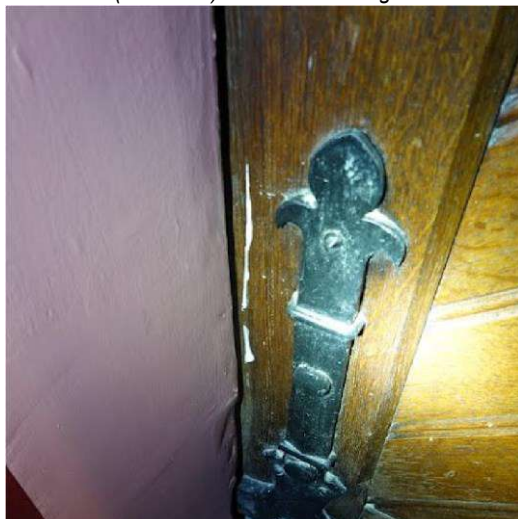

Aantasting door houtborende insecten (deur koor)

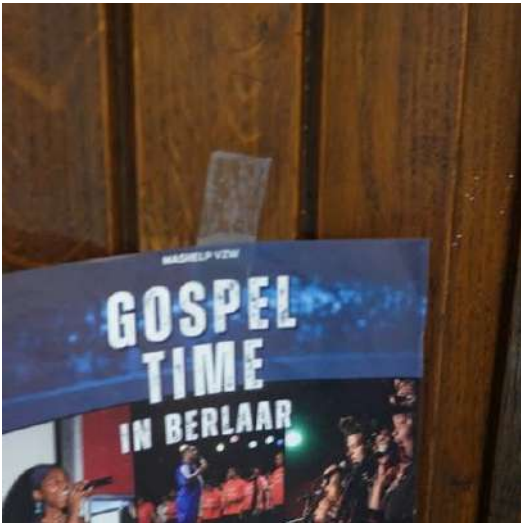
Aantasting door houtborende insecten (deur koor)

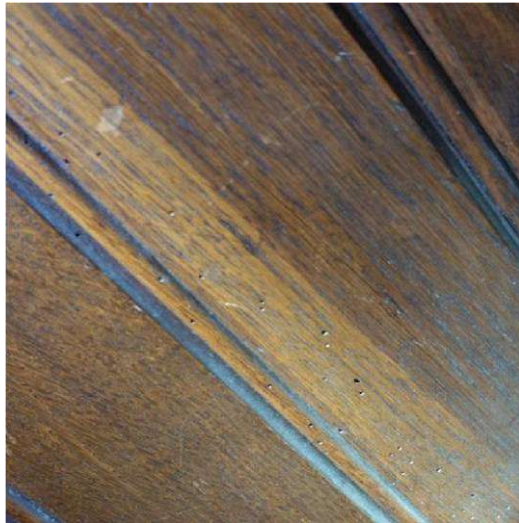
Boormeel (deur koor)

Verfspat (deur koor)

Plakband bevestiging (deur winterkapel)

Aantasting in spinhoutstrook (deur winterkapel)

Lacune in hout (deur winterkapel)

Lacune (deur sacristie)

Schade beschermlaag door verwijderen plakband (deur sacristie)

ID2024/13**BINNENSCHRIJNWERK | deur****hout****Locatie: hoofdportaal**notitie
toestand

De dubbele houten deur heeft aan de kant van het hoofdportaal een tekst in houtsnijwerk. De onderste lat rechts (en links ook een beetje) is vermoedelijk actief aangetast door houtborende insecten: er zijn uitvliegopeningen en er ligt veel boormeel. De deur vertoont sporen van nat onderhoud. De letters vertonen hier en daar stootschade. Er zijn barsten in het hout.

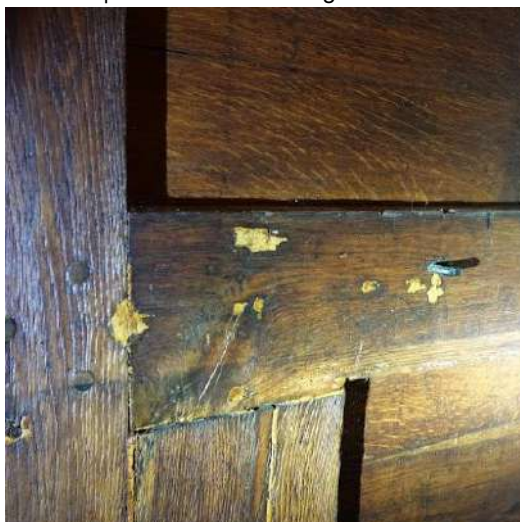
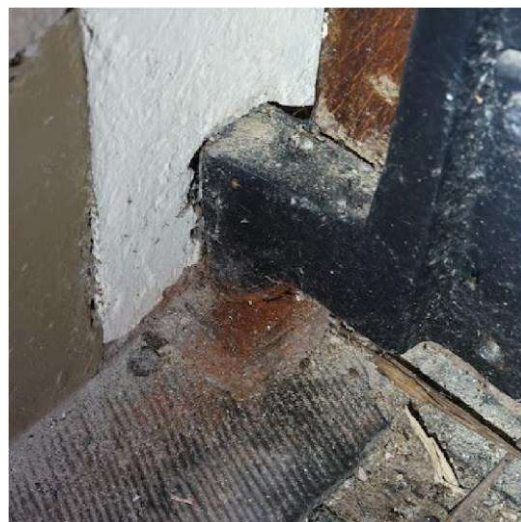
advies

A2024/02 | Reinig de aangetaste interieurelementen en behandel ze met vloeibaar insecticide

*Uitvliegopeningen en boormeel**Stootschade***ID2024/14****BINNENSCHRIJNWERK | deur****hout****Locatie: hoofdportaal**notitie
toestand
advies

Het betreft de dubbele inkomdeur van de kerk. De deur vertoont veel oude lacunes door vermolming. Het geheel lijkt behandeld te zijn. Lacunes zijn ingevuld met mastiek. De scharnieren zijn licht roestig. De buitenzijde is bruin geschilderd.

A2024/21 | Onderhoud het hang- en sluitwerk

*Lacunes ingevuld met mastiek**Roestig scharnier***ID2024/15****BINNENSCHRIJNWERK | deur****hout | glas****Locatie: hoofdportaal**

notitie

In de gangen naar het hoofdportaal zijn er zes deuren uit hout en glas. Het hout is geboend.

toestand

De deuren zijn algemeen structureel stabiel. In de noordelijke doorgang heeft de deur naar de toren aantasting in een spinthoutstrook en er ligt boormeel. De aantasting is vermoedelijk actief, de locatie moet behandeld worden. In de zuidelijke doorgang zijn er eveneens uitvliegopeningen, maar de aantasting lijkt oud en is slechts in kleine mate aanwezig. Er kleeft een papier op de deur met plakband.

advies

A2024/02 | Reinig de aangetaste interieurelementen en behandel ze met vloeibaar insecticide
A2024/10 | Vermijd bevestigingen met plakband, duimspijkers en dergelijke op interieurelementen en verwijder plakband en lijmresten

Uitvliegopeningen en boormeel

Plakband

ID2024/16

BINNENSCHRIJNWERK

hout | geboend

Locatie: noordelijk portaal

notitie

Het betreft de eikenhouten deuren naar het noordelijke portaal.

toestand

Er is voor zover zichtbaar geen aantasting. Er zijn wel veel gaatjes door duimspijkers. De handvaten vertonen gebruiksschade. De deuren zijn stoffig, voornamelijk aan de zijde van het portaal.

advies

A2024/10 | Vermijd bevestigingen met plakband, duimspijkers en dergelijke op interieurelementen en verwijder plakband en lijmresten
A2024/13 | Ontstof regelmatig

Punaise gaatjes

Stof en spinnenwebben

ID2024/17

BEGLAZING | glas-in-loodramen glas | lood

notitie

De glas-in-loodramen zijn gerestaureerd tijdens de restauratie van de kerk. Er is toen voorzetsbeglazing aangebracht voor de gebrandschilderde ramen.

toestand

De ramen zijn in goede staat.

ID2024/18

BEGLAZING glas | lood

Locatie: sacristie

notitie

De ramen van de sacristie bestaan uit losange panelen in blank glas. tralies. Aan de buitenzijde zit

toestand

In één raam zit een kleine lacune. In het glas ernaast zit een kleine barst. Overigens zijn de ramen structureel stabiel.

Lacune en barst

baksteen | natuursteen | hout | Comblanchiensteen | cement | gepolychromeerd

Locatie: hoogkoor

notitie

Het altaar begint met drie treden in Comblanchiensteen en een aantrede van cementtegels. Daarboven bevindt zich een gepolychromeerd stenen altaarblok met predella. Het retabel bestaat uit hout en is eveneens gepolychromeerd.

toestand

ALTAARTREDEN EN AANTREDE

De altaartreden vertonen delaminatie door vocht, voornamelijk in de stootboorden. In de stootboorden zitten verroeste tapijtroeden waarrond lacunes in de steen zitten. Het voegwerk is aan de bovenzijde uitgesleten. Langsheen de zuidkant zitten diepe putten in de steen. Er zijn aftekeningen van plantenspotten, maar deze staan er niet meer. De aantrede bestaat uit een vloertje van cementtegels en is structureel stabiel. De kandelaar staat rechtstreeks op de vloer, waardoor op termijn roestvlekken kunnen ontstaan.

ALTAARBLOK

Tegen de onderzijde van het altaarblok ligt een stootboord in koperlegering. Deze vertoont plaatselijk actieve corrosie. Het gepolychromeerde stenen altaarblok is algemeen stabiel. Er zijn hier en daar kleine lacunes in de polychromie, maar er is geen mobiele afschilfering. Op het altaarblad ligt een altaardwaal dat vastgenageld is met roestige nagels. De kaarsenbank is bevuild door kaarsvet.

De achterzijde van het altaarblok vertoont veel stootschade omdat er ladders tegen het altaar worden opgeslagen.

RETABEL

Het houten gepolychromeerde retabel vertoont verspreid kleine lacunes in het houtsnijwerk, barsten en open voegen. In de voorstelling van het Laatste Avondmaal zit een barst die redelijk ver doorloopt. Bij de gewelven van de voorstelling is er steeds een barst bij de overgang van muur naar plafond. Het geheel is bevuild door oppervlakteschimmel, voornamelijk in de plooiwalle van de beelden, waar het stof zich heeft opgehoopt. Ook de bovenzijde is erg stoffig.

Het geheel wordt bekroond met een Calvarievoorstelling, die is uitgewerkt in metaal. De beeldjes zijn volledig vergrijsd door stof.

TABERNAKEL

Het tabernakel bestaat uit koperlegering belegd met pels. In de dieperliggende delen zitten resten van koperpoetsmiddel. De resten beginnen licht groen te kleuren, wat wijst op corrosie en op termijn scheuren en lacunes kan veroorzaken. Het geheel is stoffig en er ontbreekt een pels. De binnenzijde is afgewerkt met textiel. Aan de linkerkant komt het textiel wat los. Binnenin worden hostieschaaltjes bewaard. Ze worden afgeschermd met een doekje, wat goed is. Het metaal is stabiel, maar vertoont wel veel vingerafdrukken.

advies

A2024/05 | Laat de retabels conserveren

A2024/11 | Plaats een buffer onder metalen en houten voorwerpen

A2024/18 | Laat de metalen voorwerpen conserveren

Tapjtroedes zijn actief gecorrodeerd

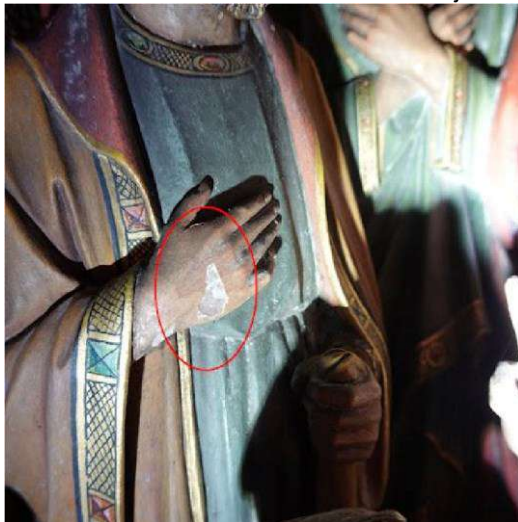
Delaminatie stootboorden

Putten in de stenen altaartreden

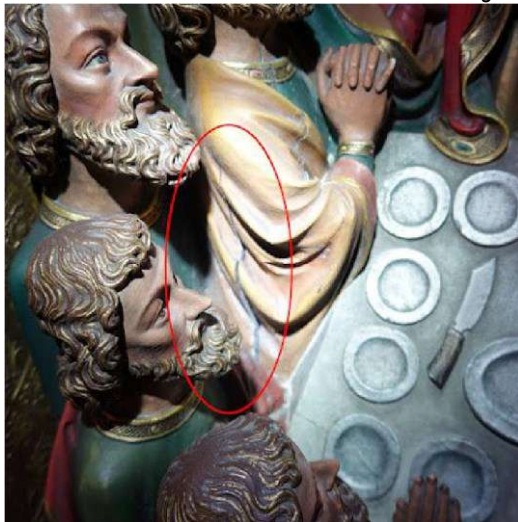
Actieve corrosie lijst

Afgebroken hand retabel

Lacune in de verflaag

Open voeg

Ver openstaande voeg

Barst in gewelven

Oppervlakteschimmel ploovallen

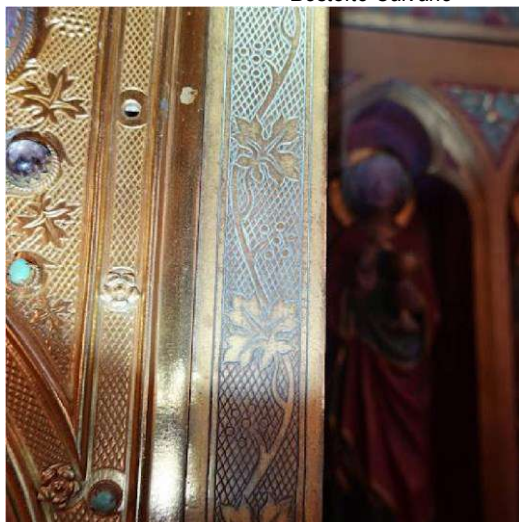
Oppervlakteschimmel

Bestofte Calvarie

Stootschade aan de achterzijde van het altaar

Poetsresten in de dieperliggende delen

Textiel aan de binnenzijde v.h. tabernakel komt los

ID2024/20

VAST KERKELIJK MEUBILAIR | zijaltaar

natuursteen | Comblanchiensteen | gepolychromeerd

Locatie: noordelijk zijkoor

notitie

Het gepolychromeerde natuurstenen noordelijk zijaltaar heeft ongeveer dezelfde opbouw als het hoofdaltaar. Het retabel bestaat uit gepolychromeerd hout.

toestand

ALTAARTREDEN EN AANTREDE

De treden in comblanchiensteen vertonen net zoals bij het hoofdaltaar afschilferingen. De verroeste tapijtroedes zijn nog aanwezig, maar er is geen tapijt. Het voegwerk tussen de stenen delen ontbreekt plaatselijk.

ALTAARBLOK

Het gepolychromeerde altaarblok vertoont algemene slijtage van de verlaag. Wees alert bij courant onderhoud dat de polychrome verflagen fragiel zijn. Werk steeds voorzichtig en onderhoud nooit met water.

RETABEL

Het houten retabel vertoont stof en beginnende oppervlakteschimmel, voornamelijk in de plooiwallen. In de spinhoutstroken van het hout zitten hier en daar uitvliegopeningen van houtborende insecten, maar deze lijken oud te zijn. Centraal in de achterzijde van het retabel is een grote open voeg. Ook in het rankwerk bovenaan zitten veel open voegen.

Het bekronende kruisbeeld heeft zijn armen en voeten verloren en er zijn veel uitvliegopeningen.

De achterzijde van het altaar vertoont eveneens uitvliegopeningen, maar dit lijkt oude schade te zijn. Er is ook oppervlakteschimmel aan de achterzijde van het altaar en op de bovenzijde zitten oude druipsporen.

TABERNAKEL

Het gepolychromeerd en verguld tabernakel is aan de binnenzijde afgewerkt met textiel. Het textiel lijkt vernieuwd te zijn en komt deels los. Het is bovendien stoffig en vertoont vochtvlekken.

advies

A2024/05 | Laat de retabels conserveren

A2024/13 | Ontstof regelmatig

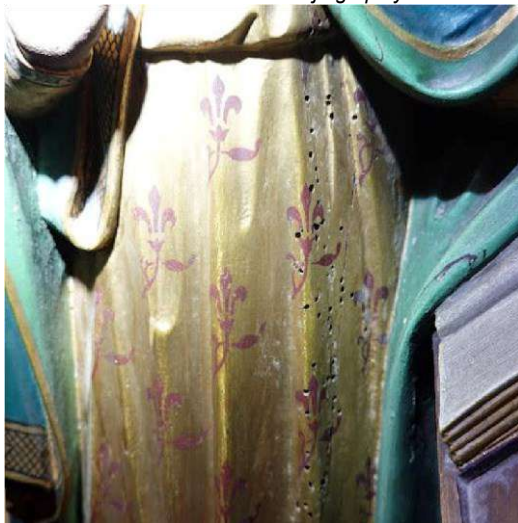
Delaminatie stootboorden

Slijtage polychrome verflagen

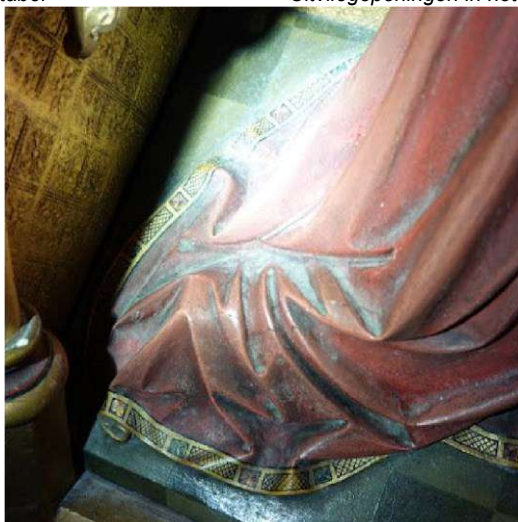
Uitvliegopeningen in het retabel

Uitvliegopeningen in het retabel

Grote openstaande voeg

Stofophoping

Oppervlakteschimmel

Oppervlakteschimmel

Open voeg in rankwerk

Kruisbeeld zonder armen en met uitvliegopeningen

Textiel in tabernakel komt los

Druipsporen achterzijde altaar

Uitvliegopeningen achterzijde altaar

Oppervlakteschimmel achterzijde altaar

ID2024/21

VAST KERKELIJK MEUBILAIR | zijaltaar

natuursteen | Comblanchiensteen | gepolychromeerd

Locatie: zuidelijk zijkoor

notitie

Het zuidelijk zijaltaar heeft dezelfde opbouw als het noordelijk zijaltaar. Het geheel is opgebouwd uit steen, enkel het beeld van Jozef met Kind bestaat uit hout.

toestand

ALTAARTREDE

Het altaar begint met twee treden in zwarte kalksteen en een aantrede met een cementtegelvloer. Er is een lacune ingevuld in de trede. De tapijtroedes zijn nog aanwezig en zijn verroest. Op de trede staat een metalen doopvont, gevuld met water, rechtstreeks op de vloer.

ALTAARBLOK

Het betreft een gepolychromeerde natuurstenen altaarblok. Ter hoogte van de aansluitingen zijn er lacunes in de steen. Centraal is er een barst die loopt van het altaarblad tot het altaarblok. Aan de rechterzijde zijn er gele druipsporen van een vernis. De decoratieve elementen zijn vergrijsd door stof.

Het deel van de predella waar Jozef met Kind op staat, vertoont links veel lacunes. Er ligt een afgebroken deel (van de linker toren bovenaan) op de kaarsenbank.

RETABEL

Het beeld van Anna staat licht wankel en is niet bevestigd aan het altaar. Het houten beeld van Jozef met Kind vertoont uitvliegopeningen. Zijn wijsvinger is volledig verdwenen door vermolming, maar de aantasting lijkt wel oud te zijn. Links van zijn teen ligt er een klein beetje boormeel. Dit wordt best verwijderd en opgevolgd. Het geheel is erg bestoft, maar in tegenstelling tot de andere altaren, is hier geen oppervlakteschimmel. De achterzijde van het altaar is ook erg bevuild.

advies

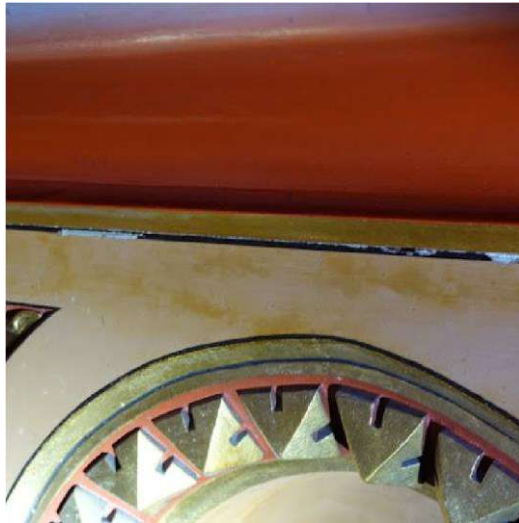
A2024/13 | Ontstof regelmatig

A2024/23 | Gebruik eenvoudige detectiemethoden om uit te zoeken of houtborende insecten nog actief zijn

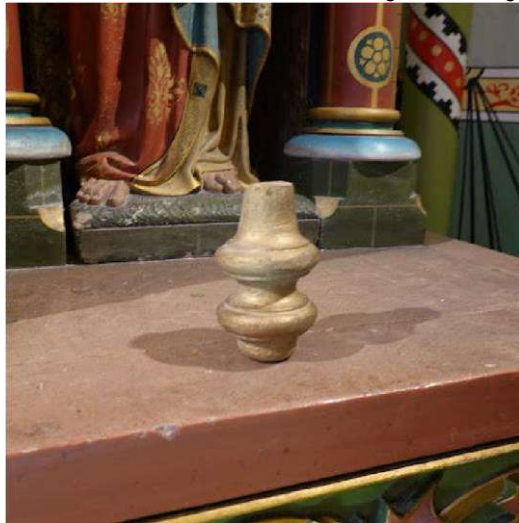
Ingevulde lacune altaartrede

Verkleuringen door vergeelde vernis

Barst loopt door

Afgebroken onderdeel ligt op altaarblad

Afgebroken vinger

Uitvliegopeningen

ID2024/22

VAST KERKELIJK MEUBILAIR | dienstaltaar

hout

Locatie: koor

Het dienstaltaar is opgebouwd uit hout en vertoont geen noemenswaardige gebreken.

toestand

ID2024/23

VAST KERKELIJK MEUBILAIR | biechtstoel

eikenhout | geboend

Locatie: zuidelijke zijbeuk

De biechtstoel is algemeen structureel stabiel. Hij staat erg dicht tegen de muur. Aan de buitenzijde is er schade aan het hout door bevestigingen van duimspijkers. In het priestergedeelte worden dozen bewaard. De biechtstoel is bevuild door stof en uitwerpselen van insecten.

toestand

advies

A2024/10 | Vermijd bevestigingen met plakband, duimspijkers en dergelijke op interieurelementen en verwijder plakband en lijmresten A2024/13 | Ontstof regelmatig

Schade door duimspijkers

Stof

ID2024/24

VAST KERKELIJK MEUBILAIR | biechtstoel

eikenhout | geboend

Locatie: noordelijke zijbeuk

De eikenhouten geboende biechtstoel staat tegen de noordmuur van de kerk.

De biechtstoel is algemeen structureel stabiel. In het hout zijn er verspreid open voegen. De deuren van het spreekrooster vertonen uitvliegopeningen van houtborende insecten en er ligt boormeel. Het boormeel wordt best verwijderd en de locatie opgevolgd.

Aan de binnenzijde van de deur van de priesterruimte en op de vloer van de rechter biechtruimte is er oppervlakteschimmel. Het geheel is ook stoffig.

A2024/04 | Verwijder de oppervlakteschimmel op hout

A2024/23 | Gebruik eenvoudige detectiemethoden om uit te zoeken of houtborende insecten nog actief zijn

notitie

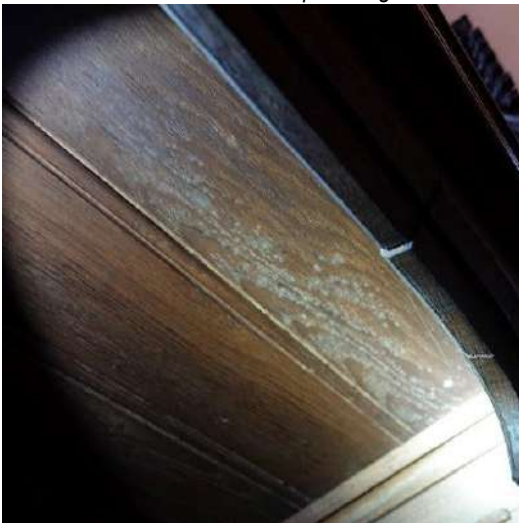
toestand

advies

Open voegen

Uitvliegopeningen en boormeel

Oppervlakteschimmel

Oppervlakteschimmel

ID2024/25

VAST KERKELIJK MEUBILAIR | biechtstoel

eikenhout | geboend

Locatie: noordelijke zijbeuk

notitie
toestand

De eikenhouten geboende biechtstoel staat tegen de noordwand van de kerk.

Het geheel is algemeen structureel stabiel. De aansluiting met de kroonlijst staat licht open. In het rechtse gedeelte is het plafond gebarsten. De binnenzijde is algemeen bevuild door uitwerpselen van spinnen, stof en oppervlakteschimmel. Binnenin de biechtstoel worden dozen bewaard. Aan de buitenzijde is er een vergrijsde poetsboord van nat onderhoud.

advies

A2024/04 | Verwijder de oppervlakteschimmel op hout

A2024/13 | Ontstof regelmatig

A2024/17 | Vermijd water zo veel mogelijk bij het regelmatig onderhoud van de kerkvloer

Aansluiting met de kroonlijst staat open

Barst in plafond

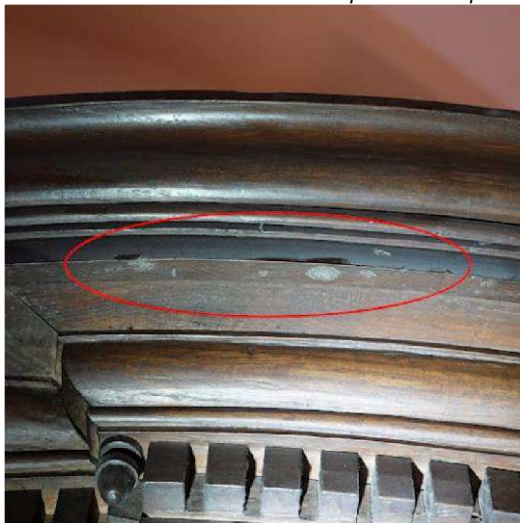
Oppervlakteschimmel

Uitwerpselen van spinnen

Stof

Oppervlakteschimmel

ID2024/26

VAST KERKELIJK MEUBILAIR | biechtstoel

eikenhout

Locatie: zuidelijke zijbeuk

notitie

De biechtstoel staat tegen de zuidmuur van de kerk.

toestand

De biechtstoel vertoont aan de buitenzijde open voegen. Het geheel is bestoft maar verder zijn er geen noemenswaardige gebreken.

advies

A2024/13 | Ontstof regelmatig

ID2024/27

VAST KERKELIJK MEUBILAIR | preekstoel

eikenhout | geboend

Locatie: schip

notitie

De eikenhouten preekstoel is geboend.

toestand

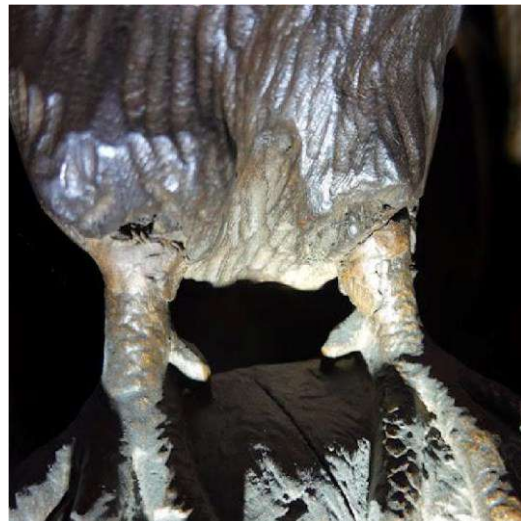
Er zitten enkele onderdelen los, o.a. het centrale beeld van Sint-Pieter, een deel van zijn vinger, de haan, een deel van de poot van de kuip en een rocaille-element. Er ontbreken ook hier en daar onderdelen, o.a. het attriboot van Sint-Pieter, de snavel van de haan, een stuk mouw van Sint-Pieter... Het gaat deels om afgebroken delen en anderzijds om geloste lijmverbindingen. In de kuip zitten open voegen en het geheel beweegt ten opzichte van de sokkel. Er wordt best een bordje geplaatst dat de preekstoel niet betreden mag worden. De vergulding op de stralenkransen is hier en daar lacunair.

advies

A2024/25 | Plaats een aanduidingsbordje 'niet betreden' bij de preekstoel

Loskomend deel

Haan zit los t.h.v. zijn poten

Loszittend deel

Loszittend deel

ID2024/28

**VAST KERKELIJK MEUBILAIR | doopvont
blauwe hardsteen | koperlegering Locatie:
doopkapel**

notitie

De doopvont is ingewerkt in de vloer van de doopkapel. Hij is opgebouwd uit een blauwe hardstenen sokkel en kuip. Het deksel bestaat uit geverniste koperlegering.

toestand

De blauwe hardstenen tegels vertonen een witte waas door vocht. De sokkel is hersteld geweest in het verleden, want het voegwerk lijkt recent. Het koperen deksel is erg stoffig en vertoont aan de binnenzijde beginnende oppervlakteschimmel. De kuip is gevuld met wijwater. Er is veel condensatievocht aan de binnenzijde van het deksel. Dit zorgt op termijn voor actieve corrosie, scheuren en lacunes. Het wijwater wordt na gebruik best verwijderd en de kuip afgedroogd om schade te vermijden.

advies

A2024/09 | Laat geen wijwater in de natuurstenen wijwaterbekken of de doopvont staan
A2024/18 | Laat de metalen voorwerpen conserveren

Blauwe hardsteen vertoont witte waas door vocht

Beginnende oppervlakteschimmel op deksel

Condensatievocht

Druipsporen van vocht

ID2024/29

VAST KERKELIJK MEUBILAIR | orgel

hout

Locatie: doksaal

toestand

Het orgel is algemeen bevuild door stof en oppervlakteschimmel, voornamelijk de binnenzijde. De buitenzijde is aan de zijde van de kerk bevuild door witte spatten, dit zijn mogelijk uitwerpselen van een vleermuis.

advies

Plaatselijk zijn er oude uitvliegopeningen van de kleine houtworm.

A2024/04 | Verwijder de oppervlakteschimmel op hout

A2024/12 | Zorg voor een stabiel binnenklimaat om het orgel optimaal te bewaren

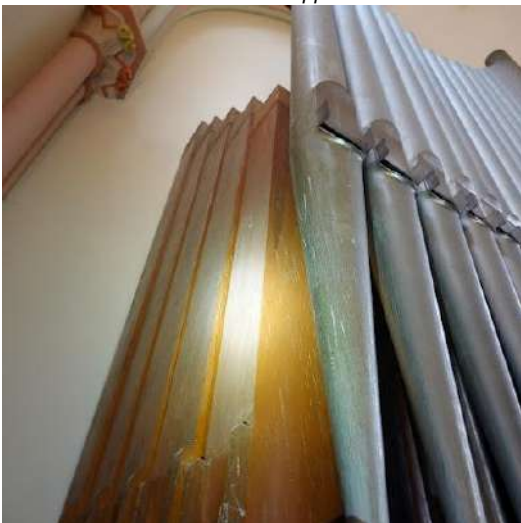

Oppervlakteschimmel

Oppervlakteschimmel

Witte spatten

Stof en oppervlakteschimmel

ID2024/30

VAST KERKELIJK MEUBILAIR | sacristiekast

eikenhout | geboend

Locatie: sacristie

notitie
toestand

De lage eikenhouten sacristiekast is aangebouwd tegen de zuidwand.

De buitenzijde vertoont voornamelijk ouderdoms- en gebruiksschade. Aan de westzijde zijn de planken van het bovenblad vervormd waardoor ze los komen. De open voegen tussen de planken op het bovenblad zijn ingevuld, maar de invullingen komen verspreid terug los. Hout blijft bewegen, dus het invullen van de openstaande voegen heeft weinig zin. Het bovenblad vertoont veel krassen en vochtvlekken. Vermoedelijk werden er vroeger allerlei spullen op bewaard, maar nu is het bovenblad bijna volledig leeg en proper, wat goed is.

In de kast worden voornamelijk hedendaagse gewaden bewaard. Aan de binnenzijde is er oppervlakteschimmel. Hier en daar liggen uitwerpselen van muizen in de kasten. Er liggen reeds muizenvallen en vergif dus het probleem wordt aangepakt, wat goed is. Verwijder steeds zo snel mogelijk de uitwerpselen van muizen, want dit kan insecten en ander ongedierte aantrekken.

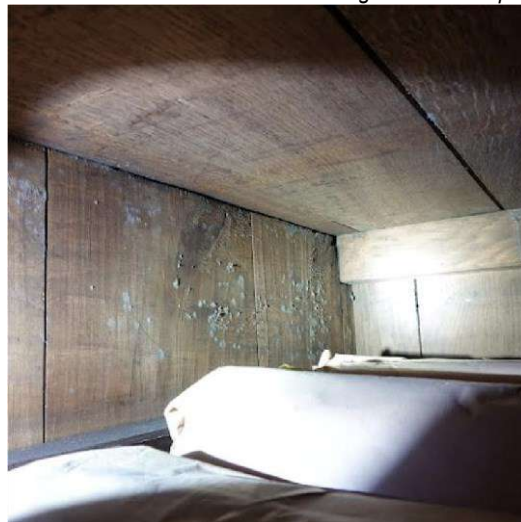
advies

A2024/03 | Verwijder de uitwerpselen van muizen zo snel mogelijk

Planken stuwen licht op

Invullingen tussen de planken komt verspreid los

Oude vochtkringen op het bovenblad

Oppervlakteschimmel aan de binnenzijde

Oppervlakteschimmel aan de binnenzijde

Uitwerpselen van muizen

Uitwerpselen van muizen

ID2024/31

AFSLUITINGEN EN TRAPPEN | balustrade

hout

Locatie: doksaal

toestand

De afsluiting heeft een houten bovenblad en knielvlak. Op het hout tekenen zich vochtvlekken af en druipsporen van vocht. Overigens is het geheel stabiel.

Vochtplekken

Druipsporen van vocht

ID2024/32

LOS KERKELIJK MEUBILAIR | kast

hout | houtimitatie Locatie:

achteraan kerk

notitie

Tegen de westwand van de kerk staat een houten kast, afgewerkt met een houtimitatie. Binnenin de kast worden allerlei objecten bewaard: onderdelen van beelden, vaandels, kazuifel enz.

toestand

Structureel is de kast stabiel, maar hij is aan de binnenzijde volledig bevuild met oppervlakteschimmel. Het hout is eveneens aangetast door houtborende insecten en er ligt boormeel op de vloer van de kast. De aantasting bevindt zich voornamelijk in de spinhoutstroken en in een vernieuwd lijstje.

Er wordt waardevol textiel bewaard in deze kast, o.a. de mantel van de staakpop van Maria, vaandels en een kazuifel. Er is voldoende ruimte voor het textiel in deze kast, maar de hangende bewaring maakt dat er scheuren ontstaan door de constante trekkrachten. Het achterste vaandel vertoont bovendien vraatschade door textieletende insecten. De textiele stukken zijn erg stoffig en op termijn kunnen ze bevuild worden door schimmel aangezien de kast volledig beschimmeld is.

Links hangen oude lederen riemen en deze zijn volledig beschimmeld.

De kast vertoont overigens barsten, open voegen en stootschade waardoor er schade optreedt aan de houtimitatieschildering.
advies A2024/02 | Reinig de aangetaste interieurelementen en behandel ze met vloeibaar insecticide A2024/24 | Maak de kast tegen de westwand schoon, zorg voor een veilige bewaring van de objecten en een goed onderhoud
A2024/26 | Laat de vaandels en het kazuifel conserveren

Oppervlakteschimmel aan de binnenzijde van de kast

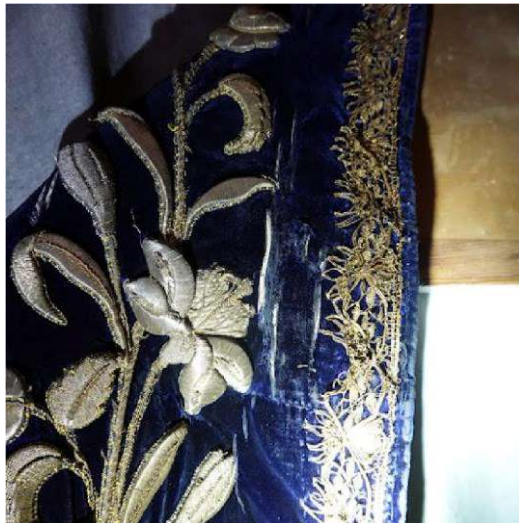
Oppervlakteschimmel aan de binnenzijde van de kast

Aantasting in spinthoutstrook

Veel boormeel en dode insecten op de vloer

Aantasting in een nieuw stuk hout

Scheuren in kazuifel

Sporen van insectenaatasting in vaandel

Stofophoping vaandel

Beschimmelde lederen riemen

Stootschade bij houtimitatie aan de buitenzijde

ID2024/33

LOS KERKELIJK MEUBILAIR | communiebank

eikenhout | geboend

Locatie: koor

notitie
toestand

De eikenhouten communiebank is geboend en bestaat uit vijf delen. De communiebanks hebben onderaan verluchttingsgaten. Bij de zuidelijke communiebank is er vooraan een stukje lijst afgebroken. Bij de centrale communiebank is er oude schade door vermolming. Het bovenblad en de knielbanken vertonen vochtvlekken/vochtkringen, maar dit is oude schade. Bij een bank is er aan de voorzijde plakband bevestigd, wat de beschermlaag kan beschadigen. De communiebanks zijn licht bestoft.

advies

A2024/10 | Vermijd bevestigingen met plakband, duimspijkers en dergelijke op interieurelementen en verwijder plakband en lijmresten

Lijst is afgebroken

Lacune door stoten of vermolming

Poster is bevestigd met plakband

Vochtvlekken (oude schade)

ID2024/34

**LOS KERKELIJK MEUBILAIR | zitbanken | aantal 5
eikenhout | geboend Locatie: doksaal**

toestand

De eikenhouten banken staan op het doksaal. Ze vertonen veel schade door gebruik. Aan de onderzijde zijn de banken bevuild door oppervlakteschimmels. Ze zijn ook bevuild door uitwerpselen van vogels en stof. Ze vertonen plaatselijk oude uitvliegopeningen.

Oppervlakteschimmel

Stof

ID2024/35

LOS KERKELIJK MEUBILAIR | bidbank

eikenhout | leder

Locatie: koor

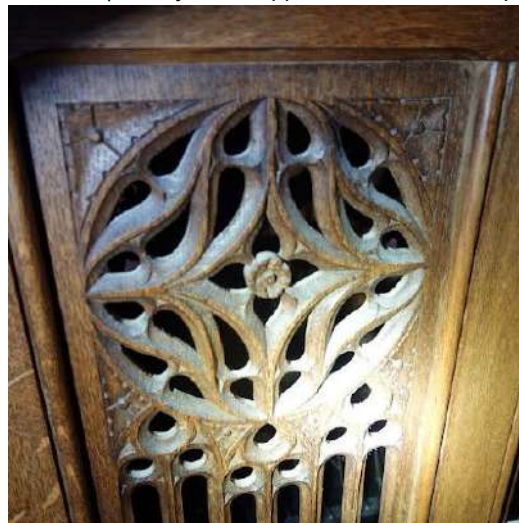
notitie
toestand

Het betreft een eikenhouten bidbank met een lederen knielvlak.

Aan de binnenzijde van het bovenblad worden allerlei sleutels bewaard. In de diepere delen van het houtsnijwerk zit veel stof opgehoopt. Aan de onderzijde van het bovenblad is er beginnende oppervlakteschimmel. Het lederen knielbankje is verweerd.

advies

A2024/04 | Verwijder de oppervlakteschimmel op hout

Vergrijsd door stof

Verweerde lederen knielzitting

ID2024/36

LOS KERKELIJK MEUBILAIR | bidbank

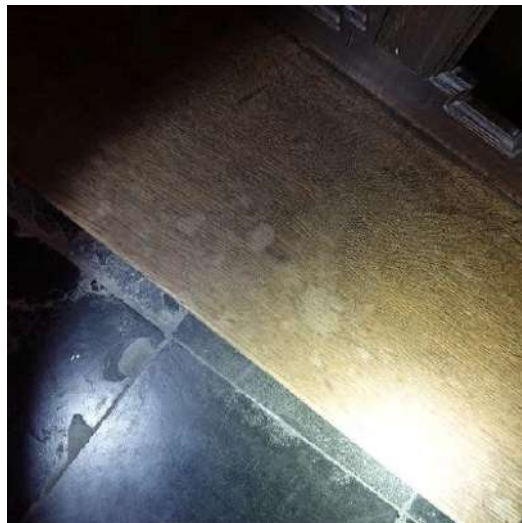
hout

Locatie: noordelijk transept

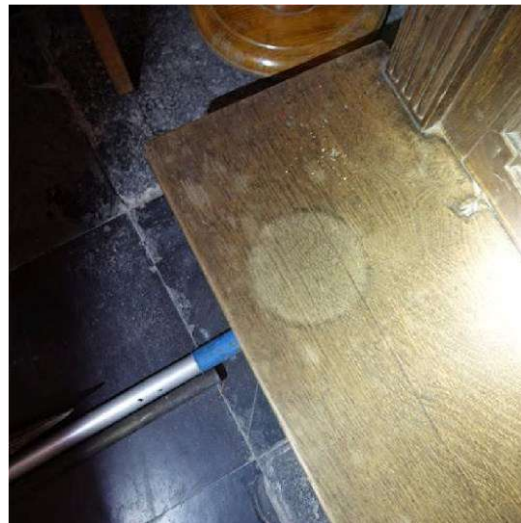
notitie
toestand

De knielbank staat tegen de muur van het noordelijk transept.

Er is een grote open voeg in het bovenblad. Er zijn vochtvlekken op de knieltrede. Het geheel is erg stoffig.

Vochtplekken

Vochtplekken

ID2024/37

LOS KERKELIJK MEUBILAIR | bidbank | aantal 4 hout | textiel Locatie: koor

toestand

Achter de communiebank staan vier bidbanken, waarvan twee met een fluwelen knielvlak. Het textiel is stoffig, overigens zijn er geen noemenswaardige gebreken.

ID2024/38

LOS KERKELIJK MEUBILAIR | sedilia | aantal 4 hout | textiel Locatie: koor

notitie
toestand

De sedilia of sessiestoelen staan in het koor. Ze zijn deels vernieuwd. De stoelen zijn stabiel en in goede staat. Onder de poten zijn stoelpootnoppen bevestigd, wat goed is.

ID2024/39

LOS KERKELIJK MEUBILAIR | kerkstoelen hout

notitie
toestand
advies

Verspreid in de kerk staan stoelen met een bruin similliederden zitvlak en rugleuning. De kerkstoelen vertonen algemene gebruiks- en ouderdomsschade zoals krassen in het hout en scheuren in het leder, voornamelijk bij de zwarte stoelen. De bruine stoelen zijn plaatselijk bevuild door oppervlakteschimmel. A2024/04 | Verwijder de oppervlakteschimmel op hout

ID2024/40

LOS KERKELIJK MEUBILAIR | offerblokken | aantal 2 hout | beschilderd

notitie	Bij de ingang van de kerk staan er twee offerblokken. Ze bestaan uit hout en zijn bruin geschilderd.
toestand	Het hout en de verflaag is beschadigd door stoten en bevestigingen van duimspijkers en plakband. Bij het offerblok aan de zuidzijde kan het deurtje gewoon open.
advies	A2024/10 Vermijd bevestigingen met plakband, duimspijkers en dergelijke op interieurelementen en verwijder plakband en lijmresten A2024/22 Beveilig de offerblokken beter

Schade door duimspijkers

Schade door plakband

Stootschade

Deurtje van offerblok kan open

SCHILDERIJEN

ID2024/41

SCHILDERIJEN OP DOEK

olieverf

Locatie: zuidelijke zijbeuk

titel

Kruisiging van Petrus

notitie

Het schilderij op doek staat opgesteld in de zuidelijke zijbeuk, op een op maat gemaakte constructie.

toestand

Het schilderij op doek is algemeen stabiel, maar de bewaringstoestand is niet ideaal. Het geheel staat erg trechtervormig op de constructie. Hierdoor blijft stof nog meer liggen op de picturale laag. Er zijn aftekeningen van het doek te reinigen met een vervuilde doek. Er is een uitwerpsel van een vogel op het doek. In het doek zit in de rechterzijde een klein deukje en in de linkerhoek is het wat vervormd. De achterzijde van het schilderij is volledig bedekt met loodslabben. Het is niet duidelijk waarom dit is gedaan, maar deze ingreep wordt best verwijderd aangezien tussen het lood en het doek oppervlakteschimmel kan ontstaan.

In de houten lijst zitten verspreid oude uitvliegopeningen. Aan de linkerzijde is er stootschade met lacunes tot op het hout.

advies

A2024/29 | Verbeter de bewaring van het schilderij

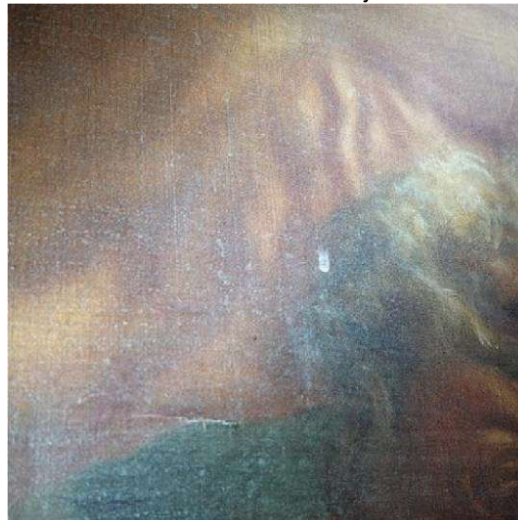
Vervorming doek

Scheurtje in het doek

Uitwerpsel van een vogel

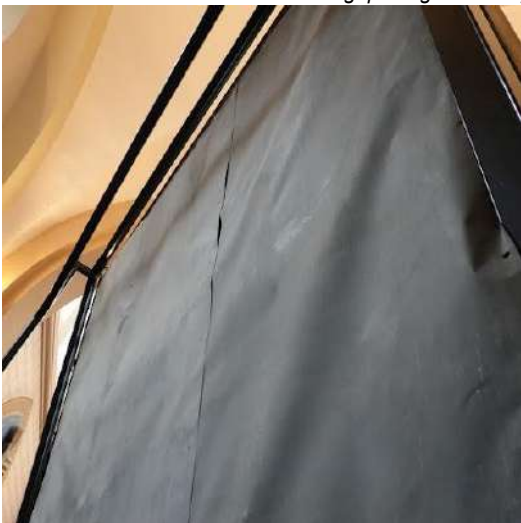
Druipsporen en veegsporen van een natte reiniging

Uitvliegopeningen in de lijst

Stootschade lijst

Loodslabben aan de achterzijde van het doek

ID2024/42

SCHILDERIJEN OP DOEK

notitie

Locatie: achteraan kerk

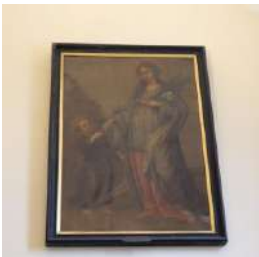
Het schilderij van Onze Lieve Vrouw met Kind hangt op aan de westwand achteraan de kerk.

toestand

Het geheel is structureel stabiel. De leesbaarheid is niet optimaal door de vergeelde en verdonkerde vernislaag. Het geheel is erg bestoft. De zwarte lijst is vervuild door het schilderen van de muren.

advies

A2024/27 | Ontstof de schilderijen voorzichtig

Stofophoping

Bevuilde lijst

ID2024/43

SCHILDERIJEN OP PANEEL | icoon

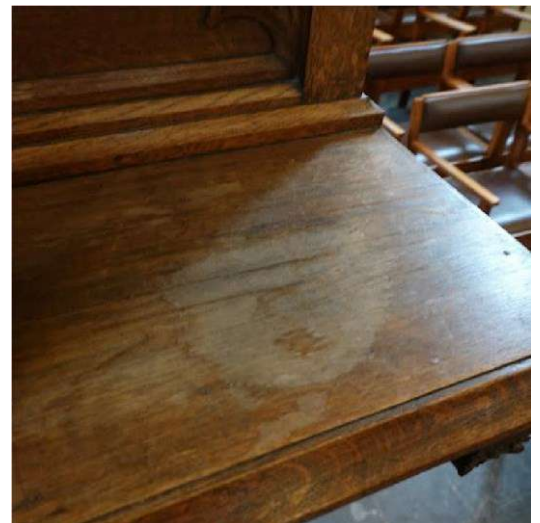
hout | beschilderd

Locatie: schip

titel	Onze Lieve Vrouw van Altijddurende Bijstand
notitie	Het icoon is ingelijst in een eikenhouten lijst met sokkel en ingewerkt offerblok. Het geheel is geschilderd op een metalen plaat.
toestand	De houten onderdelen zijn structureel stabiel, maar stoffig. Het deurtje van het offerblok zit volledig los. Onderaan is er een vergrijsde poetsboord en er tekenen zich vochtvlekken af op het blad. Het icoon is algemeen stabiel. De metalen plaat is licht vervormd en in de zwarte verflaag zitten microcraquelures. Het oppervlak van de schildering vertoont vegen van nat onderhoud, wat kan leiden tot corrosie in dit geval.
advies	A2024/22 Beveilig de offerblokken beter A2024/27 Ontstof de schilderijen voorzichtig

Deurtje van offerblok staat open

Vochtkringen

Veegsporen van nat onderhoud

Microcraquelures

ID2024/44

SCHILDERIJEN OP PANEEL | rouwbord hout

Locatie: koor

notitie
toestand

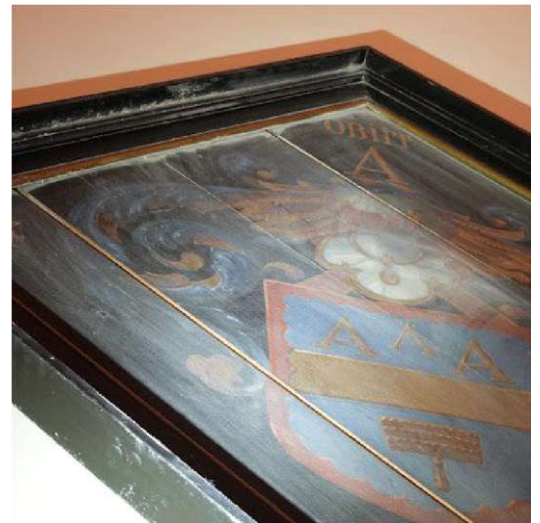
Het rouwbord hangt op aan de muur boven de deur naar de sacristie.
De naden in het hout staan open en de panelen trekken bol. Er is weinig afstand tussen de muur en de lijst. Hierdoor komt de achterzijde in contact met de koude muur en kan er zich makkelijker stof ophopen tussen lijst en muur. De picturale laag vertoont een witte was.

advies

A2024/28 | Verbeter de ophanging van het rouwbord

Panelen trekken bol en openstaande voegen

Witte was

SCULPTUUR

ID2024/45

BEELDEN | kruisweg

natuursteen

Locatie: schip

notitie

De kruisweg bestaat uit een witte natuursteen en is in de wanden van de zijbeuken van het schip ingewerkt.

toestand

De kruiswegstaties zijn algemeen structureel stabiel. Er zijn hier en daar kleine afgebroken delen zoals een neus. Bij statie VIII is een hand hersteld geweest met een lijm die nu vergeeld is. De staties werden meermaals overschilderd, waardoor de detaillering van het sculptuurwerk deels verloren is gegaan. De overschildering stuwt hier en daar op, bijvoorbeeld in statie I en XIV. Statie nummer VII is in slechtere staat. Deze hangt aan de noordwestelijke muur met veel vochtschade met zouten. De kruisweg is bevuild door oppervlakteschimmel en er komen zouten door de natuursteen. De verlaag bladdert ook hier af. De bouwkundige gebreken moeten eerst hersteld worden, alvorens de kruiswegstatie wordt geconserveerd.

advies

A2024/01 | Laat een bouwkundige inspectie uitvoeren en neem maatregelen om de vochtschade in het interieur te beperken

A2024/19 | Borstel de zouten van de muren

Neus is afgebroken

Verlijming is vergeeld (statie VIII)

Opstuwing overschildering

Opstuwing overschildering met lacune tot gevolg

Detailering van het sculptuurwerk gaat verloren door

Oppervlakteschimmels (statie VII) overschilderingen

Oppervlakteschimmels (statie VII)

Zouten (statie VII)

LOSSE OBJECTEN

ID2024/46

METALEN OBJECTEN | kandelaars
koperlegering Locatie: koor

notitie	De metalen kandelaars in de kerk worden samen besproken. Het betreft de metalen kandelaars op het hoofdaltaar en de paaskandelaar naast het hoofdaltaar.
toestand	De kandelaars zijn algemeen stabiel, maar ze zijn bevuild door stof en kaarsvetspatten. De paaskandelaar vertoont sporen van nat onderhoud, wat bij metaal ten allen tijde vermeden moet worden. De kandelaar staat bovendien rechtstreeks op de aantrede van het altaar, wat roestvlekken kan veroorzaken op termijn.
advies	A2024/11 Plaats een buffer onder metalen en houten voorwerpen A2024/18 Laat de metalen voorwerpen conserveren

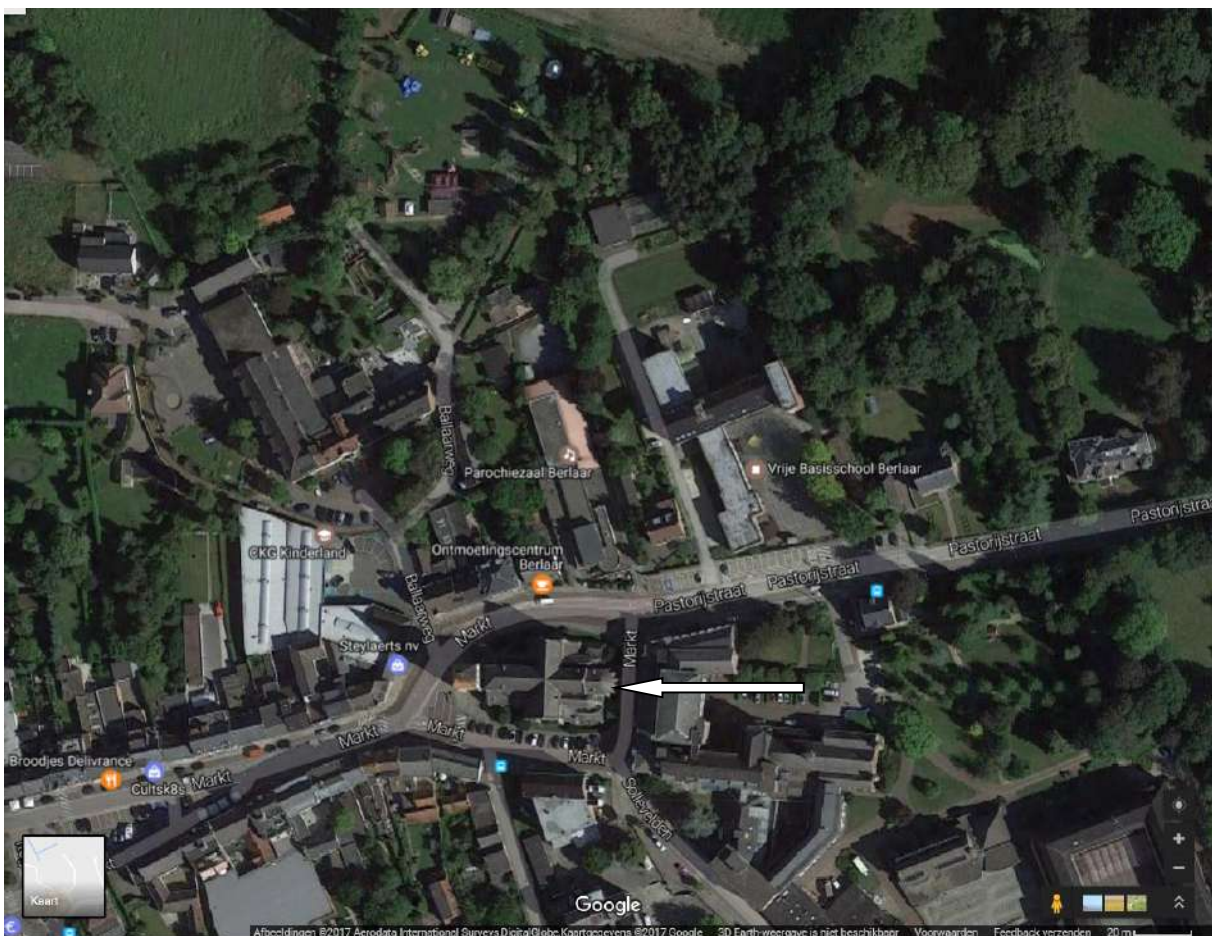
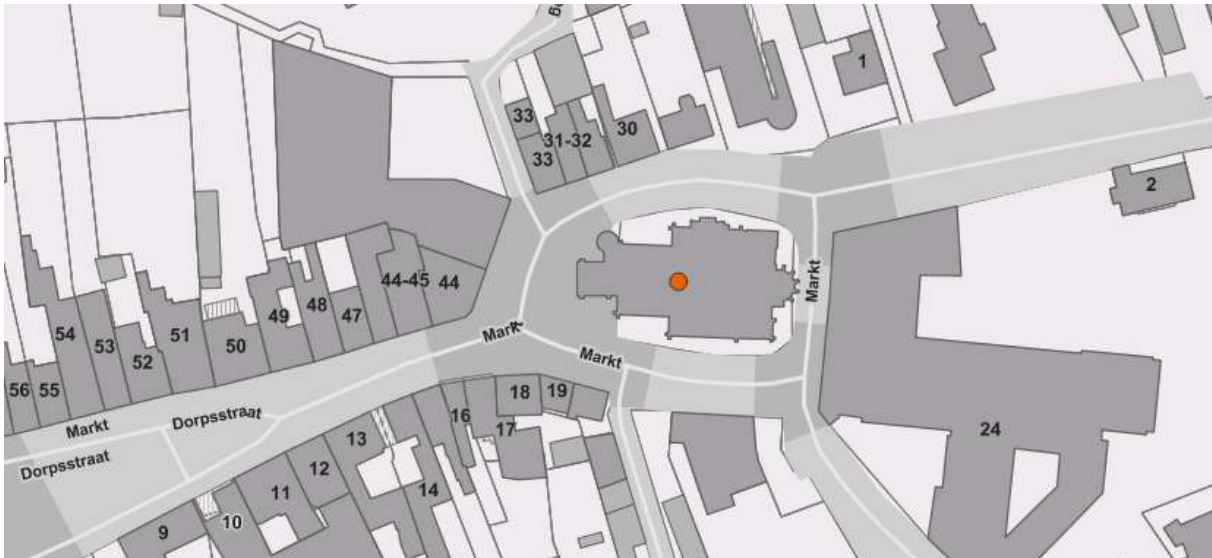

Kaarsvetspat

Stof

3.2.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

Inplanting van de kerk met aanduiding van de omliggende faciliteiten

Het centrum van Berlaar wordt bepaald door zijn driehoekige marktplein, een typisch kenmerk uit de Frankische periode. De Sint-Pieterskerk is gelegen aan de oostzijde, op de top van dit driehoekige marktplein.

De bebouwing in de onmiddellijke omgeving van de kerk is zeer divers en varieert van woonhuizen, appartementsgebouwen, winkelruimtes tot het grote school- en kloostercomplex van de Zusters van Berlaar ten oosten van de kerk. Het kloostercomplex wordt momenteel afgebroken en zal in de toekomst worden omgebouwd tot wooneenheden. De voorgevel blijft normaal gezien behouden.

Ten zuiden van de kerk ligt het oude kerkhof dat in de periode 2015-2017 is omgevormd tot een groene parkbegravingsplaats. Het kerkhof is niet meer in actief gebruik. Ten noordwesten bevinden zich de gebouwen van de oude "schoolkolonie" die vandaag de CKG Kinderland, het regiohuis van Kind en Gezin en het kinderdagverblijf De Ontdekplek huisvesten. Tenslotte, ten noordoosten bevindt zich het parochiecentrum OC Ballaer. Het parochiecentrum beschikt over een ruime zaal, een podium en een keuken en wordt regelmatig gebruikt door lokale verenigingen of verhuurd voor allerlei feesten, bijeenkomsten, koffietafels, ...

De pastorie bevindt zich naast de basisschool en recht over het voormalige kloostercomplex van de Zusters van Berlaar op ca. 100 m ten oosten van de kerk.

De omliggende bebouwing van de kerk dateert voornamelijk uit de 19de en begin 20ste eeuw. De aanblik van de ruime kerkomgeving wijzigt echter in een snel tempo door de verschillende nieuwbouwprojecten van de afgelopen jaren. Ook op dit moment zijn belangrijke nieuwbouwprojecten opgestart die de omgeving van de Sint-Pieterskerk drastisch zullen wijzigen, o.a. door de sloop van de kapel en het kloostergebouw. De voorgevel van het kloostergebouw blijft weliswaar behouden, waardoor het uitzicht vanaf de kerk minimaal veranderd. Ook werd ten zuiden van de Sint-Pieterskerk in de periode 2016-2018 een nieuwe sporthal gebouwd voor de school IHHVM.

In de periode 2020-2021 werd de volledige kerkomgeving heraangelegd en tegelijkertijd het Christusbeeld ten zuidwesten van de kerk volledig gerestaureerd en de Sint-Pieterskerk – zowel toren als kerklichaam - voorzien van sfeerverlichting uit LED.

In 2023 heeft de gemeente Berlaar de oude Steylaerts-site gekocht met als doel deze tijdelijk te gebruiken als parking. Dit om de hinder door de toekomstige heraanleg (vermoedelijk periode 2025-2027) van de Markt (ten westen van de kerk) te verminderen. Na de heraanleg van de markt zal deze site gedeeltelijk gebruikt worden voor het bouwen van woningen en appartementen, passend met de stijl en grootte van de omliggende bebouwing. Het overblijvende gedeelte (achter deze woningen) zal aangelegd worden tot een definitieve parking.

Naast de site Steylaerts zijn er in de nabijheid van de kerk nog meerdere parkeermogelijkheden. Dit op locaties gelegen binnen een straal van ca. 200 m: Markt, Pastorijstraat (aan de lagere school en een nieuwe parking naast de middelbare school), Sollevelden en Dr. Van der Borghstraat.

De Lijn heeft een stopplaats op de Itegembaan ca. 200 m van de kerk.

Door zijn ligging op het marktplein van de gemeente heeft deze kerk een brede actieradius en een vlot bereik.

3.2.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De kerk wordt vooral (90%) gebruikt voor de eredienst, nl. voor weekendvieringen, schoolvieringen, doopsel, vormsel, 1ste communie, huwelijken, uitvaartdiensten en gebedsgroep.

Gemiddeld aantal kerkgangers in een weekendviering: 55

Aantal kerkgangers met Kerstmis: 95

Aantal doopsels: 10

Aantal huwelijken: 4

Aantal uitvaarten: 28

Aantal eerste communicanten: 40

Aantal vormelingen: 27

Er is een beperkt (10%) gebruik voor andere doeleinden, nl. voor repetities zangkoor, gebruik door studenten orgel, orgelconcerten en andere concerten van plaatselijke culturele verenigingen.

3.2. Sint-Lambertuskerk in Berlaar Gestel

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

3.2.1. Identificatie

Naam: Sint-Lambertuskerk

Geografische ligging

- Lambertusplaats 2 te 2590 Berlaar
- Provincie: Antwerpen

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Antwerpen
- Dekenaat: Kempen West
- Pastorale eenheid: Sint-Salvator
- Parochie: Sint-Lambertus

Eigenaar: gemeente Berlaar

Bescherming(en)

De Sint-Lambertuskerk is beschermd als monument sinds 30 mei 1936, is vastgesteld als bouwkundig erfgoed sinds 5 oktober 2009 en maakt deel uit van het beschermde dorpsgezicht "Dorpskern Gestel, Neerhoeve en Hof Van Rameyen sinds 23 oktober 1992.

3.2.2. Beschrijving

a) *Cultuurhistorische waarde*

Het kerkgebouw Sint-Lambertus heeft een grote cultuurhistorische en architecturale waarde.

Opgetrokken in verschillende fasen: de oudste gedeelten, met name toren en middenbeuk uit de 15de eeuw, de uitbreiding van het koor dateert uit de 16de eeuw. De bouw van de noordelijke transeptarm dateert uit 1778 en de zuidelijke transeptarm uit 1785, dit is vermoedelijk samen gebeurd met de verfraaiing van het koor. De kerk werd tijdelijk gesloten tijdens het Franse Bewind (september 1797 - mei 1800).

In 1906 werd de kerk hersteld en uitgebreid naar het ontwerp van E. Careels (aanbesteed in 1910). Er werden neogotische zijbeuken in 1910-1915 toegevoegd. De toren en puntgevel werden erg beschadigd in het begin van de Tweede Wereldoorlog (1940). De toren en puntgevel werden nagenoeg geheel vernield. Deze werden nadien hersteld naar het ontwerp van F. Blockx en E. Heylen. De Kunstglasramen werden hersteld naar ontwerp van O. Calders in 1946-1948.

Het is een Oost-west-georiënteerde gotische kruiskerk met westtoren, driebeukig schip van twee traveeën, transept van één uitspringende travee met vlakke sluiting en hoger opgaand koor van twee rechte traveeën en driezijdige sluiting. Overwegend opgetrokken uit diverse soorten zandsteen met verwerking van andere natuursteen. Het koor en noordelijke transeptarm opgetrokken uit baksteen. Afdekkende leien zadeldaken met natuurstenen nok en omlopende zandstenen sokkel met afgeschuinde natuurstenen aflijning.

Uitspringende vierkante westtoren van drie geledingen onder piramidale leien spits met bekronend ijzeren kruis en haan. Korfboogdeur met erboven spitsboogvenster met ijzeren harnas en gekleurd glas in lood. Bovenste geleding gemarkeerd door galmgaten (spitboog vorm) en steigergaten. Torenuurwerk aan westzijde.

Zijbeuken opgevat als zijkapellen met eenvoudige puntgeveltjes afgelijnd door natuursteen, onder lager liggende leien zadeldakjes (nok loodrecht op middenbeuk). Spitsboogvensters met variërend neogotisch maaswerk in natuurstenen omlijsting. Blinde westgevels. Uitspringende doopkapel op rechthoekige plattegrond aan noordwestzijde.

Noordelijke en zuidelijke puntgevels der transeptarmen vermoedelijk tijdens de restauratiewerken van 1910 aangepast in neogotische stijl, vernieuwde natuurstenen aflijning, schouder- en topstukken. Versneden steunberen op de hoeken. Noordgevel opgetrokken uit baksteen met bewaarde muurvlchtingen en aan oostzijde breder uitgebouwd (bergruimte). Smallere, grotendeels vernieuwde spitsboogvensters, aan zuidzijde onder rechthoekig houten luik in natuurstenen rondboogomlijsting met drielobmotief, aan noordzijde onder rechthoekig houten luik met zandstenen latei.

Hoger koor met zandstenen westpuntgevel bekroond door hogel. Traveeën geritmeerd door drieledige steunberen met zandstenen hoekblokken en eenvoudige spitsboogvensters in zandstenen omlijsting. Midden travee met gedicht spitsboogvenster, sporen van vroeger maaswerk (drielobmotief) en gedichte kleinere

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

vensters.

Sacristie (circa 1872) aan zuidoostzijde: bakstenen constructie van één bouwlaag en twee traveeën onder plat dak; rechthoekig venster met arduinen onderdorpel en tussenstijl. Rechthoekige deur met afgeronde bovenhoeken.

Bepoetst en beschilderd interieur. Middenbeuk met scheibogen (spitsachtig) op zandstenen zuilen met lijstkapiteel en achzijdige sokkel. Het tongewelf bedekt met 18de-eeuws stucwerk. Straalwelf in het koor. Houten steekgewelven in de zijbeuken. Kruisribgewelven met zandstenen ribben in transept.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Schilderijen: Heilige Bruno in gebed door G. Backereel (1650). Tenhemelopneming van Maria door G. Backereel (17de eeuw). Heilige Familie met kleine Johannes van de Vlaamse School (18de eeuw). Marteldood van de Heilige Lambertus van de Vlaamse School (hoofdaltaar, circa 1780). Aanbidding der Wijzen van de Vlaamse School (17de eeuw).

Beeldhouwwerk: gepolychromeerd houten beeld van Onze-Lieve-Vrouw met kind van N. Van der Veken (1680?). Terracotta heiligenbeelden, uit de 17de eeuw. Houten heiligenbeelden uit 19de en 20ste eeuw. Diverse houten kruisbeelden (17de en 18de eeuw).

Meubilair: hoofdaltaar van gemarmerd hout van C. Nauwelaerts met beeldhouwwerk van W. Roef (1778-1781), ingewerkt in de versiering van de koorapsis waarvan de traveeën geritmeerd zijn door gemarmerde pilasters. Marmeren portiekaltaren in noordelijke en zuidelijke zijbeuk (midden 17de eeuw), respectievelijk toegewijd aan Onze-Lieve-Vrouw en Heilige Bruno. Eiken koorgestoelte door P. Convent (1690), geschonken door Nicolaas Rubens. Eiken communiebank (1839) met voorstelling van het Lam van de Apocalyps en pelikaan met jongen. Neogotische preekstoel van witte steen (circa 1915). Eiken biechtstoel met twee hermen door Hiëronymus Convent (1688). Doksaal van gemarmerd hout (tweede helft 18de eeuw). Marmeren doopvont met koperen deksel (1844) geschonken door Ch. Le Grelle. Diverse grafstenen uit de 17de- en 18de eeuw.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Bewaard kerkhof rondom de kerk, oorspronkelijk omhaagd, doch begin 20ste eeuw omgeven door een bakstenen muur. Toegang via mooi ijzeren hek met onder meer symbool der gerechtigheid. Enkele opvallende grafmonumenten.

b) Architecturale mogelijkheden

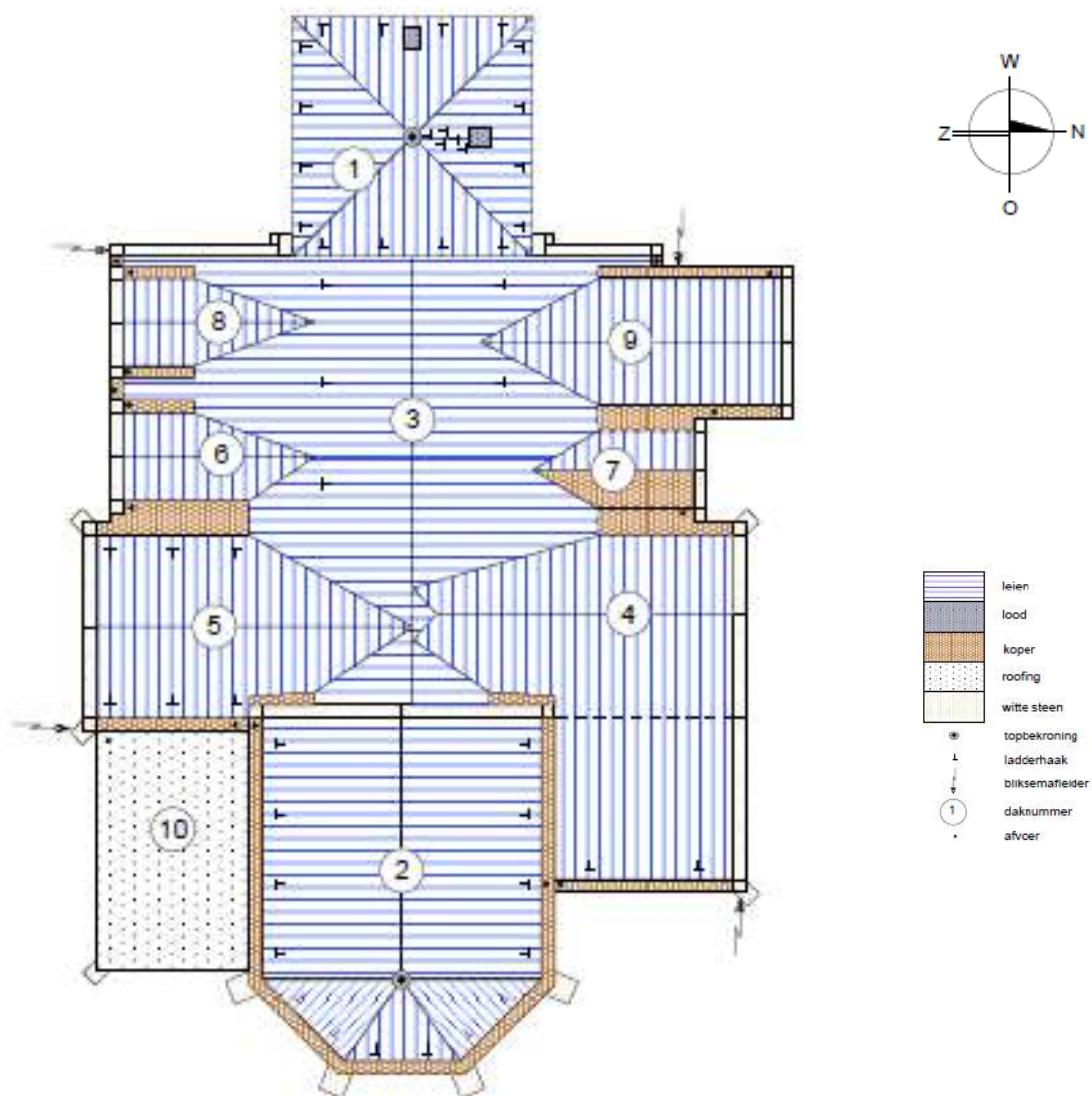
Algemene bouwfysische toestand

van het exterieur van de kerk: goed

van het interieur van de kerk: goed

Plattegrond

De plattegrond van de Sint-Lambertuskerk is oostwest georiënteerd. Het betreft een kruiskerk met westelijke toren, een driebeukig schip van twee traveeën, het transept bestaat uit één uitspringende travee. Het koor bestaat uit twee rechte traveeën en heeft een driezijdige sluiting. Aan de zuidwestzijde bevindt zich een uitspringende doopkapel met rechthoekig grondplan. De rechthoekige sacristie is zuidoost georiënteerd.

Plattegrond Sint-Lambertuskerk

Aanwezige technische voorzieningen

- Goed werkende centrale verwarmingsinstallatie. Door het kleine volume van het gebouw warmt de kerk snel op en blijven de stookkosten beperkt.
- De elektrische installatie is goed werkend.
- De aanwezige geluids- en lichtinstallatie is afdoend.
- In de sacristie is een lavabo aanwezig.
- Er is geen sanitair aanwezig in de kerk.
- Er is geen keuken, kookmogelijkheid of warm watervoorziening aanwezig in de kerk.

Aanwezige voorzieningen voor andersvaliden

Het plein voor de kerk en de toegang tot de kerk werden in de periode 2011-2014 heraangelegd. De kerk zelf is eveneens goed toegankelijk voor andersvaliden. De sacristie is te bereiken via twee treden.

Binnen in de kerk zijn geen voorzieningen voor andersvaliden.

Interieur

Het interieur is bepleisterd en beschilderd, de zuilen en spitsbogen zijn opgetrokken in zandsteen. Het tongewelf van de middenbeuk is uitgevoerd in 18de eeuws stucwerk. De steekgewelven in de zijbeuken zijn uitgevoerd in hout. De kruisribgewelven van het transept werden uitgevoerd met zandstenen ribben.

In de kerk bevindt zich belangrijk en historisch waardevol roerend erfgoed.

Het interieur van de kerk is goed onderhouden, een schilderbeurt dringt zich op.

Architecturale mogelijkheden

De Sint-Lambertuskerk is een zeer kleine kerk omgeven door een ommuurd kerkhof. De kerk, het kerkhof en de naastliggende pastorie met parochiezaaltje maken deel uit van een beschermd dorpsgezicht. Gezien de ligging in dit beschermde dorpsgezicht en de aanwezigheid van het kerkhof rondom zijn er geen mogelijkheden om het kerkgebouw uit te breiden.

Omwille van de grote cultuurhistorische waarde, het rijkelijke interieur en het zeer beperkte volume zijn bouwkundige ingrepen of toevoegingen van deelruimtes in het kerkgebouw beperkt. Enkel activiteiten die slechts zeer beperkte aanpassingen aan de technische infrastructuur vragen, zijn te verantwoorden, zoals het maken van een stilteplek, museale opstelling van het erfgoed, tijdelijke tentoonstellingen, het organiseren van voordrachten, muziekles, ...

c) Bouwfysische toestand

Hieronder een verslag opgesteld door monumentenwacht.

Inspectiedata(s) monumentenwacht: 2019 (buitenschil) en 2024 (interieur)

ADVIEZENRAPPORT

GEHELE OBJECT

A2019/02 Monumentenwacht Bouwkunde tijdig contacteren voor een herhaalinspectie.

Gehele object | beschermd erfgoed

toelichting advies Regelmatige controle voorkomt vervolgschade en maakt een onderhoudsplanning mogelijk.
Met een inspectierapport kan je zelf aan de slag of kan je een aannemer en/of architect onder de arm nemen.
De inspectierapporten van Monumentenwacht kunnen gebruikt worden bij de aanvraag van premies en het opstellen van een kerkenbeleidsplan, een beheersplan of een onderhoudslogboek; zie <https://www.onroenderfgoed.be>.
In afwachting heb je recht op 2 uur gratis nazorg. Hieronder verstaan we bijkomende inlichtingen of verduidelijkingen over de laatste inspectie of inhoud van het rapport. Op vraag komen we graag ter plaatse om een en ander te verduidelijken.

indicatieve hoeveelheid 3 u
prioriteit 1-3 jaar
frequentie Driejaarlijks
uit te voeren door Beheerder | Eigenaar | Monumentenwacht

A2019/01 Goten en daken regelmatig proper maken.

Gehele object | vuil en hygiëne

toestand De goten/platte daken zijn vervuild wat een vlotte regenwaterafvoer belemmert/verhindert.
Daken en goten werden door ons uitgekuist.

toelichting advies Hoe vaak goten gekuist moeten worden, hangt af van de graad van vervuiling. In een boomrijke omgeving zullen lagere goten meermaals in het herfstseizoen leeggemaakt moeten worden. Voor hogere goten waar weinig bladeren en stof in terechtkomen, volstaat een jaarlijkse controle en reiniging wanneer nodig.
Bladvangers plaatsen in de tapgaten en ze regelmatig vrijmaken.

indicatieve hoeveelheid 2 u
prioriteit Binnen het jaar
frequentie 2 x per jaar
uit te voeren door Onderhoudsploeg

A2019/03 Zorg dragen voor valken/uilen/vleermuizen/zwaluwen die in of op het gebouw huizen

Gehele object | dieren

toestand In de zolders zijn vleermuizen aanwezig. Via het openstaande luik van volume [4] kunnen ze binnen en buiten vliegen. Maar hierdoor kunnen er ook duiven binnen en kan het mogelijk binnenregenen.

toelichting advies Zorg dragen houdt o.a. in:

- de lokale kerkuilenwerkgroep, vleermuizenwerkgroep, Natuurpunt of Vogelbescherming Vlaanderen contacteren;
- de dieren en nesten ongemoeid laten en invliegopeningen niet afsluiten;
- het gebruik van schadelijke producten vermijden;
- geen werken uitvoeren tijdens het broedseizoen en
- nestkasten plaatsen waar vogels/vleermuizen in alle rust kunnen broeden zonder overlast te veroorzaken.

Sommige gemeenten voorzien subsidies voor soortbescherming.

indicatieve hoeveelheid 1 SOG
prioriteit 1-3 jaar
frequentie Permanent
uit te voeren door Beheerder

volume [4]-noord: via het openstaande luik vliegen veermuizen binnen en buiten

A2019/15 Het gebouw goed bereikbaar maken voor onderhoud en inspectie.

Gehele object | toegankelijkheid en bereikbaarheid

toestand De goten en daken zijn goed bereikbaar met een ladder, maar er zijn geen permanente veiligheidsvoorzieningen (ladderhaken of ankerpunten) zodat er bij werken aan het dak en de goten tijdelijke voorzieningen dienen getroffen te worden (stellingen of leuningën).

Toren [1]:

Vanaf de klokkenzolder ontbreker er ladders en tussenvloeren tot aan het bovenste luik. Hierdoor is het luik en de buitenkant van de torenspits niet bereikbaar.

De aanwezige ladder- en klimhaken voldoen niet aan de Europese norm EN 517 en kunnen volgens de veiligheidsvoorschriften omtrent "werken in de hoogte" niet gebruikt worden.

Zolders [4] en [5]: er is geen loopbruggen aanwezig in de zolders. Het wandelen op de gemetselde gewelven houdt een risico in.

toelichting advies Veiligheid aan daken en goten houdt o.a. in:

- klim- en ladderhaken (EN517) plaatsen op hellende daken;- ankerpunten (EN795) plaatsen op hellende en platte daken of op gevels;

- een bevestiging met roestvrije materialen verdient de voorkeur; de ondergrond dient voldoende stevig te zijn.

Gezien de ladderhaken dienen om op te positioneren (met gordel-leeftijn/antivalapparaat) komen er bij een val grote krachten vrij op de bevestiging:

- boor daarom steeds voor om splijten van de kepers te voorkomen en

- bevestig daarom steeds in het midden van een keper.

Deze aanbevelingen zijn gebaseerd op de werkwijze van Monumentenwacht maar zijn niet enkel voor ons bedoeld.

Zonder permanente voorzieningen bij werken moeten telkens dure leuningën, netten, hoogwerkers, stellingen, etc. voorzien worden.

Collectieve beschermingsmiddelen hebben vanuit de wetgeving de voorkeur op persoonlijke, maar zijn niet verplicht.

De algemene richtlijnen worden besproken in de onderhoudsbrochure 'Toegankelijkheid van zolders, kapruimtes, daken en goten' en is gratis te downloaden via <https://www.monumentenwacht.be/publicaties/veiligheid-en-toegankelijkheid-van-zolders-kapruimt-es-daken-en-goten>.

indicatieve hoeveelheid Nader te bepalen
prioriteit 3-6 jaar

frequentie Eenmalig
uit te voeren door Dakwerker

zolders [4] en [5]: geen loopbrug

toren [1]: niet-genormeerde ladderhaken

DAK

A2019/05 Een uitzetstuk vervangen.

Dak | bakgoot | koper

toestand Dak [2]-noord: een uitzetstuk is verweerd maar is nog waterdicht.
indicatieve hoeveelheid 1 st
prioriteit 1-3 jaar
frequentie Tienjaarlijks
uit te voeren door Dakwerker

A2019/04 De leibedekking herstellen.

Dak | dakbedekking | aansluitingen

toestand Toren [1] en dak [4]-oost: enkele leien zijn weggefallen met mogelijk lichte vochtinsijpeling en inrotting van de bebording tot gevolg.
toelichting advies De weggefallen of gebroken leien vervangen door nieuwe natuurleien. Deze vastzetten met leihaakjes in roestvrijstaal.

indicatieve hoeveelheid 10 st
prioriteit 1-3 jaar
frequentie Eenmalig
uit te voeren door Dakwerker

toren [1]-oost

dak [4]-oost

toren [1]-west

toren [1]-noord

toren [1]-zuid

A2019/14 De aansluitingen met de topgevels herstellen.

Dak | aansluitingen | koper

toestand Ter hoogte van de topgevels werden de koperen afdekslabben vastgeschroefd. De schroeven zijn sterk roestig waardoor ze op termijn door het koper kunnen scheuren. De mortelaanwerking boven de koperplaten is ingescheurd en op verschillende plaatsen weggevallen. De mortelaanwerking werd hersteld met kit, deze kit valt plaatselijk weg.

toelichting advies De koperen aansluitingen blijven opvolgen en deze tijdig en duurzaam herbevestigen met

schroeven in roestvrijstaal. De voegen boven de koperplaat aanwerken met een kalkmortel.

indicatieve hoeveelheid Nader te bepalen
prioriteit 1-3 jaar
frequentie Eenmalig
uit te voeren door Dakwerker

weggevalen mortel hersteld met kit

roestige schroeven

A2019/12 De aansluitingen waterdicht aanwerken.

Dak | opgaand muurwerk | lood

- toestand De meeste loodaansluitingen zijn afgewerkt met kit. Plaatselijk is deze kit verweerd of hecht ze niet meer aan het opgaand muurwerk. Hierdoor is er mogelijk lichte waterinfiltratie.
- Volume [3] in aansluiting met volume [1]: aan de zuidzijde is het lood gescheurd en is er vochtinsijpeling mogelijk.
- toelichting advies De losse cementering wegnemen en de aansluitingen met het opgaand muurwerk duurzaam herstellen door bijvoorbeeld aansluitingslabben in te werken in het metselwerk:
- voldoende dik muurlood gebruiken;
  - de lengte beperken tot 1m00 om scheuren ten gevolge van uitzetten te voorkomen;
  - voldoende onderlinge overlap (minimum 8 cm) voorzien;
  - voldoende omslag aanbrengen in een voeg van het metselwerk;
  - bevestigen met roestvrijstalen krammen of loodproppen en
  - aanvoegen met een aangepaste kalkmortel in plaats van siliconen of andere kitten

indicatieve hoeveelheid Nader te bepalen
prioriteit Dringend
frequentie Eenmalig
uit te voeren door Dakwerker

dak [3] met toren [1]

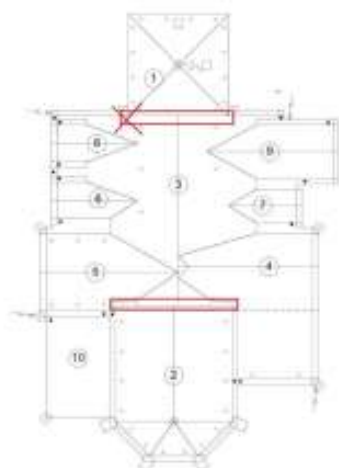
volume [2]-west

dak [3] met toren [1]

dak [3] met toren [1]

aanduiding loodaansluitingen

DAKWATERAFVOER

A2019/17 Volume [2]-noord: een afvoer herstellen.

Dakwaterafvoer | afvoer | koper

toestand Een afvoer is aan de achterzijde opengescheurd. Vermoedelijk werd dit veroorzaakt door een verstopping van de standpijp in combinatie met vorst. Het is niet duidelijk of de standpijp nog steeds verstopt is. Door de sterke vochtbelasting is het achterliggende muurwerk groen gekleurd. De afvoer werd door Monumentenwacht 180° gedraaid zodat het achterliggende muurwerk niet meer vochtbelast wordt.

toelichting advies Nakijken of de standpijp nog steeds verstopt is. Dit kan door bij hevige regenval te kijken of de afvoer overloopt. Indien nodig de standpijp ontstoppen.

De scheur solderen of de beschadigde delen van de afvoerpijp vervangen.

indicatieve hoeveelheid 1 st

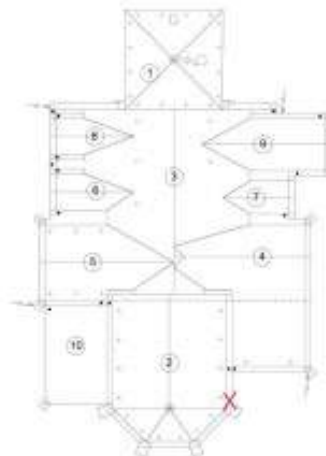
prioriteit Binnen het jaar

frequentie Eenmalig

uit te voeren door Dakwerker

afvoer omgedraaid door Monumentenwacht

DRAAGSTRUCTUUR EN OVERSPANNING

A2019/10 Het voegwerk plaatselijk herstellen.

Draagstructuur en overspanning | buitenmuur | metselwerk | baksteen | natuursteen

toestand Op verschillende plaatsen is het voegwerk uitgespoeld. Hierdoor begint de legmortel te verzanden en komen bakstenen los te liggen.

Dit is o.a. zo op volgende plaatsen:

Toren [1]: aan de zuid- en westzijde en ter hoogte van enkele waterlijsten van de plinten valt het voegwerk plaatselijk weg.

Volume [2]-noord: onder de noordoostelijke afzaat scheurt het voegwerk los.

Het voegwerk achter de in het verleden verstopte afvoer is uitgespoeld.

Volume [3]-west: het voegwerk van het grafmonument is uitgespoeld. Er groeien planten in het uitgespoelde voegwerk.

toelichting advies Herstel houdt o.a. in:

- de voegen voldoende diep en voorzichtig uithalen (min. 1,5 x breedte van de voeg); bij voorkeur manueel om schade aan bak- en natuursteen door sluijschijven te vermijden;
- de voegen reinigen en bevochtigen;
- een proefvlak plaatsen om het resultaat goed te kunnen beoordelen;
- voegen met een aardvochtige, compatibele* voegmortel en
- niet voegen onder te felle zon, bij regenweer of vrieskou.

* De mortel moet compatibel zijn met de bestaande leg- en voegmortel zowel wat eigenschappen, kleur, textuur en vorm betreft.

Voor ouder metselwerk zal dit meestal een kalkmortel zijn.

Gebruik geen mortels op basis van cement bij 'zacht' metselwerk en (vorst)gevoelige bak- of natuursteen! De dichte cementmortel zorgt ervoor dat het vochttransport via de stenen loopt i.p.v. door de voegen, waardoor stenen beschadigd kunnen raken door vorst of zouten.

indicatieve hoeveelheid Nader te bepalen

prioriteit 1-3 jaar

frequentie Eenmalig

uit te voeren door Aannemer voegwerken | Restauratie-aannemer

volume [2]-noord: beschadigd metselwerk achter afvoer

volume [3]-west: grafmonument

volume [3]-west

toren [1]-zuid

volume [2]-noord

volume [2]-noord

volume [1]-west

volume [2]-west

toren [1]-noord

toren [1]-noord

volume [3]-west: grafmonument

volume [3]-west: grafmonument

A2019/18 Het voegwerk tussen de dekstenen en nokken herstellen.

Draagstructuur en overspanning | deksteen | blauwe hardsteen

toestand	De voegen tussen de dekstenen en tussen de nokken werden aangewerkt met kit. Kit is in deze toepassing minder duurzaam. Op verschillende plaatsen is deze weggevalen of hecht de kit niet meer aan de steen.
toelichting advies	Tijdig de kitvoegen vervangen, bij voorkeur door een kalkrijke mortel.
indicatieve hoeveelheid	Nader te bepalen
prioriteit	1-3 jaar

frequentie Eenmalig
uit te voeren door Restauratie-aannemer

dak [2]-noordwestelijke hoek

dak [2]-noordwestelijke hoek

A2019/13 Het ijzerwerk onderhouden.

Draagstructuur en overspanning | muuranker | ijzer | metaal

toestand De ijzeren stangen onder de galmborden zijn roestig. Door roest zet ijzer uit en veroorzaakt het schade aan het omliggende metselwerk. De topbekroningen en enkele muurankers zijn licht roestig.

toelichting advies De ijzeren delen grondig ontroesten, herstellen indien nodig en schilderen met een roestwerend en kwalitatief verfsysteem in een historisch verantwoorde kleur. De met klinknagels bevestigde platen demonteren zodat alle delen bereikbaar zijn.

De bevestigingspunten in en aan de natuursteen of metselwerk aangieten met lood in plaats van aanwerken met mortel. Het lood voldoende aandrijven om een waterdichte aansluiting te garanderen. De loodzettingen regelmatig aankloppen. Tegenwoordig worden vaak epoxyharsen, moderne lijmen of chemische ankers gebruikt om ingemetselde verankeringen aan te werken. Ze zijn zeer vormvast en bieden een goede weerstand tegen vocht.

Zie ook onze brochure 'Onderhoud van ijzerwerk'. Deze is gratis te downloaden op de website van Monumentenwacht of via volgende link:

<http://www.monumentenwacht.be/sites/www.monumentenwacht.be/files/b487.pdf>

indicatieve hoeveelheid Nader te bepalen

prioriteit 3-6 jaar

frequentie Vijfjaarlijks

uit te voeren door Metaalbewerker | Schilder

toren [1]: galmgaten: roestige stangen onder galmboarden

dak [2]: topbekroning

volume [5]-oost

toren [1]: trekkers

SCHRIJNWERK EN BEGLAZING

A2019/16 Het buitenschrijnwerk plaatselijk herstellen en regelmatig herschilderen.

Schrijnwerk en beglazing | deur | raam | kroonlijst en gootklossen | hout

toestand Het schilderwerk van ramen, deuren en kroonlijsten is plaatselijk licht verweerd. Hierdoor is het hout minder beschermd, met plaatselijk inrottingen tot gevolg.

Volume [10]-west: het kroonlijst is op één plaats ingerot.

toelichting advies Het ingerot houtwerk herstellen. Indien nodig de ramen en deuren uitnemen, herstellen en opnieuw afhangen zodat ze wind- en waterdicht aansluiten. Het hang- en sluitwerk herstellen en tijdig smeren. De losse en weggevalen stopverfzomen hernemen. Vervolgens het buitenschrijnwerk grondig voorbehandelen (verwijderen van slechthechtende lagen, vetten, vervuiling,...) en schilderen met een dampopen verfsysteem in een historisch verantwoorde kleur. De schilderwerken periodiek herhalen.

Regelmatig onderhoud houdt o.a. in:

- opmaken en schilderen;

- de condensafvoertjes vrijmaken;
- hang- en sluitwerk smeren en
- de stopverf van de beglazing bijwerken/vervangen.

indicatieve hoeveelheid Nader te bepalen
 prioriteit Binnen het jaar
 frequentie Vijfjaarlijks
 uit te voeren door Schilder

volume [10]-zuid: schilderwerk kroonlijst verweerd, stuk ingerot

volume [10]-zuid: schilderwerk deur licht verweerd

volume [7]-noord: schilderwerk luik valdoet

volume [3]-west: schilderwerk boordplank verweerd

A2019/21 De kitaansluiting met de voorzetbeglazing tijdig vervangen.

Schrijnwerk en beglazing | beglazing | blank glas

toestand De kitaansluiting van de voorzetbeglazing begint te craqueleren of los te scheuren, momenteel zonder verdere zichtbare schade.

indicatieve hoeveelheid Nader te bepalen
 prioriteit > 6 jaar
 frequentie Eenmalig

uit te voeren door Restauratie-aannemer

AFWERKING EN INRICHTING

A2019/20 De houtborende insecten regelmatig controleren op activiteit.

Afwerking en inrichting | vast meubilair | hout

toestand	Aan het altaarstuk in de zuidelijk zijbeuk en de achterwand van het hoofdaltaar liggen er hoopjes boormeel. Het is onduidelijk of de aantasting door kleine klopper momenteel actief is.
toelichting advies	<p>De aangetaste delen controleren op recente uitvliegopeningen, dode insecten en verse hoopjes boormeel. Doe dit bij voorkeur tijdens of kort na het uitvliegseizoen van de insecten dat van april tot september loopt.</p> <p>Vooraf de te controleren zones reinigen vergemakkelijkt de controle.</p> <p>Met behangerslijm kan dun papier op het aangetaste hout gekleefd worden zodat nieuwe uitvliegopeningen gemakkelijk opgemerkt kunnen worden.</p> <p>De controle is sterk afhankelijk van de aantastende soort; laat je bijstaan door Monumentenwacht en lees https://www.monumentenwacht.be/publicaties/biologische-aantasting-van-hout.</p> <p>Volgende preventieve maatregelen kunnen aantastingen beheersbaar houden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vochtproblemen tijdig opsporen en oplossen; - stof- en vuilophoping vermijden; - tijdig aantastingen bestrijden; - aangetaste voorwerpen verwijderen en - een preventief beschermend product aanbrengen.
indicatieve hoeveelheid	Nader te bepalen
prioriteit	Binnen het jaar
frequentie	Jaarlijks
uit te voeren door	Beheerder Monumentenwacht Specialist

altaar zuidelijke zijbeuk: boormeeel

altaar zuidelijke zijbeuk: boormeeel

achterwand koor: boormeeel

A2019/07 De vochtaftekeningen / schade in het interieur opvolgen / herstellen.

Afwerking en inrichting | afwerking | baksteen | pleister | verf

toestand Er komen plaatselijk vochtsporen voor van oude/actuele lekken, bijvoorbeeld aan volume [3]-west, ter hoogte van de grafsteen.

toelichting advies Herstellen houdt o.a. in:

- de oorzaken van de vochtindringing wegnemen;
- de muren en plafonds voldoende laten uitdrogen;
- de pleisterschade herstellen en
- schilderen, bij voorkeur in de oorspronkelijke kleurstelling na vooronderzoek.

Dit alles met duurzame, compatibele pleisters en verven en volgens de regels van de kunst.

Gezien de schade aan de waardevolle muurafwerkingen is een inspectie door het interieurteam van Monumentenwacht raadzaam.

indicatieve hoeveelheid 1 SOG
prioriteit 1-3 jaar

frequentie Jaarlijks
uit te voeren door Beheerder | Monumentenwacht | Schilder

volume [3]-west

volume [3]-west

SITE EN OMGEVING

A2019/09 Bomen/struiken/klimplanten regelmatig snoeien.

Site en omgeving | begroeiing

toestand De nabije bomen groeien tot tegen de dakbedekking en ramen en richten schade aan door hun zwiepende takken.

Volume [2]-oost: er begint klimop te groeien tegen de gevel. Klimop kan schade aanrichten aan glas-in-loodramen, verweerd metselwerk, dakbedekkingen etc.

Monumentenwacht snoeide de takken die tegen daken [2] en [3] waren gegroeid. Bijkomend snoeien is noodzakelijk.

toelichting advies Monumentenwacht inspecteert niet expliciet de natuurmonumenten die deel uitmaken van de erfgoedomgeving. Eventuele gebreken worden enkel terloops opgemerkt in zoverre ze een weerslag hebben op de 'gebouwde' omgeving.

indicatieve hoeveelheid 1 SOG

prioriteit Binnen het jaar

frequentie Jaarlijks

uit te voeren door Beheerder | Boomverzorgers | Onderhoudsploeg

dak [4]-oost

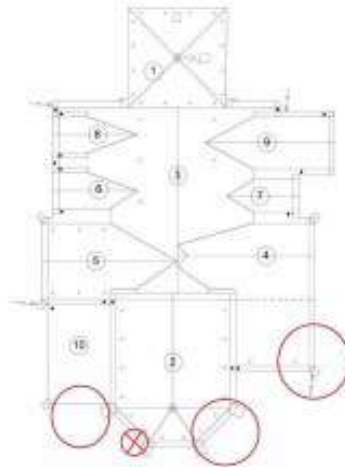
dak [10]

dak [2]-noord

volume [2]-oost: klimop groeit tegen het muurwerk

A2019/19 De delen van graven tegen de kerk verwijderen.

Site en omgeving | grafsteen

toestand Tegen de kerk liggen verspreid enkele delen van graven. De elementen die tegen de gevel zijn gestapeld zorgen voor een onnodige vochtbelasting van de gevel.

indicatieve hoeveelheid Nader te bepalen

prioriteit Binnen het jaar

frequentie Eenmalig

uit te voeren door Beheerder

IDENTIFICATIE

GEHELE OBJECT

ID2024/01

OPSLAG EN BEWARING

Locatie: wekkapel

notitie

De voormalige wekkapel wordt momenteel gebruikt als opslagruimte.

toestand

In de wekkapel worden beelden, metalen voorwerpen en textiel bewaard. De objecten worden niet beschermd tegen stof, licht of andere invloeden van buitenaf.

advies

A2024/13 | Maak de bergruimte schoon, zorg voor een veilige bewaring van de objecten en een goed onderhoud

Kandelaren worden niet afgedekt

Beelden worden niet afgedekt

INTERIEURAFWERKING

ID2024/02

VLOERAFWERKING

donker marmerechtige kalksteen | wit Carrarisch marmere

notitie

De kerk heeft een vloer van zwarte marmerechte kalkstenen tegels. In het koor worden deze tegels afgewisseld met witte marmere delen. Er liggen verspreid grafstenen in de kerk.

toestand

De vloer is algemeen stabiel: er zijn geen losse tegels of grote breuken, wat goed is. Er zijn hier en daar krassen, voornamelijk ter hoogte van de kandelaars die rechtstreeks op de vloer staan. Het steenoppervlak vertoont hier en daar lichte delaminatie. De oorzaak ligt deels bij de fysieke belasting van het gebruik van de vloer over een lange periode en anderzijds door vocht: dit kan zowel zijn door grondvocht als door nat onderhoud. Onderhoud dus zo veel mogelijk droog. In de doopkapel is de noordzijde van de vloer licht verzakt en de tegels zijn wat opgeduwd. Hier komt iets meer delaminatie voor. De grafstenen voor de zijaltaren zijn erg afgesleten. In het hoofdportaal tekent zich oude schuur/sleepschade op de vloer af van de deuren. De vloer is algemeen licht stoffig. Ter hoogte van de kandelaars zitten kaarsvetspatten op de vloer.

Het overgrote deel van de natuurstenen vloer in het schip en de zijbeuken en een deel van de vloer in het hoogkoor is bedekt met tapijten. De tapijten zijn deels verlijmd op de onderliggende vloer, waardoor de verharde lijmresten schade hebben toegebracht aan het oppervlak van de vloer. Waar de tapijten niet verlijmd zijn op de vloer, is er een duidelijke aftekening van de harde en grove structuur aan de onderzijde van de tapijten.

Op de vloer van het hoofdportaal ligt een mat met rubberen onderzijde. De onderzijde van de mat is nat en de vloer eronder ook. De vloer vertoont een witte waas door vocht. Leg een dampdoorlatende mat en rol de mat regelmatig op zodat de vloer eronder kan ademen, zeker bij regenachtige dagen.

De trede naar het hoogkoor vertoont ingevulde lacunes. Het voegwerk is lacunair, maar het geheel is stabiel. De vloer in het hoogkoor is eveneens structureel stabiel. De witte marmeren tegels vertonen bruingele vlekken die te wijten zijn aan interne processen in de steen. Verkeerd onderhoud (met overmatig water en/of agressieve kuisproducten) kan de verkleuring verder in de hand werken.

Voor de koorbanken ligt een tapijt (zonder rubberen onderkant) en die tekent zich licht af. Er ligt veel stof onder het tapijt. Achter het dienstaltaar kleeft een strook plakband. Dit moet verwijderd worden. Plaatselijk is er een breuk. Het tapijt van het koor naar het hoofdaltaar is met plakband vastgemaakt aan de vloer.

advies

A2024/08 | Plaats een buffer onder metalen en houten voorwerpen

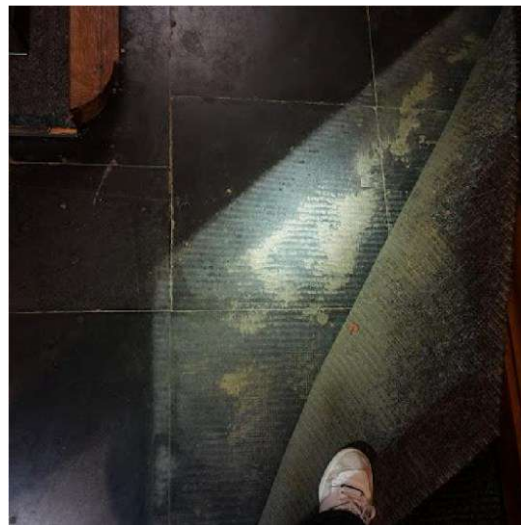
A2024/10 | Onderhoud de vloer zo veel mogelijk droog

A2024/20 | Plaats een correcte schoonloopmat aan de inkom

A2024/23 | Verwijder de verlijmingen onder de tapijten en onderhoud de tapijten onder de kerkstoelen

Schuurschade op de vloer door tapijt

Schuurschade op de vloer door tapijt

Lijmresten op de vloer onder tapijt

Vochtschade onder mat bij portaal

Kras door kandelaar

Kaarsvetspatten

Verzakking van de vloer in de doopkapel

Delaminatie van het tegeloppervlak

Krassen vloer hoogkoor

Aftekening mat hoogkoor

Verlijmingen van plakband op de vloer hoogkoor

Verlijmingen van plakband op de vloer hoogkoor

ID2024/03

WANDAFWERKING

pleisterwerk | beschilderd

notitie

De wanden van de kerk zijn bepleisterd en beschilderd. De zuilen en ribben bestaan uit witte natuursteen. De plint bestaat uit zwarte marmerachtige kalksteen.

toestand

In de westmuur van de noordelijke zijbeuk zitten veel zouten in de muur, waardoor de bepleistering loskomt. Aan de buitenzijde van de kerk is een grafmonument aangebouwd tegen deze zijde. Daardoor kunnen vocht en zouten moeilijker verdampen aan deze zijde, waardoor ze uitbloeien aan de binnenzijde van de wanden, met dergelijke schade tot gevolg. Borstel de zouten steeds weg en volg de situatie op. In de wanden van de zuidelijke en noordelijke zijbeuk zitten ook veel zouten die de bepleistering opduwen. Ook rond de inkomdeur van het hoofdportaal zitten lacunes in de bepleistering door zouten.

De wanden vertonen oude stoetschade van de stoelen, die nu wel op voldoende afstand van de muur staan. Er zitten verspreid barsten in de wanden, maar zonder gevaar op instabiliteit.

De wand tussen het schip en het koor vertoont vuilophoping en opstuwingen in de bepleistering, mogelijk doordat de lamp eronder erg opwarmt.

De blauwe hardstenen plint heeft een vergeelde beschermlaag. De beschermlaag is vermoedelijk niet dampdoorlatend, aangezien het oppervlak op enkele plaatsen afschilfert. Aan de zuidzijde vertoont deze voornamelijk veel vochtschade met afschilfering tot gevolg. Er tekenen zich plaatselijk vervuilde druipsporen af. In de doopkapel is het voegwerk tussen de natuurstenen platen bijna volledig verdwenen door vochtindringing. Hier vertoont de plint een witte waas en er treedt afschilfering op.

In het hoofdportaal is de blauwe hardstenen plint aan de zuidzijde gebarsten en vertoont deze eveneens druipsporen.

advies

A2024/09 | Breng geen beschermlaag aan op natuurstenen vloeren of andere steen- en marmerachtige onderdelen

A2024/17 | Laat kleine herstellingen aan de bouwschil uitvoeren

A2024/19 | Laat om de vier jaar een bouwkundige inspectie uitvoeren en volg de adviezen van Monumentenwacht Bouwkunde op

A2024/21 | Borstel de zouten van de muren

A2024/24 | Laat de wandafwerking herstellen, na het wegnemen van de (vocht)oorzaak en het drogen van de wanden

Zouten westmuur noordelijke zijbeuk

Zouten westmuur noordelijke zijbeuk

Zouten noordelijke zijbeuk

Lacunes in de bepleistering hoofdportaal

Barst in wand

Vuil en opstuwings wand tussen schip en koor

Vergeelde beschermlaag plint

Druipsporen op plint

Afschilfering plint

Afschilfering plint doopkapel

Ontbrekend voegwerk plint

Barst in plint en druipsporen hoofdportaal

ID2024/04

WANDAFWERKING | epitaaf

zwarte marmerachtige kalksteen | wit Carrarisch marmer

Locatie: zuidelijke zijbeuk

titel

Epitaaf P.J.A. Le Grelle de Ramey

inventarisnummer

PA.130.B015

notitie

Het ovale epitaaf met zwarte kalkstenen omlijsting bestaat uit wit marmer. De gegraveerde letters zijn zwart geschilderd, de cannelures zijn verguld.

toestand

Het epitaaf is algemeen in een stabiele bewaringstoestand. Lacunes zijn ingevuld, maar niet helemaal op kleur gebracht. Aan de rechterzijde naast het wapenschild is een invulling gebroken en de naden errond staan open, maar het beweegt niet. Het voegwerk tussen het ovale witte deel en de zwarte lijst is voornamelijk bovenaan grotendeels verdwenen.

De onderdelen in zwarte kalksteen hebben een onregelmatige glans en zijn verspreid enigszins gedelamineerd, mogelijk door vochtindringing.

De ingekleurde biesjes in het witte marmer en de vergulde details zijn kwetsbaar in geval van

poetsen (vocht en/of wrijving) dus ontstof voorzichtig.

advies

A2024/18 | Ontstof regelmatig

Invulling werd niet volledig op kleur gebracht

Invulling werd niet volledig op kleur gebracht

Invulling komt terug los

Slijtage van de letters

Lacunair voegwerk

Afschilfering van de steen

ID2024/05

WANDAFWERKING | wijwatervaten | aantal 2

zwarte marmerachtige kalksteen

Locatie: schip

PA.130.A023

inventarisnummer

notitie

toestand

De twee wijwatervaten zijn uitgevoerd in donkere marmerachtige kalksteen.

Ze vertonen beiden een erg vuile aanslag aan de binnenzijde. Aan de voorzijde van het noordelijke wijwatervat zit een lacune (mechanische schade). De buitenzijden zijn onregelmatig van voorkomen en er zitten witte druijsporen op. Er wordt momenteel geen wijwater in de bekkens bewaard, wat goed is.

ID2024/06

WANDAFWERKING | doksaal

kalkzandsteen | hout | marmerimitatie

Locatie: doksaal

PA.130.A020

inventarisnummer

notitie

toestand

Het portaal en orgeltribune bestaat overwegend uit gemarmerd hout. De beelden aan weerszijde van de balustrade worden apart besproken bij sculptuur.

De marmering vertoont verspreid en in diverse mate lacunes. Achter het linkse beeld is er veel afschilfering in de marmerimitatie. Rond de dubbele portaaldeur is de vernis onregelmatig verkleurd. De witte delen lijken recenter te zijn overschilderd. In de gemarmerde houten panelen links en rechts van het orgel zitten talrijke uitvliegopeningen van de kleine houtworm, maar er is geen boormeel gevonden. Ook links naast de inkomdeur zitten oude uitvliegopeningen. De aansluiting in het rechtse deel van de zuil staat open.

De houten balustrade op het doksaal is in zwart en wit geschilderd. Het geheel is vuil, maar stabiel.

advies

A2024/22 | Laat de marmerimitatie fixeren

Lacunes in de marmarimitatie

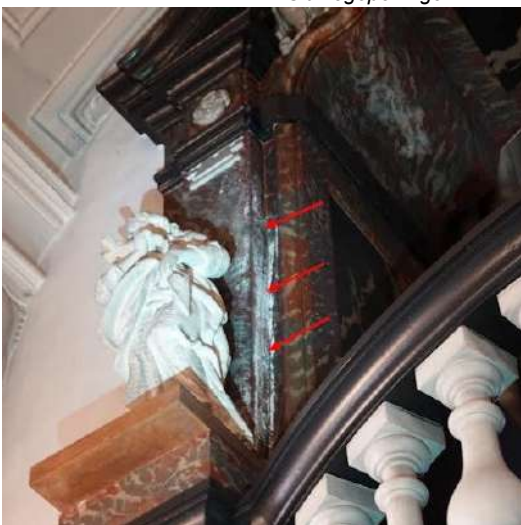

Lacunes in de marmarimitatie

Uitvliegopeningen

Openstaande aansluiting

Lacunes in de marmarimitatie

ID2024/07

PLAFONDAFWERKING

pleisterwerk | beschilderd

notitie

Het plafond in het schip, de transepten en het koor is afgewerkt met pleister- en stucwerk.

toestand

Het plafond is stabiel, maar bevuild door stof en spinrag. Er doet zich thermoforese voor: Deze vervuiling is te verklaren door een aantal fysische processen die onder de noemer vuildepositie door middel van luchtstromen kunnen geplaatst worden. Het gaat dus om luchtstromen die ontstaan door temperatuurverschillen en die het roet, vuil en stof met zich meedragen en afzetten op onder meer muren en gewelven.

ID2024/08

PLAFONDAFWERKING | gewelf

hout | beschilderd

Locatie: zijbeuken

notitie

In de zijbeuken van de kerk bestaat het plafond uit houten gewelven. Rond de ribben van de gewelven zijn ze deels gepolychromeerd.

toestand

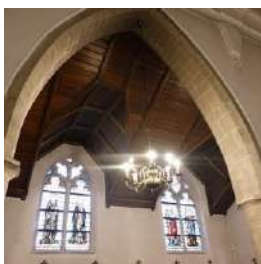
Structureel is het plafond stabiel. Aan de zuidelijke zijde zijn er uitvliegopeningen, waarvan het niet duidelijk is of het gaat om een oude of recente aantasting door houtborende insecten. De toestand moet verder opgevolgd worden, eventueel a.d.h.v. detectiepapier. Er is plaatselijk een lacune in het hout. Aan de noordelijke zijde lijkt er oppervlakteschimmel te zijn op het houten plafond. Er uiten zich hier kleine witte pluizige vlekken. Hier en daar valt stof en vuil tussen de voegen van de planken.

advies

A2024/01 | Zorg voor een geïntegreerde aanpak tegen houtwormbestrijding

A2024/03 | Verwijder de oppervlakteschimmel op de houten onderdelen van de kerk

A2024/04 | Gebruik eenvoudige detectiemethoden om uit te zoeken of houtborende insecten nog actief zijn

Aantasting door houtborende insecten

Lacune

Stof komt uit de voegen

Stof komt uit de voegen

ID2024/09

Oppervlakteschimmel?
AFSLUITINGEN EN TRAPPEN

Oppervlakteschimmel?

smeedijzer | geschilderd

Locatie: doopkapel

PA.130.A021

inventarisnummer

notitie

Het zwart geschilderde smeedijzeren hek van de doopkapel heeft verticale spijlen, verankerd in de muur met drie maal een horizontale sierboord.

toestand

Hier en daar zijn er lacunes in de zwarte verflaag. Het geheel is stoffig. Ter hoogte van de verankeringen in de muur ontstaat roest. De wanden vertonen zouten en zijn dus vochtig, waardoor roest sneller optreedt. De scharnieren zijn ook roestig.

advies

A2024/25 | Onderhoud het hang- en sluitwerk

Verroest metaal t.h.v. de verankering in de muur

Verroeste scharnieren

SCHRIJNWERK EN BEGLAZING

ID2024/10

BINNENSCHRIJNWERK | deuren

hout | geboend

Locatie: koor

notitie

Het betreft de twee eikenhouten deuren in het koor. Ze zijn geboend en hebben smeedijzeren klinknagels in het hout.

toestand

De deuren zijn structureel stabiel, maar bevuild door stof en oppervlakteschimmels.

Stofophoping (zuidelijke deur koor)

Oppervlakteschimmel (zuidelijke deur koor)

Oppervlakteschimmel (noordelijke deur koor)

Oppervlakteschimmel (noordelijke deur koor)

ID2024/11

BINNENSCHRIJNWERK | deuren

hout | houtimitatie

Locatie: hoogkoor

notitie

De deuren aan weerszijden van het portiekaltaar (hoofdaltaar) zijn afgewerkt met een geschilderde houtimitatie. De lijst is afgewerkt met een marmerimitatieschildering.

toestand

De deur aan de zuidzijde van het hoogkoor is mogelijk actief aangetast door houtborende insecten: er zijn uitvliegopeningen en er ligt een zweem van boormeel aan de bovenzijde. Volg de toestand op. De noordelijke deur vertoont eveneens uitvliegopeningen, maar geen boormeel dus de aantasting is oud.

Er zijn lacunes in de houtimitatie, voornamelijk bij de noordelijke deur. Hier en daar zijn de lacunes ingevuld met een mastiek. De voegen tussen de panelen staan verspreid open. Een deel van de deurklink ontbreekt bij de zuidelijke deur. Een onderdeel van het haar van een engel is afgebroken

bij de noordelijke deur. Het oppervlak is bevuild door kaarsvet. Voor beide deuren staan sokkels. Pas op voor stootschade.

advies

A2024/01 | Zorg voor een geïntegreerde aanpak tegen houtwormbestrijding

A2024/04 | Gebruik eenvoudige detectiemethoden om uit te zoeken of houtborende insecten nog

actief zijn

Uitvliegopeningen met boormeel (zuid)

Lacunes imitatieschildering en mastiek invulling (zuid)

Lacunes imitatieschildering (noord)

Openstaande aansluiting (noord)

ID2024/12

BINNENSCHRIJNWERK | deuren hout

notitie

De overige houten deuren van de kerk worden samen besproken. Ze bestaan veelal uit eikenhout en zijn geboend. Ze zijn voornamelijk gecontroleerd op biologische aantasting.

toestand

De deur naar het doksaal vertoont aan de linkerzijde veel aantasting door houtborende insecten. Er is geen boormeel aanwezig, maar aangezien de deur naast een actieve aantasting zit (de lambrisering van de sas naar het portaal), wordt de locatie best behandeld.

De deur van de technische ruimte vertoont aan de achterzijde oppervlakteschimmel.

De deurlijst van de deur naar de bergruimte met de kerkstoelen is aangetast door de kleine houtworm. Er zijn bovendien veel gaatjes door duimspijkers en schade aan de beschermlaag door het aftrekken van plakband.

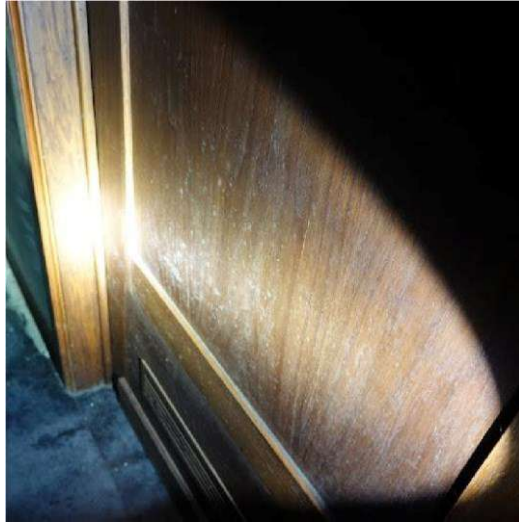
De metalen onderdelen van de inkomdeur zijn gecorrodeerd. De deur is bovendien erg bevuild door stof en insecten, o.a. een slak.

advies

A2024/02 | Reinig aangetaste objecten en interieurelementen en behandel ze met vloeibaar insecticide

A2024/03 | Verwijder de oppervlakteschimmel op de houten onderdelen van de kerk

A2024/07 | Vermijd bevestigingen met vijzen, nagels, duimspijkers, plakband en dergelijke op interieurelementen en verwijder plakband en lijmresten A2024/25 | Onderhoud het hang- en sluitwerk

Uitvliegopeningen in de lijst (deur doksaal)

Oppervlakteschimmel (deur technische ruimte)

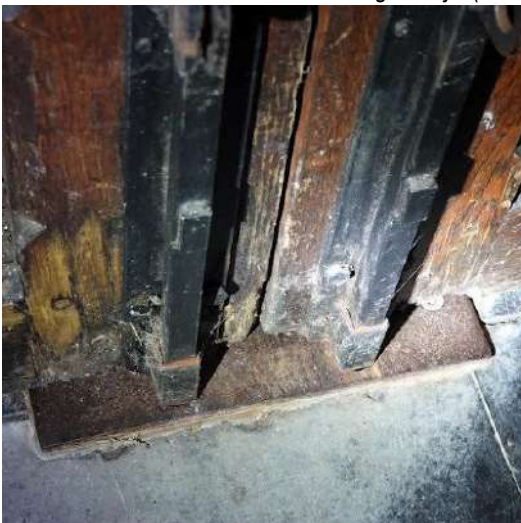
Duimspijkerbevestigingen (deur bergruimte)

Schade door plakband (deur bergruimte)

Aantasting deurlijst (deur weekkapel)

Verroest scharnier (inkomdeur)

Verroeste hendels (inkomdeur)

Slak (inkomdeur)

ID2024/13

BEGLAZING | glas-in-loodramen glas | lood

inventarisnummer

PA.130.D001 - PA.130.D005_01

notitie

In het koor betreft het gebrandschilderde glas-in-loodramen. De glasramen hebben allemaal voorzetbeglazing.

toestand

De ramen zijn algemeen stabiel. In het koor vertonen de ramen plaatselijk muurverf. Tussen het raam en de voorzetbeglazing is er stofophoping. Er is geen structurele schade, hier en daar zijn breuken in het verleden hersteld.

Herstelde breuken

Stof tussen raam en voorzetbeglazing

hout | marmerimitatie

Locatie: hoogkoor

PA.130.A001

inventarisnummer

notitie

Het hoofdaltaar is opgebouwd uit hout beschilderd met een marmerimitatie. Het bestaat uit een altaartafel als sarcofaag met daarop een schuin geplaatste kaarsenbank met concaaf uitgewerkt trommeltabernakel, geflankeerd door twee afhangende vruchtenfestoenen. Het geheel wordt bekroond door een vergulde adelaar. De altaarportiek is een gemarmerde houten structuur rechtstreeks opgebouwd tegen de buitenmuren en het gewelf van de koorabsis.

toestand

ALTAAR

Het geheel is structureel stabiel. Er zijn verspreid wat openstaande aansluitingen en soms een krimpseur, maar deze betekenen geen risico. Het altaar begint met een bruin geschilderd houten podium, waar centraal een verwarmingsrooster in is aangebracht. Dit is niet ideaal, aangezien de warme lucht rechtstreeks op de houten gepolychromeerde delen van het altaar blaast, wat opstuwingen kan veroorzaken.

De marmerimitatie op de sarcofaag stuwt verspreid op, met lacunes tot gevolg. De linkse guirlande aan de voorzijde zit los.

De vergulde onderdelen van het altaar zijn overschilderd met een soort goudverf, waardoor de detaillering deels is verdwenen.

Op het altaarblad ligt een vezelplaat, waardoor het originele altaarblad niet zichtbaar is. De vezelplaat is beschadigd door duimspijkergaten en bevuild door oppervlakteschimmels. De wand achter de kaarsenbank is bevuild door kaarsvetspatten. De engel, uiterst links op de voluut, is met ijzerdraad bevestigd.

De achterzijde van het altaar vertoont veel oude uitvliegopeningen. Het stenen deel aan de achterzijde is afgewerkt met een verflaag die erg lacunair is. De achterzijde is bovendien bevuild door oppervlakteschimmels.

TABERNAKEL

Het trommeltabernakel is afgewerkt met goudverf. In een voorstelling zit er centraal een grote open voeg. Er ontbreken enkele balusterzuiltjes. Aan de binnenzijde is een deel in paars fluweel volledig bevuild door oppervlakteschimmel. Een zijde met witte moiré is gescheurd. Er zijn reeds restauraties uitgevoerd.

PORTIEK

De monochrome delen (zwart en wit) zijn overschilderd en zijn stabiel in de huidige toestand. Onder de zwarte overschildering zit een verflaag die tot scholletjes gekrompen is en het oppervlak een onregelmatig uitzicht geeft. De geaderde marmerimitaties lijken ouder en schilferen verspreid af. Er zijn reeds lacunes ontstaan. Aan de zuidzijde (onderaan de zuil) ligt veel boormeel. Er komt nog boormeel uit de uitvliegopeningen en er liggen houtwormkevers. De aantasting lijkt actief te zijn! De plint van het portiekaltaar is bevuild door oppervlakteschimmel.

Verwarmingsrooster in het altaarpodium

Opstuwende marmersimitatie en lacunes

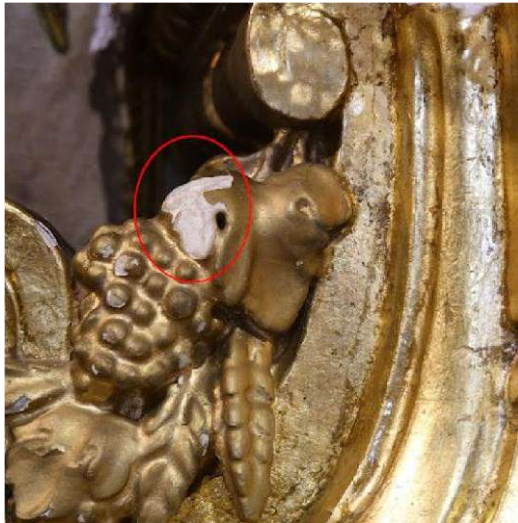
Opstuwende marmersimitatie en lacunes

Loskomende guirlande

Openstaande aansluiting

Ontbrekende balusterzuiltjes

Verlies in detaillering door overschildering met goudverf Lacune in vergulding

Lacune in het haar van een engel

Uitvliegopeningen achterzijde guirlande

Oppervlakteschimmel op het altaarblad

Oppervlakteschimmel op het fluweel in tabernakel

Loskomend textiel in tabernakel

Oppervlakteschimmel achterzijde altaar

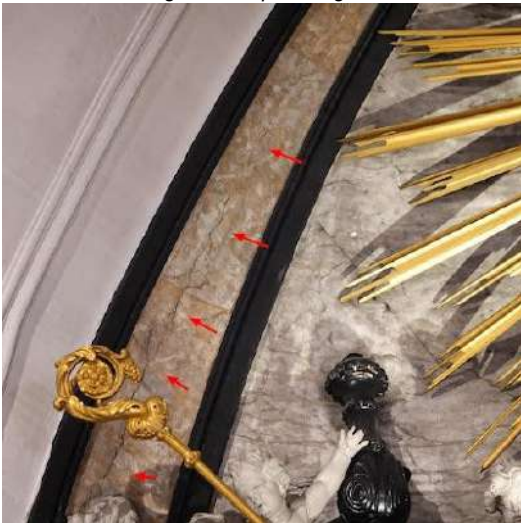

Crocodiling

Opstuwingen in de marmereimitatie van het portiek

Actieve aantasting zuil en opstuwingen in de Dode houtwormkevers marmereimitatie (portiek)

Barst in boord van marmereimitatie

ID2024/15

VAST KERKELIJK MEUBILAIR | dienstaltaar

blauwe hardsteen

Locatie: koor

PA.130.A007

inventarisnummer

notitie

toestand

Het dienstaltaar bestaat uit een blok gefrijnde blauwe hardsteen.

Het dienstaltaar is bevuild door kaarsvetspatten en heeft een verdonkerde poetsboord. Overigens zijn er geen gebreken.

ID2024/16

VAST KERKELIJK MEUBILAIR | zijaltaar

hout | marmer

Locatie: noordelijk transept

titel
inventarisnummer
notitie

Onze-Lieve-Vrouwaltaar

PA.130.A005, PA.130.E003

Het betreft een houten portiekaltaar onder een gebroken driehoekig vertrappt fronton. Met aan weerszijden twee gekoppelde marmeren zuilen op een hoge rechte pint. Centraal bevindt zich een rechthoekig schilderij dat bovenaan is afgerond.

De altaartrede is in eik, grotendeels afgedekt met een vast tapijt (gelijmd). Het altaarblok is een gepolychromeerd houten sarcofaagaltaar. De rest van het altaar is uitgevoerd in diverse marmers en marmerachtige steensoorten.

toestand

In het altaarpodium zitten uitvliegopeningen van de grote houtworm. Aan de linkerzijde ligt veel boormeel, maar dit kan ook van het altaarblok afkomstig zijn. In het altaarblok zitten ook uitvliegopeningen van de grote houtworm. Aantasting met de grote houtworm (*Xestobium rufovillosum*) beperkt zich doorgaans tot vochtig of rottend eikenhout. De boorgangen en de uitvliegopeningen hebben een diameter van 3 tot 4 mm, groter dan bij kleine houtworm. Aangezien de larven diep in het hout schade aanrichten, is bestrijken met insecticide aan de oppervlakte onvoldoende.

De polychromie van het altaarblok vertoont heel wat opstuwingsen en lacunes. Scheuren doorheen de verflaag in de voorzijde van het altaarblok zijn in de hand gewerkt door insectenvraat. Het geheel is bevuild door kaarsvet.

Op het originele altaarblad ligt een betonplaat. Aan de zijkant van de houten lijst zijn er uitvliegopeningen van de kleine houtworm met boormeel.

De stenen onderdelen zijn in een stabiele toestand. Het steenoppervlak vertoont verspreid wazige vlekken. Er zijn herstellingen aan de stenen onderdelen uitgevoerd. De kapitelen en de decoratieve delen t.h.v. het fronton en bovenop, zijn overschilderd met een dikke hoogglans verf. Het altaarschilderij Ten-hemel-opneming en kroning van Maria (PA.130.E003) heeft momenteel geen noemenswaardige gebreken.

advies

A2024/01 | Zorg voor een geïntegreerde aanpak tegen houtwormbestrijding

A2024/05 | Laat de actieve aantasting bestrijden door een gespecialiseerde firma A2024/26 | Laat de altaren conserveren/restaureren

Uitvliegopeningen van de grote houtworm

Uitvliegopeningen van de grote houtworm

Uitvliegopeningen grote houtworm met boormeel

Uitvliegopeningen grote houtworm met boormeel

Boormeel

Opstuwungen in de polychromie

Opstuwingen in de polychromie

Invullingen stenen delen

ID2024/17

VAST KERKELIJK MEUBILAIR | zijaltaar

hout | marmer

Locatie: zuidelijk transept

titel

Bruno-altaar

inventarisnummer

PA.130.A005, PA.130.E004

notitie

Het betreft een houten portiekaltaar onder een gebroken driehoekig vertrappt fronton. Met aan weerszijden twee gekoppelde marmere zuilen op een hoge rechte pint. Centraal bevindt zich een rechthoekig schilderij dat bovenaan is afgerond.

Het altaar is hoofdzakelijk uitgevoerd in diverse marmerachtige kalksteensoorten. De trede is in eikenhout. Het sarcofaagaltaar uit gemarmerd hout. Op de aantrede staan twee kaarsentafels. De altaarvloer is grotendeels afgedekt met tapijt die mechanisch bevestigd is.

toestand

ALTAAR

In de eikenhouten aantrede en het houten sarcofaagaltaar zitten op uiteenlopende plaatsen uitvliegopeningen van zowel de kleine als de grote houtworm en de aantasting is actief! Tijdens de eerste dag van de inspectie lag er veel boormeel t.h.v. de uitvliegopeningen. Het boormeel is onmiddellijk verwijderd door de beheerder van de kerk, maar tijdens de volgende inspectiedag, enkele weken later, lag er weer boormeel. Er is dus zeker actieve aantasting. Ook de trilspin was aanwezig, wat de natuurlijke vijand is van de kleine houtworm. Dit is doorgaans ook wanneer de aantasting actief is. De locaties zijn in het verleden reeds behandeld a.d.h.v. vergassing met de spuitbus Xyladecor, maar de behandeling blijkt onvoldoende effectief voor de omvang van de aantasting.

Hier en daar zitten er scheuren, mogelijk deels een gevolg van verzwakking door insectenvraat.

De marmerbeschildering stuwt op en komt verspreid los. Er zijn reeds talrijke, vrij grote lacunes

ontstaan. Het oppervlak is bevuild door kaarsvetpatten.

Op de altaartafel is een plaat aangebracht. Er ligt een fluwelen altaardwaal, waarop talrijke potten met levende planten staan. De houten kaarsenbank is enigszins verzakt.

De onderzijde van de kaarsenbank bestaat uit natuursteen en marmer, is een barst in het midden. De bovenzijde is zwart geschilderd, de verflaag stuwt verspreid op en heeft lacunes, vermoedelijk door de kandelaars. Verder is het geheel algemeen stoffig.

De stenen structuur van het altaar heeft geen noemenswaardige gebreken. Sommige onderdelen (basen, kapitelen, ornamenten) zijn wit overschilderd over lacunes in oude verflagen heen.

SCHILDERIJ

Het schilderij van 'Heilige Bruno in gebed' is een bedoekt olieverfschilderij. Het schilderij vertoont heel wat geretoucheerde zones. De retouches hebben op veel plaatsen een onaangepaste kleur. Voornamelijk links onderaan tekent zich een witte waas af. Centraal in de linkse zijde van het schilderij zit een lichte opstuwing. Hier zijn kleine horizontale barstjes waar de verflaag los komt.

Het geheel is door bevuiling en door een nagedonkerde en blindgeslagen vernislaag moeilijk leesbaar. Onderaan zijn er enkele kleine uitstulpingen, door iets dat drukt tegen de achterzijde. Het geheel wordt vastgehouden met houten spietjes in de vergulde lijst.

- advies A2024/01 | Zorg voor een geïntegreerde aanpak tegen houtwormbestrijding
- A2024/05 | Laat de actieve aantasting bestrijden door een gespecialiseerde firma
- A2024/26 | Laat de altaren conserveren/restaureren
- A2024/29 | Laat de schilderijen op doek conserveren

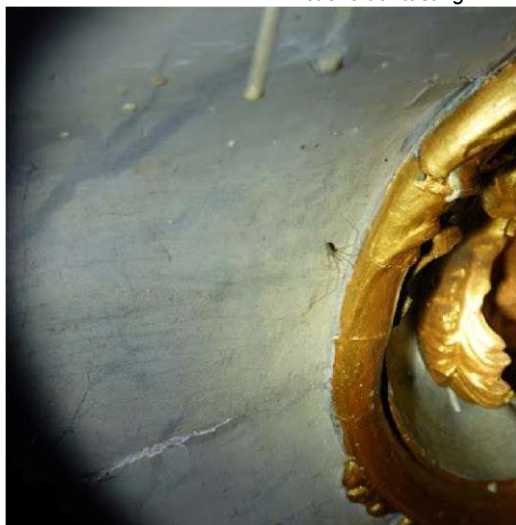
Actieve aantasting

Actieve aantasting

Actieve aantasting

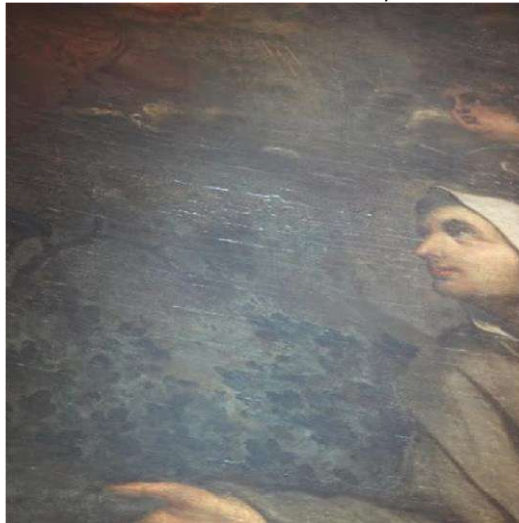
Trilspin wijst meestal ook op actieve aantasting

Lacunes in de marmerimitatie

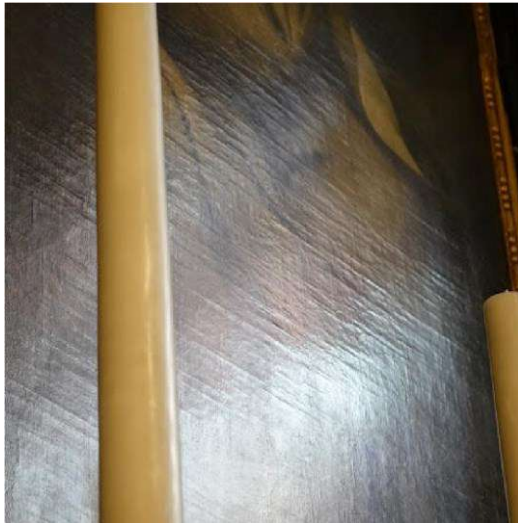
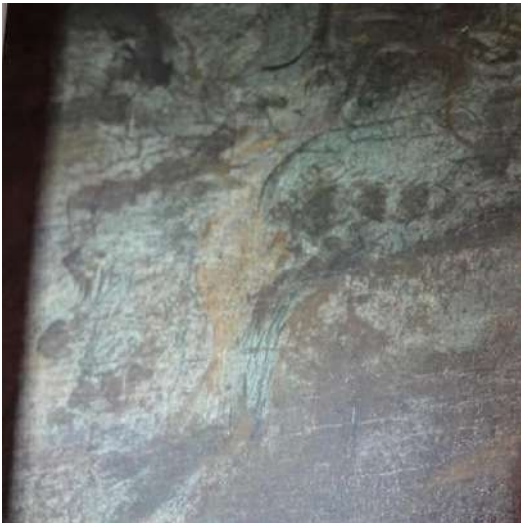

Kaarsvetspatten

Barst in marmer

Opstuwings in de verflaag

ID2024/18

Verkleuringen door degradatie

Vervormingen in doek

VAST KERKELIJK MEUBILAIR | biechtstoel

eikenhout | geboend

Locatie: noordelijk transept

PA.130.A017

inventarisnummer

notitie

De eikenhouten biechtstoel heeft aan weerszijden een kastruimte. Centraal is er een priesternis met engelen/hermenfiguren tegen een vlakke pilaster. Het deurtje bestaat uit een halfonde boog met voorstelling van het doek van Veronica. De bovenzijde bestaat uit een rijk gesculpteerde en geprofileerde kroonlijst met fries.

toestand

De eiken biechtstoel is aangetast door de grote houtworm. De plint is vernieuwd, maar sinds de vorige inspectie van 2015 is er (voor zover zichtbaar) één uitvliegopening bijgekomen, dit wijst niet op een actieve aantasting. Voornamelijk in het priestergedeelte zijn erg veel uitvliegopeningen van de grote houtworm. Onderaan ligt één hoopje boormeel. In de ingebouwde kasten ligt enorm veel boormeel. Het meubilair dat erin wordt bewaard is ook aangetast.

Het is niet duidelijk of de aantasting actief is, maar de locatie wordt best, samen met het andere aangetaste meubilair in de kerk behandeld, zodat er een geïntegreerde houtwormbestrijding plaatsvindt.

Het dak vertoont open voegen, waardoor stof kan binnenvallen. Het rechter biechthokje is bevuild door oppervlakteschimmel.

advies

A2024/01 | Zorg voor een geïntegreerde aanpak tegen houtwormbestrijding

A2024/03 | Verwijder de oppervlakteschimmel op de houten onderdelen van de kerk

A2024/05 | Laat de actieve aantasting bestrijden door een gespecialiseerde firma

A2024/06 | Verwijder de aangetaste objecten in de biechtstoel en het aanwezige boormeel

Uitvliegopeningen van de grote houtworm

Uitvliegopeningen van de grote houtworm

Uitvliegopeningen van de grote houtworm

Boormeel en aangetast meubilair in ingebouwde kast

Boormeel op de vloer van de ingebouwde kast

Open voegen in het hout

Open voegen in het dak

Oppervlakteschimmel aan de binnenzijde

ID2024/19

VAST KERKELIJK MEUBILAIR | biechtstoel

eikenhout | smeedijzer | geboend

Locatie: zuidelijk transept

PA.130.A018

inventarisnummer

notitie

De biechtstoel bestaat uit eikenhout en heeft neogotische briefpanelen en bospanelen en een vlakke kroonlijst. Er is één priesternis met deurtje met slotplaat.

toestand

De plint is lichter geworden door contact met poetsvocht. In het priesterhokje zijn beperkte onderdelen aangetast door de kleine houtworm: de blokjes voor de gordijnrail en een kapstokje en een spinhoutstrook links van de ingang. De aantasting lijkt wel oud te zijn. De biechtstoel is verspreid bevuild door oppervlakteschimmel.

advies

A2024/03 | Verwijder de oppervlakteschimmel op de houten onderdelen van de kerk

Aangetast kapstokje

Vergrijsde poetsboord

Oppervlakteschimmel

Oppervlakteschimmel

ID2024/20

**VAST KERKELIJK MEUBILAIR | kerkmeestersbank
eikenhout Locatie: schip**

inventarisnummer
notitie

PA.130.A013

Eikenhouten kerkmeesterbank met drie voluutvormige tussenwanden waarop roos- en rankwerk en een eenvoudige ring met bospanelen. De leuning heeft zeven getorste spijlen en twee gesculpteerde zuiltjes.

toestand

De kerkmeesterbank is verspreid bevuild door oppervlakteschimmel, ook aan de achterzijde. De zitting kan open en is leeg.

advies

A2024/03 | Verwijder de oppervlakteschimmel op de houten onderdelen van de kerk

Oppervlakteschimmel

Oppervlakteschimmel

ID2024/21

VAST KERKELIJK MEUBILAIR | koorgestoelte

eikenhout | geboend

Locatie: koor

PA.130.A012

inventarisnummer

notitie

toestand

Het koorgestoelte is uitgevoerd in eik, de trede is in bruin overschilderd hout. Het hout is geboend.

Noordelijke koorgestoelte:

Een van de zuilen (derde van links) is beweeglijk (bovenkant) en een stuk van het rechter medaillon zit ook los. Er zijn open voegen in het hout.

Zuidelijk koorgestoelte:

In de plint en de trede zitten enkele uitvliegopeningen van de grote houtworm (*Xestobium rufovillosum*). Hoewel ze oud lijken, is opvolging noodzakelijk. Aantastingen door de grote houtworm kunnen vaak lang actief zijn zonder veel uiterlijke sporen. Onderaan de zitting is er oppervlakteschimmel. Het wapenschild helemaal links (oostelijk) is bewegelijk. Er zijn open voegen in het hout.

In de linker hoek van de lijst zijn lacunes ingevuld met mastiek. Het hout is donker gekleurd rond nagelgaatjes.

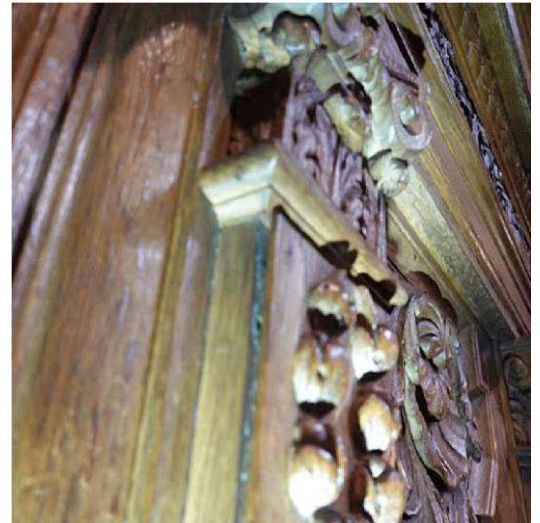
advies

A2024/03 | Verwijder de oppervlakteschimmel op de houten onderdelen van de kerk

A2024/04 | Gebruik eenvoudige detectiemethoden om uit te zoeken of houtborende insecten nog actief zijn

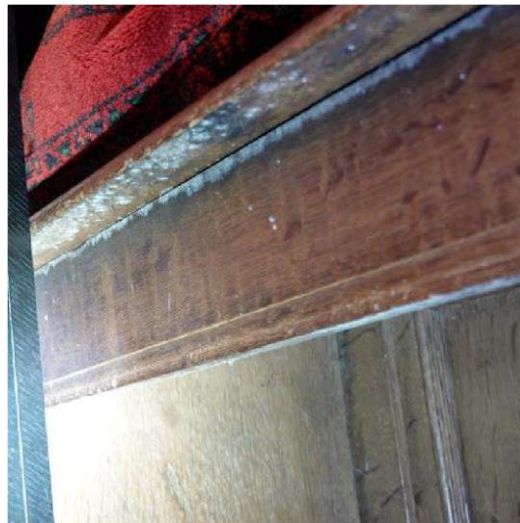
Onderdeel zit los (noord)

Stuk zuil komt naar voren (noord)

Verkleuring rond duimspijker (zuid)

Oppervlakteschimmel (zuid)

ID2024/22

VAST KERKELIJK MEUBILAIR | preekstoel

kalkzandsteen | smeedijzer

Locatie: schip

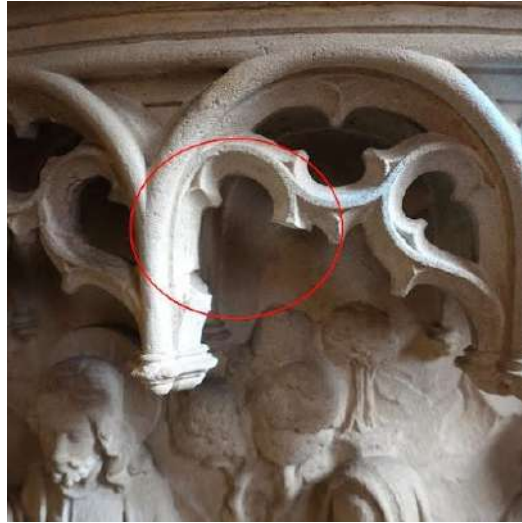
PA.130.A016

inventarisnummer
notitie

De preekstoel bestaat uit een cilindervormige kuip op drie vierkante steunen die rusten op halfronde arduinen basis. De kuip is verdeeld in panelen waarvan twee in reliëf uitgehouwen voorstellingen. Het derde paneel is smaller en bestaat, alsook de trapleuning, blind neogotisch maaswerk. Binnenin ligt een houten vloertje.

toestand

De stenen preekstoel is in een stabiele toestand. Boven de figuur van Christus is één stuk traceerwerk afgebroken. Ook op andere plaatsen zijn er kleine afgebroken deeltjes. Hier en daar zijn er invullingen uitgevoerd, maar die zijn verkleurd. Op de trapleuning is plaatselijk een vlak ingekleurd met potlood. Het zwart geschilderde smeedijzeren hekje rond de preekstoel vertoont wat roestdoorslag.

Lacune in traceerwerk

Afgebroken vingers

Verkleurde invullingen

Graffiti met potlood

ID2024/23

VAST KERKELIJK MEUBILAIR | doopvont

marmar | donker marmarachtige kalksteen | koperlegering

Locatie: doopkapel

PA.130.A022

inventarisnummer

notitie

De wit marmareren doopvont staat op een vierkante arduinen sokkel. Het deksel bestaat uit koperlegering.

toestand

De doopvont vertoont erg veel oude herstellingen die uitgevoerd zijn met een incompatibel vulmiddel. Het lijkt een plasticerig vulmiddel, dat op verschillende plaatsen terug loskomt, bijvoorbeeld aan de rand van de kuip. Op de naad tussen de sokkel en de kuip zijn er druijsporen van een vergeelde lijm. Het oppervlak van de marmar is nogal ruw en vuil, vooral op de bolvormige stam. In de stenen kuip zit geen water, wat goed is.

advies

Het deksel is uitgevoerd in een geverniste koperlegering. Er zijn lichte vervormingen aan de rand en er is een deuk. De sporen van reiniging met een nat doek tekenen zich erop af. Het deksel is stoffig.

A2024/27 | Laat de doopvont op termijn restaureren

Invulling met incompatibel materiaal

Invulling komt terug los

Vergeelde verlijming

Invulling van barst

Terug losgekomen invulling

Deuk in deksel

ID2024/24

VAST KERKELIJK MEUBILAIR | orgel

hout

Locatie: doksaal

PA.130.A047

inventarisnummer

notitie

Het orgel is louter steekproefsgewijs gecontroleerd op de aanwezigheid van insectenvraat en/of schimmels.

toestand

Het orgel is verspreid bevuild door oppervlakteschimmels. Er zijn hier en daar uitvliegopeningen in het orgel. Aan de zijde van de trap liggen enkele hoopjes boormeel. Verwijder het boormeel en behandel de locatie.

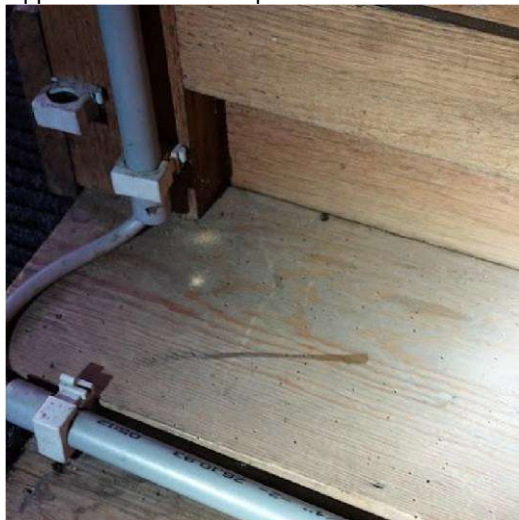
advies

A2024/02 | Reinig aangetaste objecten en interieurelementen en behandel ze met vloeibaar insecticide

A2024/03 | Verwijder de oppervlakteschimmel op de houten onderdelen van de kerk

Hoopjes boormeel

Hoopjes boormeel

Oppervlakteschimmel

Oppervlakteschimmel

ID2024/25

VAST KERKELIJK MEUBILAIR | sacristiekast
eikenhout Locatie: sacristie

inventarisnummer

PA.130.A031

notitie

Tegen de noordzijde van de sacristie is een ingewerkte eikenhouten wandkast.

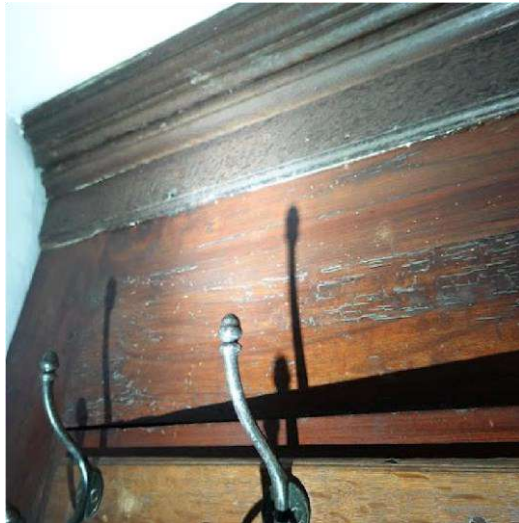
toestand

De kast vertoont veel uitvliegopeningen, boorgangen en vermolming. Er zijn geen recente sporen van een aantasting gevonden, de kast is vermoedelijk al eens behandeld geweest. De scharnieren zijn verroest.

advies

A2024/25 | Onderhoud het hang- en sluitwerk

Oude uitvliegopeningen

Oude uitvliegopeningen

ID2024/26

**VAST KERKELIJK MEUBILAIR | sacristiekast
eikenhout Locatie: sacristie**

inventarisnummer

PA.130.A029, PA.130.A030

notitie

Tegen de oostwand staat een lage buffetkast met daarboven een wandkast. Het geheel is opgebouwd uit eikenhout.

toestand

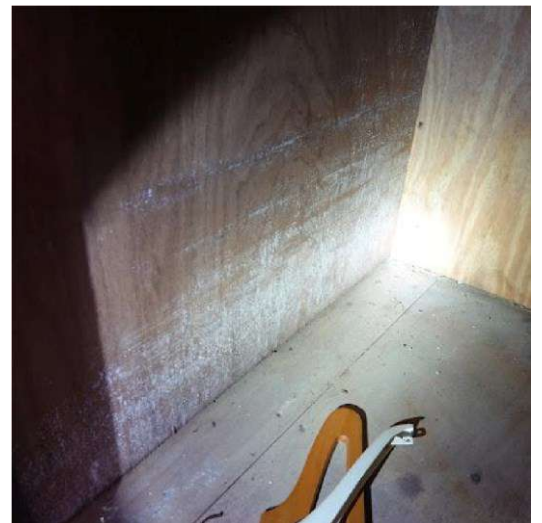
De kast vertoont aan de buitenzijde veel vochtsporen en vochtkringen, maar dit is oude schade. De kast links onderaan is bevuild door oppervlakteschimmel. De binnenzijde van het bovenste deel van de kast vertoont veel boormeel en er liggen ook dode houtwormkevers in. Aangezien de kast geen waardevolle beschermlagen heeft aan de binnenzijde, kan deze zelf uitgekuist en in eigen beheer behandeld worden met vloeibare insecticiden.

advies

A2024/02 | Reinig aangetaste objecten en interieurelementen en behandel ze met vloeibaar insecticide

Vochtsporen

Oppervlakteschimmel aan de binnenzijde van de kast

Boormeel en dode insecten

Uitvliegopeningen, boormeel en dode insecten

ID2024/27

VAST KERKELIJK MEUBILAIR | credenstafel

hout | gepolychromeerd

Locatie: hoogkoor

PA.130.A014

inventarisnummer

notitie

De houten gepolychromeerde console bestaat uit twee balusters, waartussen guirlandes zitten met een rond medaillon. De console is bevestigd in het portiek van het hoofdaltaar.

toestand

In de onbeschilderde onderzijde zitten (vermoedelijk) oude uitvliegopeningen van de kleine houtworm. Er zijn hier en daar lacunes in de verflaag. Het geheel is stoffig.

advies

A2024/18 | Ontstof regelmatig

ID2024/28

LOS KERKELIJK MEUBILAIR | zitbank

eikenhout

Locatie: zuidelijk transept

PA.130.A041

inventarisnummer

notitie

De bank staat rechts naast het zuidelijk zijaltaar.

toestand

De eikenhouten bank vertoont gebruiksschade maar is in een stabiele toestand. Hij is bevuild door oppervlakteschimmel en stof.

advies

A2024/03 | Verwijder de oppervlakteschimmel op de houten onderdelen van de kerk

Oppervlakteschimmel

Stof

ID2024/29

**LOS KERKELIJK MEUBILAIR | communiebank
eikenhout Locatie: koor**

inventarisnummer
notitie

PA.130.A015

De eikenhouten communiebank bestaat uit drie delen met een scharnierende deur in het midden. Elk paneel heeft een opengewerkte reliëfvoorstelling (ajourwerk), geflankeerd door vlakke pilasters met vruchtenfestoenen. De deurtjes van de communiebank zijn gedemonteerd en staan links en rechts van het hoofdaltaar. De rest bevindt zich nog op de oorspronkelijke plaats aan de aanzet van het koor.

toestand

Er zijn verspreid wat breuken en open verbindingen in het houtsnijwerk, maar de stabiliteit is nog goed. Hier en daar is een vochtkring ontstaan.

De plinten zijn wat vergrijsd onderaan, wellicht door contact met poetsvocht. Er zitten oude uitvliegopeningen in, plaatselijk bij de zuidelijke communiebank bij de overgang naar het koor ligt een hoopje boormeel in het ajourwerk. Er zijn ook uitwerpselen van spinnen en dode insecten aanwezig.

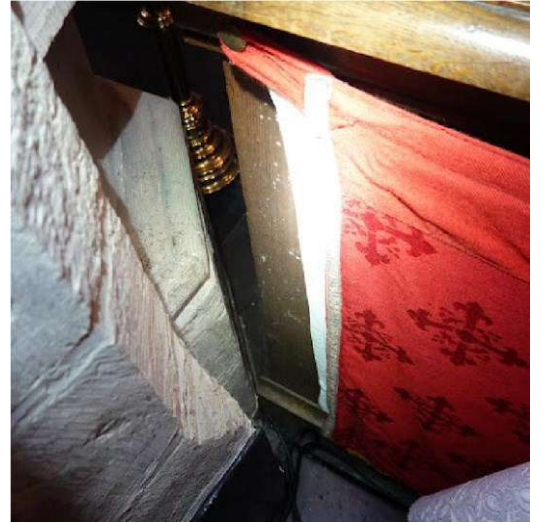
De communiebanken bij de aanzet van het koor zijn onder het blad bevuild door oppervlakteschimmel. Ze hebben een textiele doek aan de achterzijde, dat ook helemaal bevuild is door oppervlakteschimmels.

advies

A2024/03 | Verwijder de oppervlakteschimmel op de houten onderdelen van de kerk

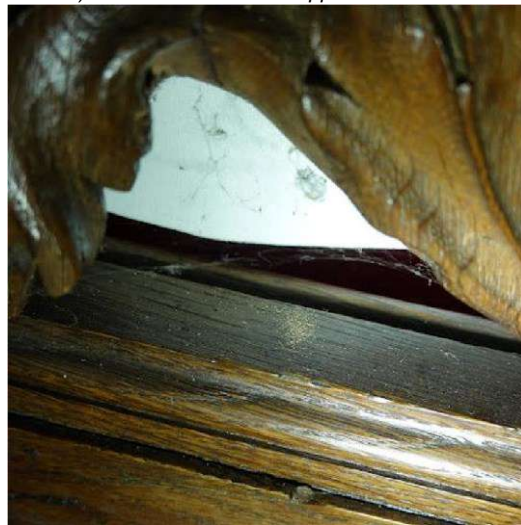
A2024/04 | Gebruik eenvoudige detectiemethoden om uit te zoeken of houtborende insecten nog actief zijn

A2024/10 | Onderhoud de vloer zo veel mogelijk droog

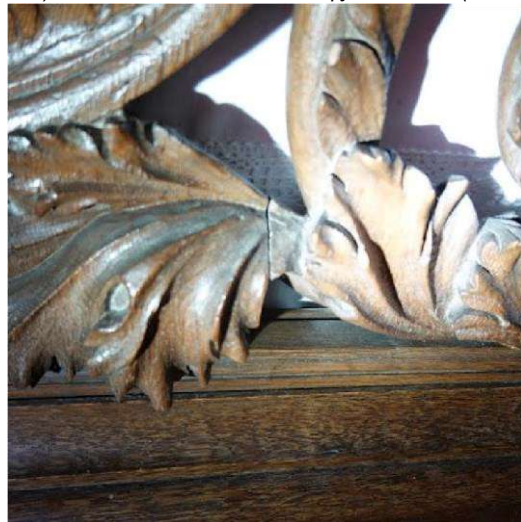
Oppervlakteschimmel (aanzet koor)

Oppervlakteschimmel

Uitvliegopeningen (aanzet koor)

Hoopje boormeel (aanzet koor)

Poetsbord (aanzet koor)

Open voeg (aanzet koor)

ID2024/30

Vochtplekken (hoogkoor)
LOS KERKELIJK MEUBILAIR | stoel

Uitvliegopeningen (hoogkoor)

hout | textiel
Locatie: koor

notitie
toestand
advies

Het betreft de eikenhouten stoelen met armleuning en textiele zitting in het koor.
Aan de onderzijde van de stoelen ontwikkelt zich oppervlakteschimmel. Plaatselijk zitten oude uitvliegopeningen van de kleine houtworm. Structureel zijn ze stabiel.
A2024/03 | Verwijder de oppervlakteschimmel op de houten onderdelen van de kerk

Oppervlakteschimmel

Oppervlakteschimmel

ID2024/31

LOS KERKELIJK MEUBILAIR | bidbank
eikenhout Locatie: sacristie

inventarisnummer
notitie
toestand
advies

PA.130.A019
In de sacristie staat een bidbank waarin textiel wordt opgeslagen.
De kast vertoont veel uitvliegopeningen van houtborende insecten, voornamelijk in de achterwand. Er komt nog boormeel uit de openingen en in alle schuiven ligt boormeel en kadavers van houtwormen. De kast wordt best behandeld met vloeibare insecticiden.
A2024/02 | Reinig aangetaste objecten en interieurelementen en behandel ze met vloeibaar insecticide

Uitvliegopeningen in de achterwand

de schuif

Boormeel en uitvliegopeningen aan de binnenzijde van

ID2024/32

LOS KERKELIJK MEUBILAIR | kerkstoelen hout | imitatieleder Locatie: schip

notitie

De kerkstoelen zijn relatief modern en hebben een zwarte lederen zitting. Ze zijn steekproefsgewijs gecontroleerd op insectenvraat.

toestand

Onderaan zijn de kerkstoelen hier en daar bevuild door oppervlakteschimmel en stof.

advies

A2024/03 | Verwijder de oppervlakteschimmel op de houten onderdelen van de kerk

SCHILDERIJEN

ID2024/33

SCHILDERIJEN OP DOEK

Locatie: hoogkoor

titel

Marteldood van de Heilige Lambertus

inventarisnummer

PA.130.E001

notitie

Het betreft het schilderij van het hoofdaltaar. Het schilderij op doek is gevat in een vergulde lijst.

toestand

Over het algemeen is de toestand van het schilderij stabiel. Er zijn in het verleden herstellingen uitgevoerd en die tekenen zich af aan de voorzijde. Rechts onderaan is er een scherpe uitstulping van iets dat achter het doek is gevallen. De opspanning is niet meer optimaal, er zitten golvingen in het doek. Het schilderij is door bevuiling en een nagedonkerde vernislaag niet meer optimaal leesbaar.

De lijst is erg vuil. Verspreid zitten oude uitvliegopeningen in de lijst en er zijn lacunes in de vergulding. Onderaan de lijst lijkt boormeel aanwezig te zijn, maar dit is niet goed zichtbaar vanop afstand. De locatie wordt best verder opgevolgd.

advies

A2024/04 | Gebruik eenvoudige detectiemethoden om uit te zoeken of houtborende insecten nog actief zijn

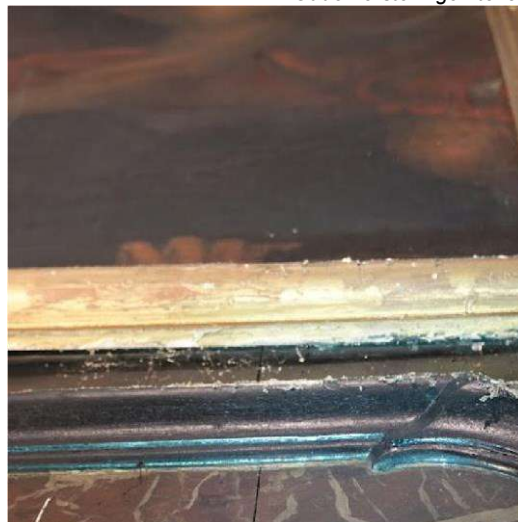
Uitstulping in het doek

Oude herstellingen tekenen zich af

Golvingen in het doek

Aantasting in de lijst

ID2024/34

SCHILDERIJEN OP DOEK

olieverf

Locatie: koor

titel

Onze-Lieve-Vrouw ten Hemelopneming

inventarisnummer

PA.130.E002

notitie

Het schilderij op doek hangt op aan de noordelijke zijde van het koor. Het schilderij is bedoekt. Het spieraam tekent zich lichtjes in af in de voorzijde van het doek. Vanaf de randen zijn er wat golvingen in het doek. Onderaan wijst een verdikking erop dat er iets tussen het spieraam en het doek geklemd zit. Dit kan tot gevolgschade leiden.

toestand

De verflaag vertoont een algemeen patroon van craquelures maar de toestand is stabiel. De voorstelling is door bevulling en degradatie van de vernislaag niet optimaal leesbaar.

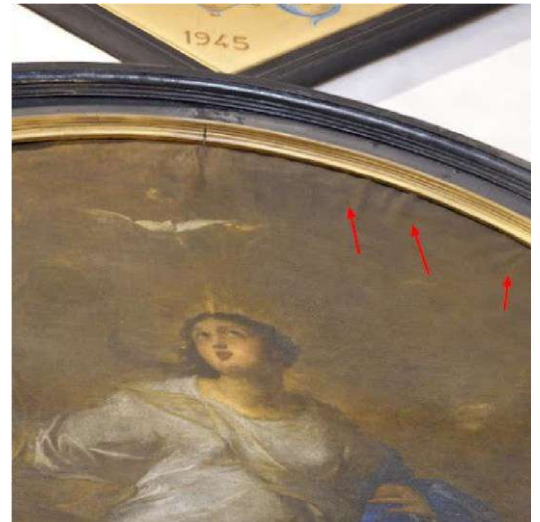
De zwart geschilderde lijst met gouden binnenlijst is erg stoffig.

advies

A2024/18 | Ontstof regelmatig

Aftekening spieraam

Vervormingen

Verdikking

Craquelurepatroon

ID2024/35

SCHILDERIJEN OP DOEK

Locatie: doopkapel

titel

Heilige familie met Johannes de Doper

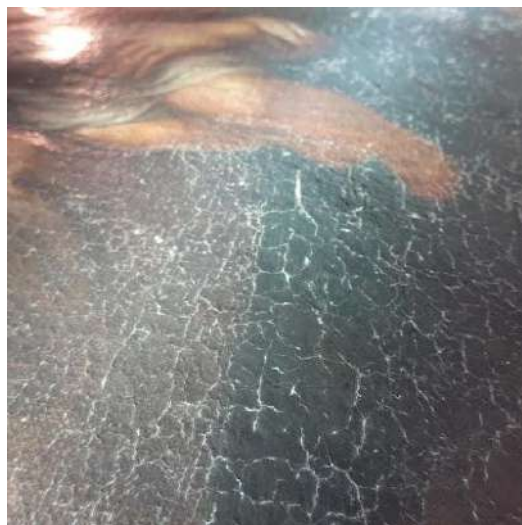
inventarisnummer

PA.130.E005

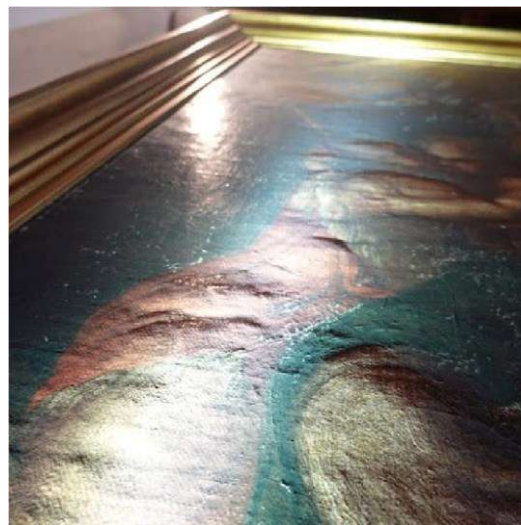
notitie Het schilderij hangt op aan de westwand van de doopkapel en is gevat in een vergulde houten lijst.
Het schilderij is bedoekt.

toestand Er zijn vervormingen in het doek. In de verflaag zijn verspreid nogal wat zichtbare retouches uitgevoerd (verkleurd door veroudering?). De verflaag is momenteel stabiel maar er is een uitgesproken craquelurepatroon. Ter hoogte van de craquelures lijkt wat oppervlakteschimmel te zitten. Het werk hangt op tegen een erg vochtige muur. De voorstelling is slecht leesbaar door een vuil, onregelmatig en nagedonkerd oppervlak.

advies A2024/29 | Laat de schilderijen op doek conserveren

Craquelures

Vervormingen

Oppervlakteschimmel?

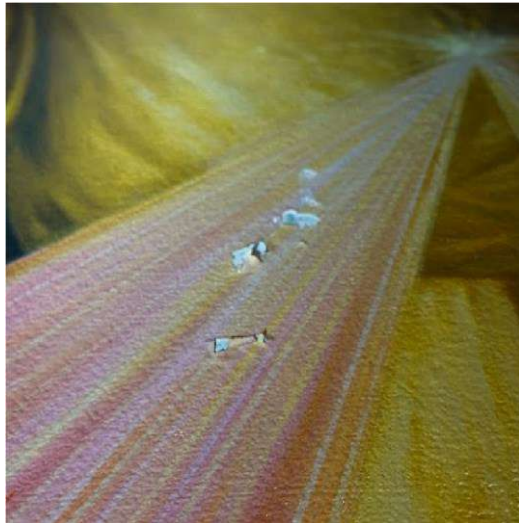
ID2024/36

SCHILDERIJEN OP DOEK

Locatie: doopkapel

toestand Het schilderij in de doopkapel 'Jezus, ik vertrouw op u' is redelijk modern. De onderzijde van de lijst is volledig beschimmeld en er zijn opstuwingen in de verflaag.

advies A2024/03 | Verwijder de oppervlakteschimmel op de houten onderdelen van de kerk

Oppervlakteschimmel op de lijst

Opstuwungen in de verflaag

ID2024/37

SCHILDERIJEN OP DOEK | kruiswegstaties
metaal | olieverf Locatie: zijbeuken

inventarisnummer

PA.130.E007

notitie

Het gaat om olieverfschilderijen die verlijmd zijn op een metalen paneel. De staties zitten in eiken lijsten met vergulde binnenlijstjes.

toestand

De kruiswegstaties zijn algemeen in goede staat. De vergulding op de lijsten schilfert verspreid af. Bij statie II, III en XII is de lijst bevuild door oppervlakteschimmel. Hier en daar ontbreekt een bloemetje op de lijst. Bij statie VI zijn er veel kleine lacunes in de verflaag.

advies

Op statie nr. XI zijn onderaan (t.h.v. de benen) onregelmatigheden in het oppervlak te zien. Vermoedelijk hecht de verlijming van het doek hier niet goed.

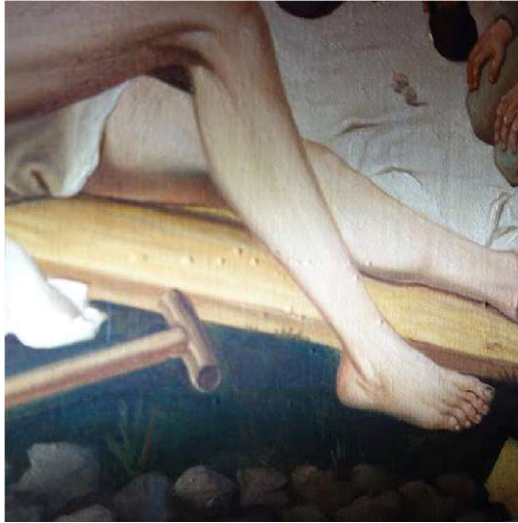
A2024/03 | Verwijder de oppervlakteschimmel op de houten onderdelen van de kerk

Ontbrekend bloemetje

Oppervlakteschimmel op de lijst

Kleine lacunes in de verflaag

Onregelmatige in het oppervlak

ID2024/38

SCHILDERIJEN OP DOEK | SCHILDERIJEN OP PANEEL | rouwborden olieverf | eikenhout Locatie: koor

inventarisnummer PA.130.E009 - PA.130.E025
notitie De rouwborden of obiits hangen op aan de wanden van het koor. Ze worden samen besproken. Van het overgrote deel is de toestand sinds de vorige inspectie zo goed als onveranderd gebleven.

toestand Noordelijk wand koor
1. Obiit 27 mei 1934 (doek)
Ter hoogte van het spieraam is de verf gecraqueleerd. Maar de toestand is stabiel.
2. Obiit 2 nov. 1890 (paneel)

De verflaag schilfert af in de nerfrichting van het hout. De opstuwingsen lijken stabiel, maar er zijn weinig verschillen in vergelijking met de vorige inspectie. Verspreid zijn er reeds invullingen gebeurd in een onaangepaste kleur.

3. Obiit 22 okt. 1926 (doek)

De obiit vertoont gebreken aan de drager en de verflaag, maar de toestand is stabiel. Er zijn kleine barsten in de verflaag en ter hoogte van de barsten zitten kleine lacunes in de verflaag.

4. 22 mei 1907 (doek)

Het doek is aan de randen en in de hoeken licht vervormd.

5. Obiit 6 feb. 1931 (doek)

Het doek is aan de randen licht vervormd.

6. Obiit 16 jun. 1945 (doek)

De verflaag vertoont vlekjes, vermoedelijk verkleurde retouches die zich nogal zichtbaar aftekenen. Het geheel is wel stabiel.

Zuidelijke wand koor

1. Obiit 18 jun. MDCCCLXX (doek)

De verflaag vertoont opstuwingsen in de nerfrichting van het hout. Voorlopig leidt dit echter nog niet tot verfverlies.

2. Obiit 20 jan. 1916 (doek)

Het spieraam tekent zich af en er is een algemeen craquelurepatroon.

3. Obiit 10 jan. 1896 (paneel)

De panelen zijn licht vervormd. De verflaag vertoont verspreid krimpscheuren maar is stabiel.

4. Obiit 18 feb. 1932 (paneel)

Naden en scheuren teknen zich lichtjes af. Het verfoppervlak is licht gedegradeerd maar voor zover zichtbaar stabiel.

5. Obiit 5 april 1936 (doek)

Het doek vertoont veel vervormingen (rimpels, deuken, ...), voornamelijk in de hoeken. Er zijn ook blaasjes links onderaan. Daardoor zijn er ook onregelmatigheden (rimpelingen) in de verflaag. Desondanks is de verflaag (voor zover zichtbaar vanop enige afstand) nog stabiel aangehecht.

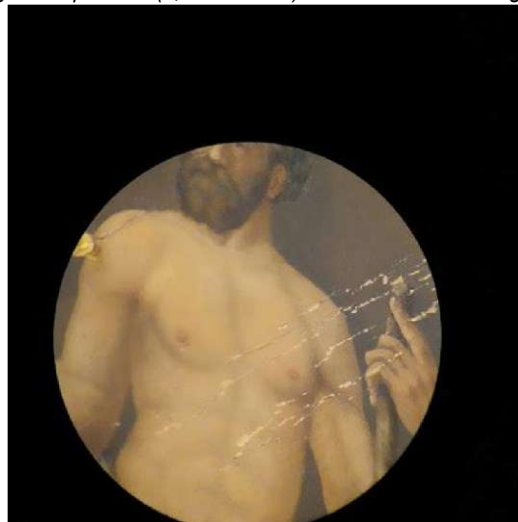
6. Obiit 17 februari 1947 (doek) De toestand is stabiel.

advies

A2024/28 | Laat het rouwbord paneel conserveren

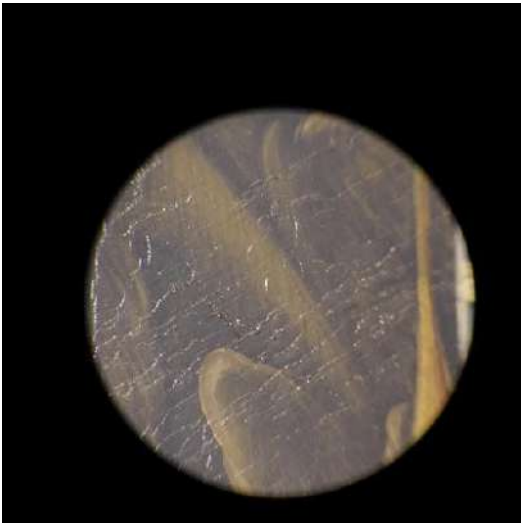

Gecraqueleerde verflaag t.h.v. spieraam (1, noordwand) Afschilferende verflaag met lacunes (2, noordwand)

Afschilferende verflaag met lacunes (2, noordwand)

Afschilferende verflaag met lacunes (2, noordwand)

Barsten in verlaag (3, noordwand)

Vervormingen aan de randen van het doek (4, noordwand)

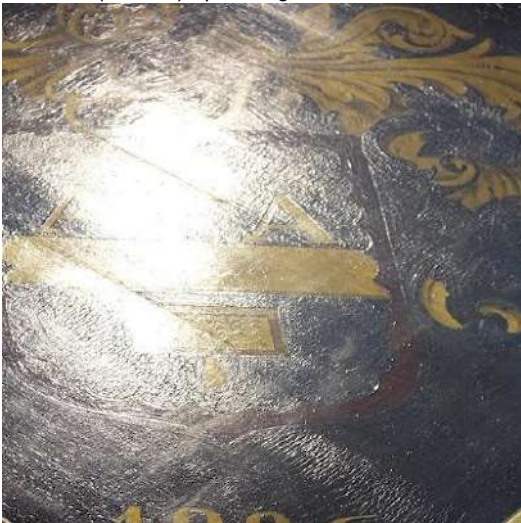

Vervormingen aan de randen (5, noordwand)

Vlekken (6, noordwand)

Lichte (stabiele) opstuwingen in de verlaag (1, Het spieraam tekent zich af (2, zuidwand) zuidwand)

De panelen zijn licht vervormd (3, zuidwand)

ID2024/39

SCHILDERIJEN OP DOEK | SCHILDERIJEN OP PANEEL | rouwborden | aantal 5 hout | olieverf Locatie: koor

inventarisnummer
notitie
toestand

PA.130.E009 - PA.130.E025

De rouwborden hangen op aan de wanden van het transept.

Noordelijk transept

1. Obiit 16 juni 1935 (doek)

Het doek is onderaan wat gegolfd. Het oppervlak is heel vuil en nagedonkerd. Het geheel is vrij vaal maar in een stabiele toestand. Aan de achterzijde is kurk bevestigd zodat deze niet tegen de muur hangt, wat goed is.

2. Obiit 3 juli 1671 (paneel)

Er zitten talloze uitvliegopeningen van de kleine houtworm in het paneel, maar ze lijken allemaal oud. Van tussen de lijst en het paneel loopt bovenaan echter wel boormeel omlaag. De panelen zijn bol getrokken. Het vulmiddel gebruikt op de voegen tussen de panelen is open gebarsten. Bijgevolg lost ook hier de verf.

Zuidelijk transept

De obiits hangen tegen de westelijke binnenwand boven de doorgang naar het schip. Ze zijn alle drie in goede staat.

1. Obiit 20 augustus 1971 (paneel) De obiit is serieus vervormd.

2. Obit 18 september 1957 (doek)

Er zijn geen noemenswaardige gebreken.

3. Obit 27 juli 1958 (doek) Er zijn vervormingen in het doek.

Uitvliegopeningen en vervormingen paneel (2, noord) Boormeel (2, noord)

ID2024/40

SCHILDERIJEN OP PANEEL hout

Locatie: koor

titel

Aanbidding der koningen

inventarisnummer

PA.130.E006

toestand

De toestand is sinds de vorige inspectie zo goed als onveranderd gebleven: 'De panelen tekenen zich af; op de naden zijn in het verleden retouches uitgevoerd. Het schilderij oogt enigszins wazig door oppervlaktebevuilding. In de zone links is er plaatselijk één opstuwing (blaas) in de verflaag die tot ververlies kan leiden.

ID2024/41

SCHILDERIJEN OP PANEEL

olieverf | eikenhout

Locatie: weekkapel

inventarisnummer

PA.130.E008

notitie

Het betreft 14 kruiswegstaties in eikenhouten kader met hagels en pinakeltjes en Romeins cijfer in vierpas. Ze hangen met één centrale oogvijs over een haakje aan de muur.

toestand

De kruiswegstaties zijn stoffig, maar stabiel.

SCULPTUUR

ID2024/42

BEELDEN

hout | gepolychromeerd | verguld

Locatie: noordelijk zijaltaar

titel

Onze-Lieve-Vrouw met Kind

inventarisnummer

PA.130.C012

notitie

O.-L.-Vrouw met kroon en scepter en Kind op de linkerarm. Het beeld staat op een vergulde sokkel.

toestand

Het beeld is bevestigd op een mdf-plaat met een laag kurk ertussen en beveiligd met een hangslot, dat op zijn beurt bevestigd is in het altaar. De schroeven voor de beveiliging van het beeld hebben schade veroorzaakt aan het altaar. In haar voetstuk zit een barst.

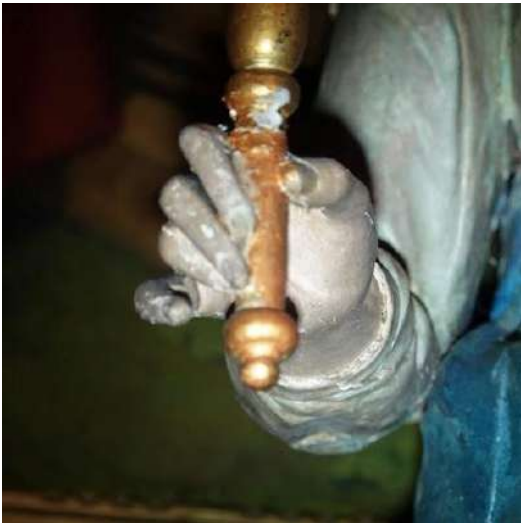
De polychromie van het beeld vertoont veel lacunes (rechtse arm, bovenarm en mantelplooiën) en hier en daar zijn er opstuwings, maar er is geen acute afschilfering. De vergulding op de sokkel is licht afgesleten, waardoor de onderliggende rode boluslaag zichtbaar wordt.

Barst voetstuk

Beveiliging in altaar bevestigd

Lacunes in de verflaag

Lacunes in de verflaag

ID2024/43

BEELDEN

hout |

gepolychromeerd

Locatie: zuidelijk
transept

titel Heilige Antonius abt

inventarisnummer PA.130.C020

notitie Het gepolychromeerde beeld staat op een gepolychromeerde houten console. Het geschilderde opschrift op de console is bijgewerkt.

toestand Het beeld en de console vertonen uitvliegopeningen van de kleine houtworm, maar de aantasting is oud. Op het hoofd van het varken is er plaatselijk een lacune in de polychromie waarrond deze verder afschilfert. . De bruine verf van de pij vertoont krimpscheuren maar de aanhechting van de verf is stabiel. Op zijn gewaad is er oppervlakteschimmel en het beeld is ook algemeen stoffig.

advies A2024/32 | Laat de gepolychromeerde houten beelden conserveren/restaureren

Oude uitvliegopeningen

Oppervlakteschimmel

ID2024/44

BEELDEN

hout | gepolychromeerd

Locatie: zuidelijk transept

Franciscus Hiëronymus (Borga)

PA.130.C021

titel

inventarisnummer

notitie

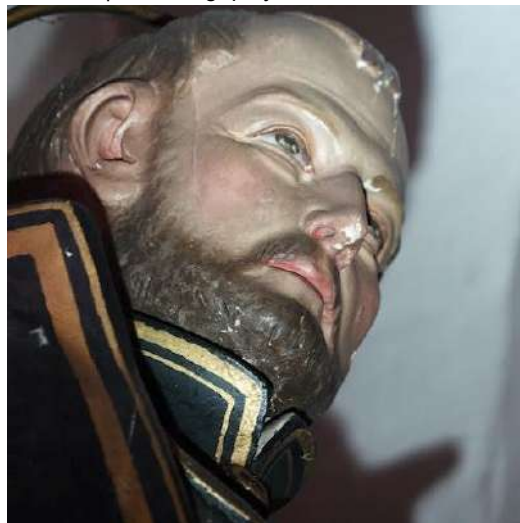
Het gepolychromeerde beeld staat op een gepolychromeerde gipsen console in steenachtig materiaal.

toestand

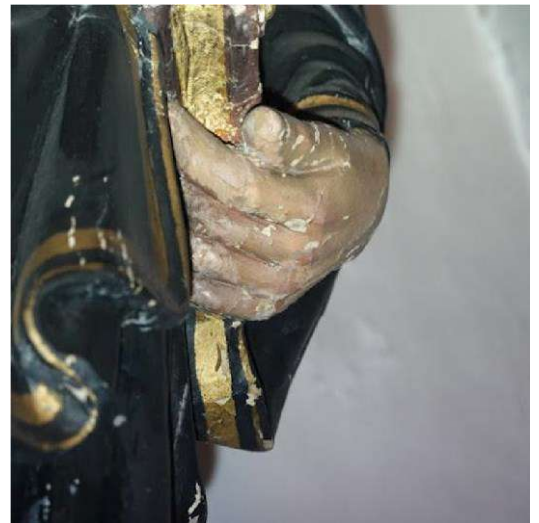
Het beeld is structureel stabiel. Er zijn verspreid lacunes in de verflaag. Ter hoogte van zijn linkerhand zijn er opstuwings in de verflaag. De lijmnaden van het hout komen open te staan. Dit is klimaatgerelateerde schade. Doordat het beeld tegen een buitenmuur staat, is die schade hier mogelijk erger. Het beeld is stoffig en bevuild door oppervlakteschimmel.

advies

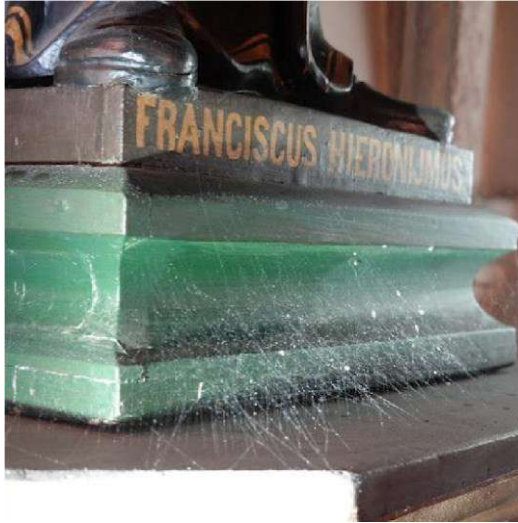
A2024/32 | Laat de gepolychromeerde houten beelden conserveren/restaureren

Opstuwings en lacunes in de verflaag

Opstuwings en lacunes in de verflaag

Oppervlakteschimmel

Stof en spinnenwebben

ID2024/45

BEELDEN

hout | geschilderd

Locatie: schip

Heilig Hart van Christus

PA.130.C001

titel

inventarisnummer

notitie

toestand

Het betreft een wit geschilderd houten beeld met vergulde accenten (stralen, rand, nimbus). Het overschilderde beeld staat op een overschilderde houten console.

Het beeld staat niet centraal op zijn console. In de console zitten uitvliegopeningen, maar ze lijken oud. Het beeld is met een vijs en schroeven in de muur bevestigd ter beveiliging. Ter hoogte van zijn linkermouw stuwt de verflaag mobiel op. Aan zijn rechterhand zijn er lacunes in de verflaag. De lijnaden komen licht open. Het beeld is algemeen bevuild, voornamelijk in de ploovallen. Het beeld is overschilderd, waardoor de detaillering deels verloren is gegaan.

advies

A2024/32 | Laat de gepolychromeerde houten beelden conserveren/restaureren

Beveiliging beeld en stof in ploovallen

Lacune in verflaag

Opstuwing verflaag t.h.v. hand

ID2024/46

BEELDEN

eikenhout

Locatie: noordelijk transept

Sint-Lambertus

PA.130.C023

Eikenhouten beeld van de heilige Sint-Lambertus in bisschopstenuue, met mijter en staf in de linkerhand en een boek (opengeslagen) in de rechterhand.

Noch het beeld, noch de gipsen console hebben noemenswaardige gebreken.

titel

inventarisnummer

notitie

toestand

ID2024/47

BEELDEN

hout | gepolychromeerd

Locatie: noordelijk transept

Pater Pio

Het beeld staat op een houten console.

De console is bevuild door kaarsvet en het beeld is bevuild door stof en spinnenwebben.

titel

notitie

toestand

ID2024/48

BEELDEN

hout | beschilderd

Locatie: schip

Sint-Jozef en kind Jezus

PA.130.C015

Het overschilderde beeld staat op een overschilderde houten console. Het beeld is beveiligd met een vijs in de muur.

titel

inventarisnummer

notitie

toestand

Het geheel is overschilderd, waardoor de detaillering (voornamelijk in de aangezichten) deels verloren is gegaan, wat spijtig is. Vermijd dit in de toekomst. Een bloem van de bloemenkrans van Jozef is afgebroken en redelijk ondeskundig hersteld. Er loopt een open voeg centraal in het beeld. Het geheel is stoffig.

advies

De console vertoont oude uitvliegopeningen.

A2024/11 | Vermijd het overschilderen van beelden en/of gesculpteerde delen

Oude uitvliegopeningen console

Herstelde bloem

Verlies detaillering van het gezicht door overschilderingen

ID2024/49

BEELDEN

hout

titel

Locatie: weekkapel

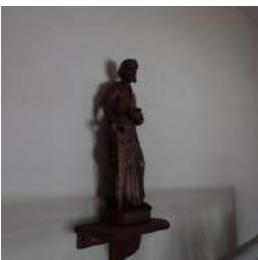
inventarisnummer

Sint-Jozef de Timmerman

toestand

PA.130.C017

Het beeldje staat op een eenvoudige houten console. Het geheel is erg bevuild door stof.

ID2024/50**BEELDEN**

hout

Locatie: weekkapel

Heilig Hart van Christus

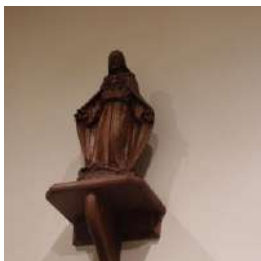
PA.130.C003 -

Het beeldje staat op een eenvoudige houten console. Het beeld is bestoft.

titel

inventarisnummer

toestand

ID2024/51**BEELDEN**

hout | gepolychromeerd | verguld

Locatie: noordelijk transept

Christus Heilig Hart

PA.130.C002

Het beeld staat op een houten console.

De onderzijde is bevuild door kaarsvetspatten. Overigens zijn er geen noemenswaardige gebreken.

titel

inventarisnummer

notitie

toestand

ID2024/52**BEELDEN | reliëf**

eikenhout | geboend

Locatie: hoogkoor

Christus als Goede Herder

PA.130.C008

Het eikenhouten reliëf is met een moderne vijs bevestigd in de houten lambrisering van het hoofdaltaar. Het hangt bijna volledig tegen de muur. Aan de achterzijde van het reliëf heeft zich oppervlakteschimmel ontwikkeld. De achterzijde is ook algemeen erg stoffig door spinnenwebben.

titel

inventarisnummer

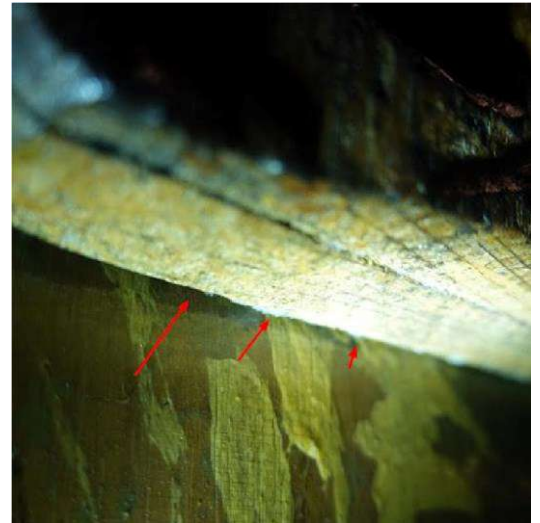
toestand

advies

A2024/03 | Verwijder de oppervlakteschimmel op de houten onderdelen van de kerk

Moderne vijs

Oppervlakteschimmel tussen reliëf en lambrisering

ID2024/53

BEELDEN | kruisbeeld

hout | beschilderd

Locatie: doopkapel

inventarisnummer

PA.130.C004

notitie

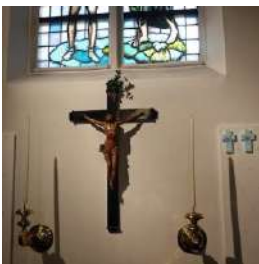
Het buxushouten corpus hangt tegen een zwart gekleurd houten kruis.

toestand

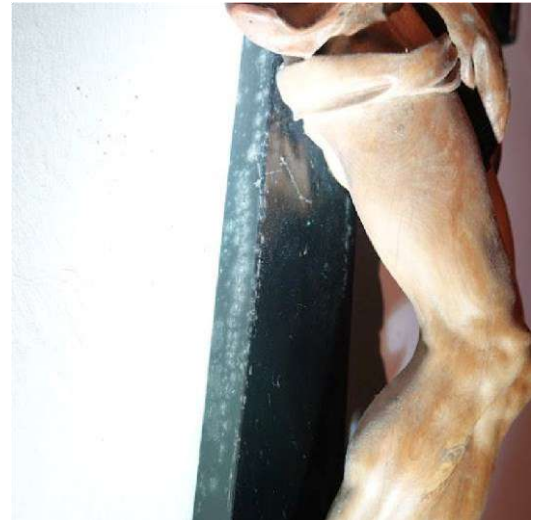
Het beeld en het kruis zijn bevuild door stof en oppervlakteschimmel. Er zijn enkele barsten in het houten beeld en uitvliegopeningen in het kruis. De aantasting is weliswaar oud.

advies

A2024/03 | Verwijder de oppervlakteschimmel op de houten onderdelen van de kerk

Stof en oppervlakteschimmel op beeld en kruis

Stof en oppervlakteschimmel op kruis

ID2024/54

BEELDEN | kruisbeeld

hout | ivoor Locatie:

hoogkoor

inventarisnummer

PA.130.C007

notitie

Het kruisbeeld is vermoedelijk opgebouwd uit ivoor. Het hangt op aan een zwart houten kruis met bovenaan een INRI plaatje

toestand

Het INRI plaatje hangt volledig los. Het beeld vertoont barsten en de aansluiting met zijn linkerarm staat licht open. Het beeld en het kruis zijn voornamelijk aan de achterzijde erg bevuild door oppervlakteschimmel.

advies

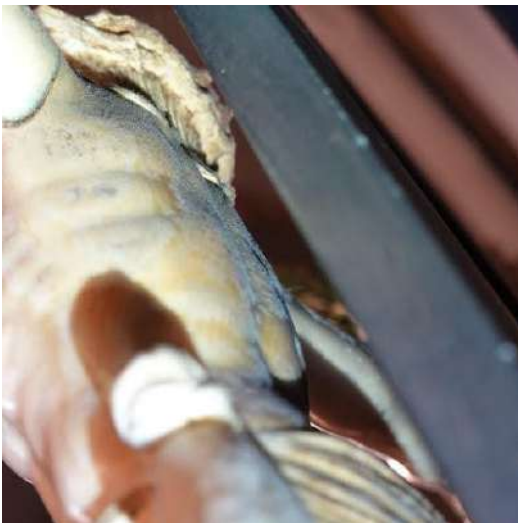
A2024/03 | Verwijder de oppervlakteschimmel op de houten onderdelen van de kerk

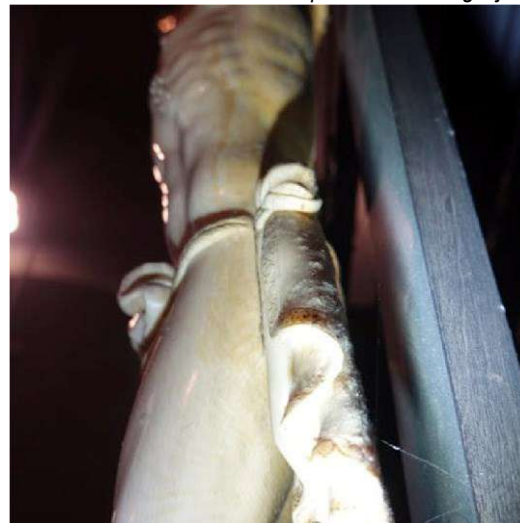
Barst

Openstaande voeg bij linkerarm

Oppervlakteschimmel

Oppervlakteschimmel

ID2024/55

BEELDEN | staakbeeld

hout | textiel Locatie:
weekkapel

titel
inventarisnummer
notitie
toestand

O.-L.-Vrouwbeeld voor processie

PA.130.C013

Het staakbeeld staat op een kast in de weekkapel.

Haar linkerarm en een deel van haar staf ontbreken. Haar gezicht is redelijk ondeskundig overschilderd geweest. In het houten onderstel is er oude aantasting door houtborende insecten. Haar blauwe mantel hangt aan een kapstok in de weekkapel, zonder beschermhoes. Het textiel is bevuild door oppervlakteschimmel en vertoont ondeskundig herstellde scheuren. Vermijd een hangende bewaring zodat er geen schade kan optreden door de trekkrachten.

advies

A2024/30 | Verwijder de oppervlakteschimmel op textiel en voorkom verdere verspreiding
A2024/31 | Verbeter de bewaaromstandigheden van de mantel van Onze-Lieve-Vrouw

Linkerarm ontbreekt

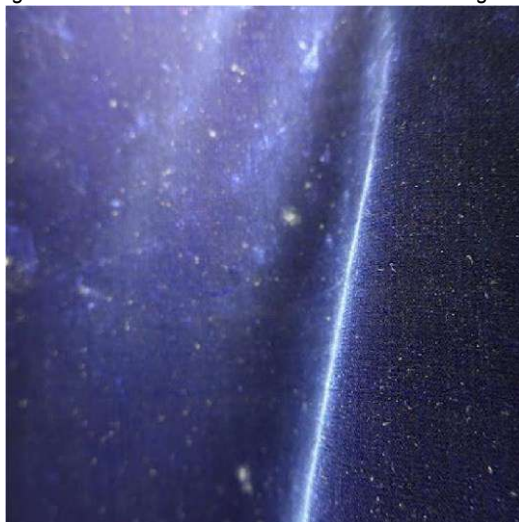
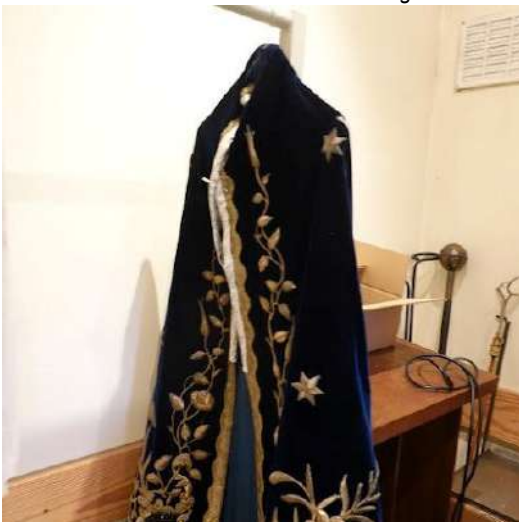
Deel van staf ontbreekt

Ondeskundig overschilderd gezicht

Oude houtaantasting

De blauwe mantel van het beeld wordt hangend Oppervlakteschimmel bewaard

Redelijk ondeskundige herstelling van een scheur

ID2024/56

BEELDEN

gips | gepolychromeerd | verguld

Locatie: weekkapel

Maria Heilig Hart

PA.130.C014

Het gepolychromeerde gipsen beeld staat in een nis in de weekkapel.

Het voetstuk is bevuild door oppervlakteschimmels. De polychromie is beschadigd, mogelijk door verkeerd onderhoud. Het geheel lijkt wel overschilderd.

titel
inventarisnummer
notitie
toestand

Oppervlakteschimmel

ID2024/57

BEELDEN

gips | gepolychromeerd

Locatie: zuidelijk transept

Heilige Theresia van Lisieux

titel

inventarisnummer
notitie
toestand
advies

PA.130.C022
Het gipsen beeld staat op een gipsen console. Het beeld is omgeven door een messingen rozenkrans.
Het beeld is bevuild, maar stabiel.
A2024/18 | Ontstof regelmatig

ID2024/58

BEELDEN

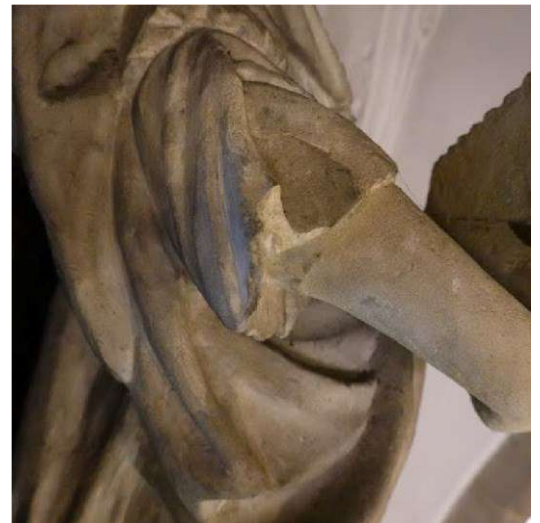
natuursteen
Locatie: doksaal

titel
inventarisnummer
notitie
toestand
advies

Heilige Cecilia
PA.130.C024
Het beeld staat op een sokkel op de balustrade van het doksaal, aan de noordzijde. Het beeld is opgebouwd uit witte natuursteen en deels (vermoedelijk het orgeltje) uit terracotta
Een deel van het orgeltje is verlijmd. Er zijn enkele kleine lacunes. Het beeld is erg stoffig, voornamelijk in de plooiwallen van het gewaad blijft stof liggen. In de achterzijde van het beeld zit een verroeste oogvijs, dat vermoedelijk diende om het beeld in de muur te bevestigen ter beveiliging. Het voetstuk van het beeld komt een beetje over de sokkel, maar het beeld staat stabiel.
A2024/18 | Ontstof regelmatig

Orgel is verlijmd en vertoont een lacune

Lacune in het gewaad

Voetstuk is te groot voor de sokkel

Stof en vuil

ID2024/59

BEELDEN

natuursteen

Locatie: doksaal

Maria Magdalena

PA.130.C025

titel

inventarisnummer

notitie

Het beeld staat op een sokkel op de balustrade van het doksaal, aan de zuidzijde. Het beeld is opgebouwd uit witte natuursteen.

toestand

Ook hier is er een oogvijs in de achterzijde van het beeld ingewerkt, maar het beeld is niet vastgemaakt in de muur. Het voetstuk is te groot voor de sokkel. Door breuken komen fragmenten van het kruis los.

Breuken in het kruis

Voetstuk is te groot voor de sokkel

ID2024/60

BEELDEN

natuursteen

Locatie: schip

Sint-Jan De Doper

PA.130.C018 -

titel

inventarisnummer

notitie

Het stenen beeld staat op een houten overschilderde console tegen de westwand van de kerk.

toestand

Het beeld is stabiel. Zijn rechterarm is in het verleden hersteld geweest. De console vertoont uitvliegopeningen, waarvan een groot deel oud is omdat ze overschilderd zijn. Maar aan de rechterzijde en de linkerzijde, boven de rocaille ligt boormeel. De locatie moet verder opgevolgd worden. Het voetstuk vertoont barsten en open voegen.

advies
actief zijn

A2024/04 | Gebruik eenvoudige detectiemethoden om uit te zoeken of houtborende insecten nog

Boormeel bij console

Boormeel bij console

ID2024/61

BEELDEN

natuursteen

Locatie: schip

titel

Heilige Bruno

inventarisnummer

PA.130.C019

notitie

Het natuurstenen beeld staat op een houten overschilderde console aan de westmuur van het schip.

toestand

Het beeld is structureel stabiel. Er zijn herstellingen aan uitgevoerd die zich witter aftekenen. De houten console vertoont oude uitvliegopeningen en barsten.

Herstellingen tekenen zich witter af dan de rest van het beeld

ID2024/62

BEELDEN

natuursteen | messing

Locatie: zuidelijk transept

titel

Heilige Jozef

inventarisnummer

PA.130.C016

notitie

Het beeld staat naast het zuidelijk zijaltaar. Het gipsen beeld staat onder een messing boog van wijnranken en korenaren.

toestand

Het stenen beeld is in goede staat, maar bevuild door kaarsvetpatten en spinnenwebben. De met marmerimitatie beschilderde sokkel waarop het beeld staat vertoont enkele oude uitvliegopeningen van de kleine houtworm. Verder is er wat beperkte gebruiksschade. De messing boog is afgewerkt met een goudvernis en is licht stoffig.

Kaarsvetpatten

Stootschade

LOSSE OBJECTEN

ID2024/63

METALEN OBJECTEN | doopvont

koperlegering | gevernist

Locatie: zuidelijk transept

toestand

De doopvont is afgewerkt met een goudvernis. Op de onderzijde van de kuip staan vingerafdrukken en opgedroogde druipsporen.

In de kuip zit een uitneembare kom die wel gevuld is met water. Aan de binnenzijde van het deksel treedt corrosie op.

De doopvont staat op een verrijdbaar houten vloertje.

advies

A2024/12 | Laat geen wijwater in de wijwaterbekken staan

A2024/33 | Laat de metalen voorwerpen aangetast door corrosie conserveren

Condens en actieve corrosie

Vingerafdrukken en druipsporen

ID2024/64

METALEN OBJECTEN | processiekruis

messing | hout

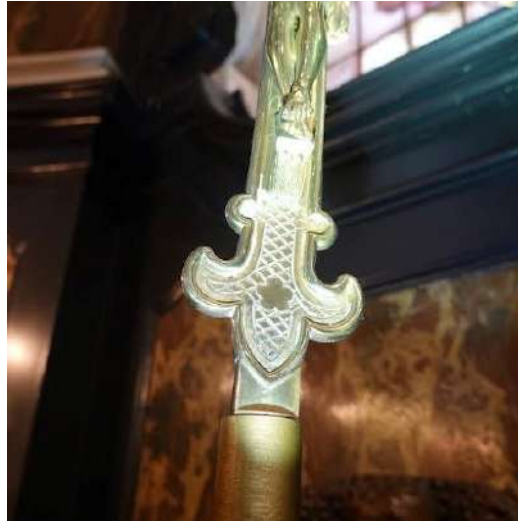
Locatie: hoogkoor

PA.130.H006 -

Het messingen processiekruis staat op een houten draagstok in een smeedijzeren staander. Er zijn poetsresten in de groeven van het kruis. Overigens is het geheel stabiel.

A2024/33 | Laat de metalen voorwerpen aangetast door corrosie conserveren

inventarisnummer
notitie
toestand
advies

Poetsresten

ID2024/65

METALEN OBJECTEN | godslamp

metaal

Locatie: hoogkoor

PA.130.I026

De naden van het metaal staan wat open en er zijn scheuren. De bescherm laag is bijna volledig wit aangeslagen.

inventarisnummer
toestand

Openstaande naad

Openstaande naad

Oppervlak is wit/mat uitgeslagen

Oppervlak is wit/mat uitgeslagen

ID2024/66

**METALEN OBJECTEN | kandelaars
koperlegering**

notitie

De kandelaars in de kerk worden samen besproken vanwege een gelijkaardig schadepatroon.

toestand

De kandelaars zijn over het algemeen stabiel. Structureel zijn ze in goede staat, enkel de bescherm laag is hier en daar aangetast waardoor het oppervlak mat is geworden, maar er treedt voorlopig nog geen corrosie op. Enkele kandelaars zijn bevuild door kaarsvet.

advies

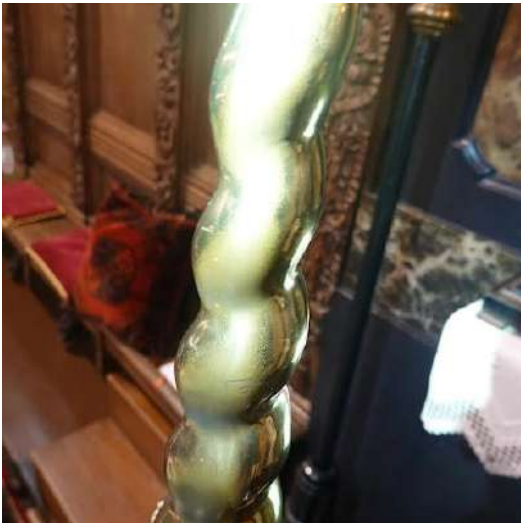
A2024/33 | Laat de metalen voorwerpen aangetast door corrosie conserveren

Vernislaag is deels mat geworden

Vernislaag is deels mat geworden

Vernislaag is deels mat geworden

ID2024/67

HOUTEN OBJECTEN | sokkels

hout | gepolychromeerd

Locatie: hoogkoor

notitie

Er staan twee houten gemarmerde sokkels in het hoogkoor.

toestand

Ze vertonen ouderdoms- en gebruiksschade, dit is voornamelijk lacunes in de marmerimitatie door stoten.

ID2024/68

HOUTEN OBJECTEN | processiekruis

smeedijzer | messing

Locatie: hoogkoor

PA.130.H004

inventarisnummer

notitie

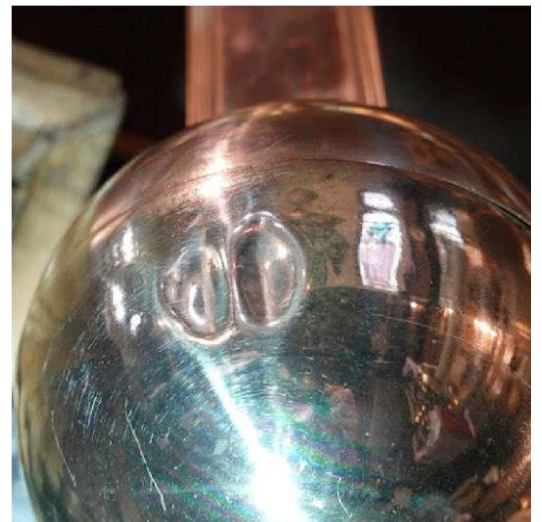
Het processiekruis bestaat uit een messing kop op een houten draagstok in een smeedijzeren voetstuk.

toestand

De onderzijde van de stok vertoont barsten en uitvliegopeningen. In de bol van de messing kop zit een deuk. De vernislaag slaat licht mat uit. Het smeedijzeren voetstuk is roestig.

advies

A2024/33 | Laat de metalen voorwerpen aangetast door corrosie conserveren

Uitvliegopeningen in draagstok

Verroest voetstuk

Deuk in metaal

ID2024/69

HOUTEN OBJECTEN | kruisbeeld

hout | schildpadschelp

Locatie: noordelijk transept

PA.130.C006

inventarisnummer

notitie

toestand

Het kruisbeeld met schildpadfijner en ebbenhout staat op het altaarblad van het noordelijk zijaltaar.

Het geheel is algemeen stabiel, er zijn wel wat lacunes in het lijstwerk van het ebbenhout. Hier en daar zijn de lacunes in de schildpadfijner geretoucheerd.

Lacunes in de lijst van het ebbenhout

Lacunes in de lijst van het ebbenhout

Lacunes in de lijst van het ebbenhout

Retouches in de schildpadfineer

ID2024/70

HOUTEN OBJECTEN | kruisbeeld

hout | schildpadschelp

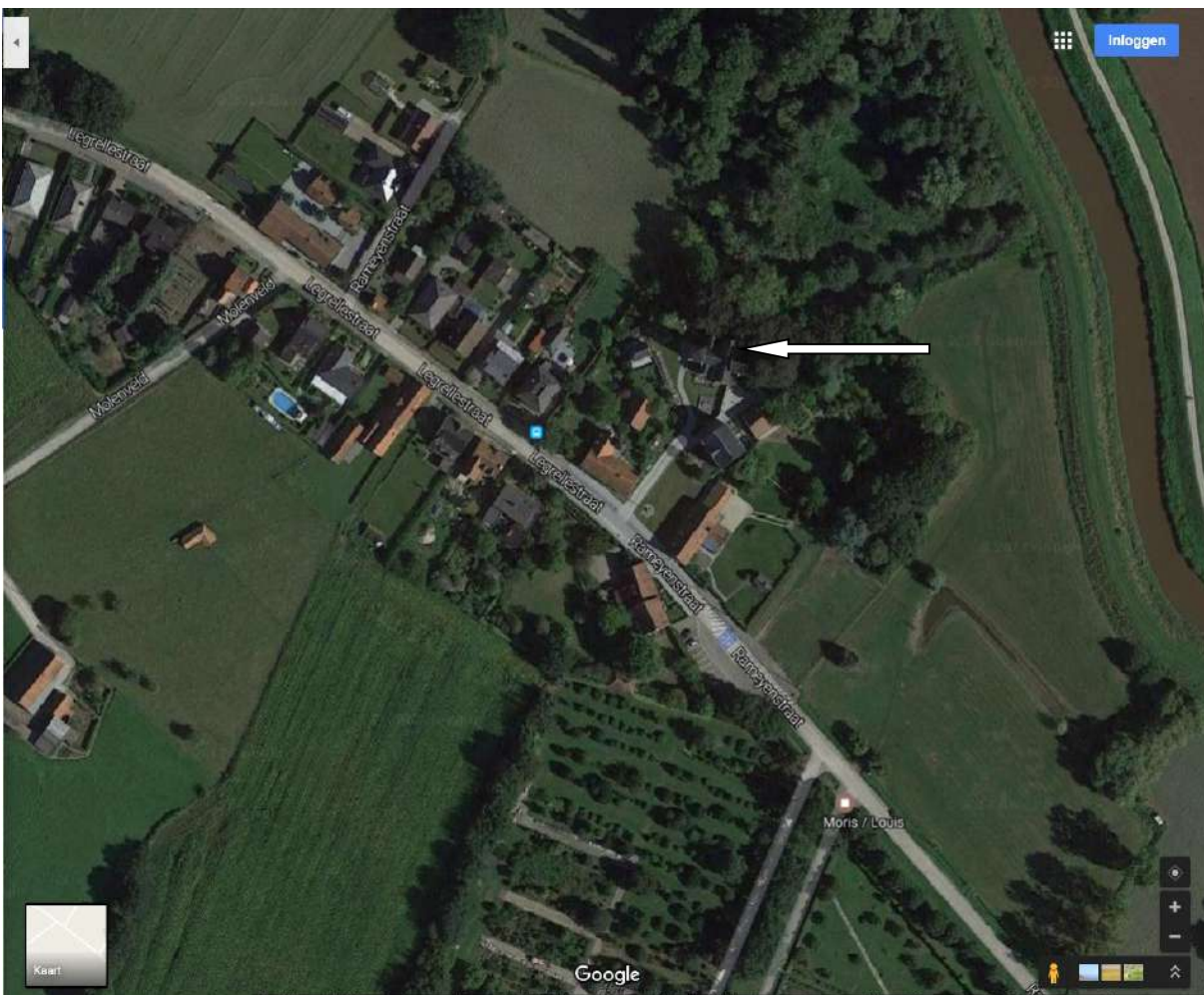
Locatie: zuidelijk transept

notitie
toestand

Het altaarkruis staat op het altaarblad van het zuidelijk zijaltaar.
Buiten een lacune aan een lijstje, zijn er geen noemenswaardige gebreken.

3.2.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

Inplanting van het kerkje in de landelijke omgeving

Gestel is de kleinste, afzonderlijke leefkern van de gemeente Berlaar en heeft een rijk en belangrijk geschiedkundig verleden. Hoewel vrij uitgestrekt, telt deze leefkern slechts ongeveer 180 inwoners, daarmee was het tot in 1964 de kleinste gemeente van de provincie Antwerpen.

Op het grondgebied van Gestel bevinden zich – naast nieuwbouwwoningen vanaf 1950 tot zeer recent gebouwd - enkele kasteeldomeinen en zeer waardevolle oude hoeves. De kern zelf beperkt zich tot een 20-tal woningen rond de Sint-Lambertuskerk en het voormalige gemeentehuis, waarvan de helft goed geconserveerde historisch waardevolle panden.

De Sint-Lambertuskerk is gelegen aan de Lambertusplaats, een hoofdzakelijk met gras begroeid plein met vooraan de beschermde schandpaal. Rond de kerk ligt een klein, groen en mooi bewaard kerkhof met een Calvarie, een gedenkteken van de Boerenkrijg en enkele waardevolle grafmonumenten waaronder een grafkapel. Het kerkhof is niet meer actief in gebruik, er zijn enkel nog bijzetmogelijkheden in de aanwezige familiegraven.

Onmiddellijk naast de kerk ten zuidoosten bevindt zich de pastorie en het parochiezaaltje (gehuisvest in de kleine voormalige pastorie). Beide zijn recent (2024) opgefrist door schilderwerken aan de bakgoten, slagluiken, muren en vensters. Het parochiezaaltje is klein, beschikt over een kleine keuken en werd uitgebreid met sanitaire voorzieningen.

Grenzend aan de Lambertusplaats bevindt zich nog een oud hoevecomplex voorheen in gebruik door de Maricollen, het voormalige gasthof Den Engel en een gerestaureerde hoeve uit begin 20ste eeuw.

In de periode 2011-2014 werden de Lambertusplaats, de schandpaal en de pastorie grondig gerestaureerd. Op het plein werd een sfeerverlichting geïnstalleerd, enkel het kerkgebouw wordt uitgelicht met grondspots.

Op 100 m van de kerk werd een parking aangelegd, in de Legrellestraat (hoofdstraat) is parkeren eveneens toegelaten. In Gestel is geen openbaar vervoer met vast rittenschema. Er zijn geen andere faciliteiten aanwezig in Gestel, voor alle overige voorzieningen zoals winkels, scholen, bib, ... is deze kern aangewezen op het centrum van de gemeente Berlaar.

Omwille van de hoge belevingskwaliteit, de gemoedelijkheid en het landelijke karakter van het dorpje, het mooie ontmoetingsplein voor de kerk maar zeker ook omwille van de kleinschaligheid van de Sint-Lambertuskerk zelf, heeft deze kerk een groot pastoraal potentieel. De kerk is erg geliefd voor het organiseren van sacramentsvieringen, vooral huwelijken en doopsel. Echter door zijn ligging buiten de hoofdleefkernen van de gemeente heeft deze kerk een minder vlot bereik.

3.2.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De kerk wordt vooral (90%) gebruikt voor de eredienst, nl. voor weekendvieringen, weekdagvieringen, doopsel, huwelijken, uitvaartdiensten en gebedsgroep.

Gemiddeld aantal kerkgangers in een weekendviering: 45

Aantal kerkgangers met Kerstmis: 65

Aantal doopsels: 25

Aantal huwelijken: 8

Aantal uitvaarten: 15

Aantal eerste communicanten: geen

Aantal vormelingen: geen

Er is een zeer beperkt gebruik (max. 10%) voor andere doeleinden, nl. rondleidingen voor groepen, repetities zangkoor en culturele optredens.

3.3. Sint-Rumolduskerk

3.3.1. Identificatie

Naam: Sint-Rumolduskerk

Geografische ligging

- Aarschotsebaan 50 te 2590 Berlaar
- Provincie: Antwerpen

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Antwerpen
- Dekenaat: Kempen West
- Pastorale eenheid: Sint-Salvator
- Parochie: Sint-Rumoldus

Eigenaar: Kerkfabriek

Bescherming(en)

De Sint-Rumolduskerk is geen beschermd object en is niet gelegen in een beschermd dorpsgezicht. De kerk is wel vastgesteld sinds 5 oktober 2009.

3.3.2. Beschrijving

a) *Cultuurhistorische waarde*

Het kerkgebouw Sint-Rumoldus heeft een beperkte cultuurhistorische en architecturale waarde.

Niet-georiënteerde, driebeukige neogotische kruiskerk met vierkante zuidwest-gerichte toren, naar ontwerp van L. Blomme van 1883-1884. Opgetrokken in 1885-1886. Herstelling naar ontwerp van W. Toubhans van 1975; uitgevoerd in 1979-1981.

Sobere bakstenen kerk op afgeschuinde sokkel.

Natuursteen voor decoratieve elementen

(dekplaten, kordons en steigergaten). Afdekkende leien zadel- en lessenaarsdaken met overluidende dakluiken (drielobmotief). Traveeën in de zijbeuken geritmeerd door steunberen; toren en transept met versneden steunberen op de hoekpunten. Overwegend spitsboogachtige muuropeningen.

Uitspringende vierkante zuidwesttoren van drie geledingen onder ingesnoerde leien naaldspits; doorlopende kordons en steigergaten. Eenvoudige verdiepte spitsboogpoort met neogotisch maaswerk in het boogveld, hogerop gekoppelde spitsboogvensters en roosvenster en gekoppelde spitsboogachtige galmgaten. Ten noordoosten uitspringende driekwartronde traptoren met rechthoekige muuropeningen, op vierkante basis. Portaal, transept en sacristie afgesloten door respectievelijk tuit-en puntgevels. Overigens lijstgevels.

Interieur deels van baksteen (plafond), deels beschilderd. Schip met spitsboogarcade op zware ronde zuilen met arduinen vierkante sokkel en bladwerkkapiteel. Houten spitstongewelf op Corintische colonnetten. Koor met houten spitstongewelf opgevangen door schalken. Zijkapellen met kruisgewelf.

Schilderij: Anna verklaart Maria de Heilige Schrift, getekend Manseriez(?), uit de 19de eeuw.

Neogotisch *meubilair*: hoofdaltaar van Franse steen (vierde kwart 19de eeuw); zijaltaren van hout en steen (circa 1886); preekstoel van eik en steen (vierde kwart 19de eeuw); orgel naar ontwerp van J. Stevens (1909).

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

b) Architecturale mogelijkheden

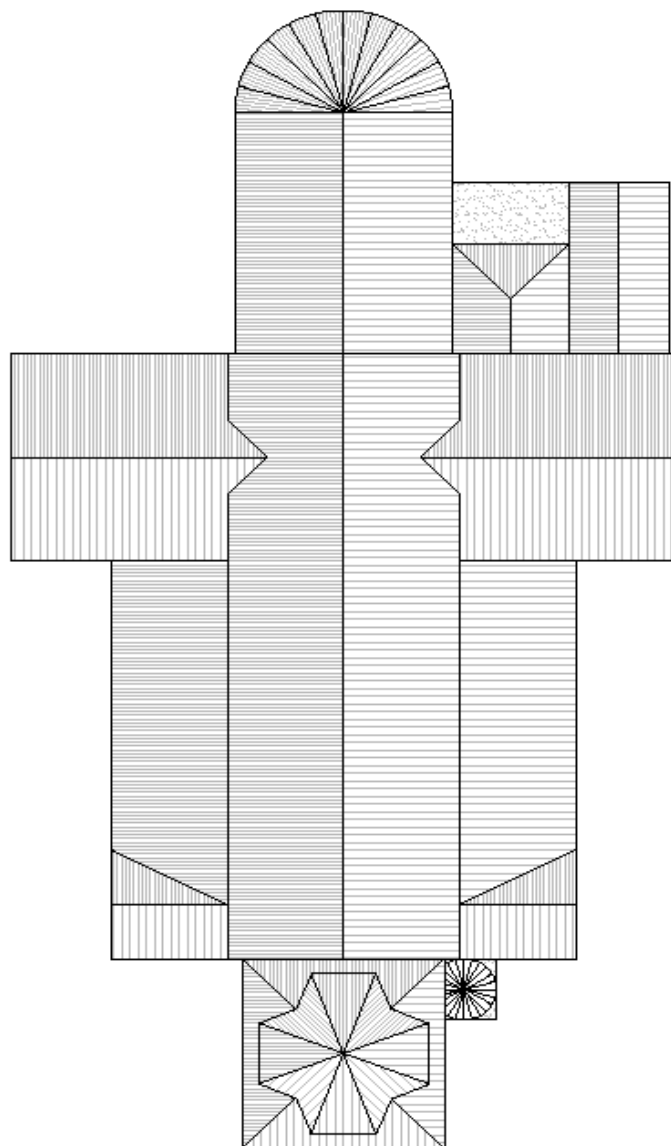
Algemene bouwfysische toestand

van het exterieur van de kerk: redelijk tot matig. Wordt deels gerestaureerd in de periode 2024-2025.

van het interieur van de kerk: redelijk tot matig

plattegrond

De plattegrond van de Sint-Rumolduskerk heeft een uitspringende vierkante zuidwesttoren, een schip van vier traveeën en een transept van één uitspringende travee. Het koor bestaat uit twee rechte traveeën met halfronde sluiting en twee zijkapellen. Ten noordoosten een driekwartronde uitspringende traptoren met ernaast het zijportaal en de sacristie. Vierkante doopkapel ten noordwesten.

Aanwezige technische voorzieningen

- Goed werkende verwarmingsinstallatie met gasluchtverhitters, snelle opwarmtijd en daardoor een relatief beperkt verbruik. Niet lang geleden volledig vervangen.
- De elektrische installatie is verouderd maar goed werkend.
- De aanwezige geluids- en lichtinstallatie is afdoend.
- In de sacristie is een lavabo aanwezig.
- Er is sanitair aanwezig in de kerk.
- Er is geen keuken, kookmogelijkheid of warm watervoorziening aanwezig.

Aanwezige voorzieningen voor andersvaliden

De kerk is redelijk goed toegankelijk voor andersvaliden. Binnen in de kerk zijn geen speciale voorzieningen voor andersvaliden.

Interieur

Het interieur is deels uitgevoerd in baksteen en deels witgeschilderd. Het schip en de zijbeuken worden van elkaar gescheiden door zware ronde steunpilaren. De gewelven van schip en koor zijn in hout uitgevoerd.

Het interieur is sober met weinig historisch waardevol roerend erfgoed. Het kerkgebouw is goed onderhouden.

Architecturale mogelijkheden

De Sint-Rumolduskerk is de tweede grootste kerk van de gemeente. Van de aanwezige kerkgebouwen op het grondgebied van de gemeente Berlaar komt de Sint-Rumolduskerk best in aanmerking voor bouwkundige wijzingen en/of uitbreidingen ten behoeve van eventuele nevenfuncties. De beperkte architecturale en cultuurhistorische waarde van het gebouw, het interieur en de omgeving (geen beschermd monument, geen beschermd dorpsgezicht), de actueel goede bouwfysische toestand van de kerk en de verschillende uitbreidingsmogelijkheden op de belendende percelen zijn hiervoor doorslaggevend.

Achter het kerkgebouw bevinden zich enkele onbebouwde percelen van de kerkfabriek, samen met het achterste deel van de tuin van de pastorie betreft het een oppervlakte van ca. 6.200 à 6.800 m². Deze tuin is opengesteld voor het publiek en wordt gebruikt als park voor de bewoners van Berlaar-Heikant.

Aangezien er meerdere toegangen zijn in het kerkgebouw is er eveneens mogelijkheid om deelruimtes af te splitsen die afzonderlijk kunnen functioneren, indien dit noodzakelijk zou blijken voor het uitbouwen/ inrichten van nevenfuncties. De oostelijke zijbeuk kan hiervoor in aanmerking komen. Deze deelruimte kan naast de kerkelijke functie ook gebruikt worden voor bv. tentoonstellingen, erfgoeddepot, stilteplek, voordrachten, vergaderingen, repetities, ... De aanwezige technische installaties en sanitair zullen op dat moment moeten aangepast en/of uitgebreid moeten worden.

c) Bouwfysische toestand

Hieronder een verslag opgesteld door Monumentenwacht.

Inspectiedata Monumentenwacht: 2019

De mindere toestand van de kerk heeft vooral betrekking tot het dak en de dak toebehoren (afvoerpijpen, bakgoten, etc....). Dit wordt gerestaureerd in de periode 2024 -2025. Ook andere zaken die in het adviezenrapport voorkomen worden gelijktijdig met de restauratie van het dak meegenomen.

De opmerkingen aan het dak van de toren werden na de opmaak van het adviezenrapport in 2019 aansluitend verholpen.

ADVIEZENRAPPORT

GEHELE OBJECT

A2018/ 01 De toegankelijkheid verbeteren.

Gehele object | toegankelijkheid en bereikbaarheid

toestand Er zijn geen veiligheidsvoorzieningen aanwezig waardoor de daken en goten niet veilig gecontroleerd en onderhouden kunnen worden. De goten en dakvlakken van toren 1 en 2, daken 3 en 4 zijn niet veilig bereikbaar.

De lager gelegen dakvlakken zijn bereikbaar met ladders.

De zolders, uitgezonderd zolder 3, zijn niet of niet veilig bereikbaar:

- toren 1: - twee sporten van de ladder naar de torenspits zijn gebroken, bovendien staat de ladder niet vast;
- de luiken van de dakkapellen zijn vastgezet, waardoor ze niet gemakkelijk geopend kunnen worden;
- er zijn onvoldoende loopvloeren en balustrades, waardoor de dakkapellen niet veilig bereikt kunnen worden;
- een deel van de vloer, voor de doorgang naar dak 3, is weg;

- zolders 3 en 4: om de dakkapellen te bereiken moet over de houten gewelven geklommen worden, dit is onveilig;
- zolder 4: de ladder naar deze zolder is niet stabiel, er is geen loopbrug aanwezig in deze zolder;
- zolders 5,6,7,8,9,10,11,12,13: de zolders niet zijn bereikbaar.

toelichting advies Voldoende klim- en ladderhaken op de leien daken plaatsen:

- elke keper individueel controleren op stevigheid;
- bij een beloopbare goot de onderste ladderhaken plaatsen op 1m20 boven de goot en 1m40 uit elkaar;
- de volgende ladderhaken plaatsen op 4m00 boven elkaar en 2m80 uit elkaar;
- de bovenste ladderhaken plaatsen op 1m00 onder de top van het dakvlak en 2m80 uit elkaar; - de ladderhaken van een rij geschrant plaatsen ten opzichte van de ladderhaken van de onder- en/of bovenliggende rij;
- alle niet genormeerde ladder- en klimhaken vervangen;
- enkel klim- en ladderhaken gebruiken die voldoen aan de Europese norm EN 517;
- steeds de plaatsingsvoorschriften van de fabrikant volgen;
- op vraag kan Monumentenwacht een toegankelijkheidsplan opmaken.

- toren 1: - de ladder vervangen en vastzetten;
- na het herstellen van de dakkapellen, de luiken voorzien van een grendel zodat deze gemakkelijk geopend kunnen worden;
- loopvloeren plaatsen naar de vier bordessen zodat de dakkapellen veilig bereikbaar zijn;
- de gebreken in de vloer herstellen;

- zolders 3 en 4: loopbruggen met balustrade plaatsen naar de dakkapellen (indien er ladderhaken op de dakvlakken worden geplaatst zijn de goten en dakvlakken ook bereikbaar langs buiten);
- zolder 4: de trapladder vervangen en vastzetten, een loopbrug plaatsen;
- zolders 5,6,7,8,9,10: om de zolders bereikbaar te maken een dakluik installeren in de dakvlakken en loopbruggen plaatsen.

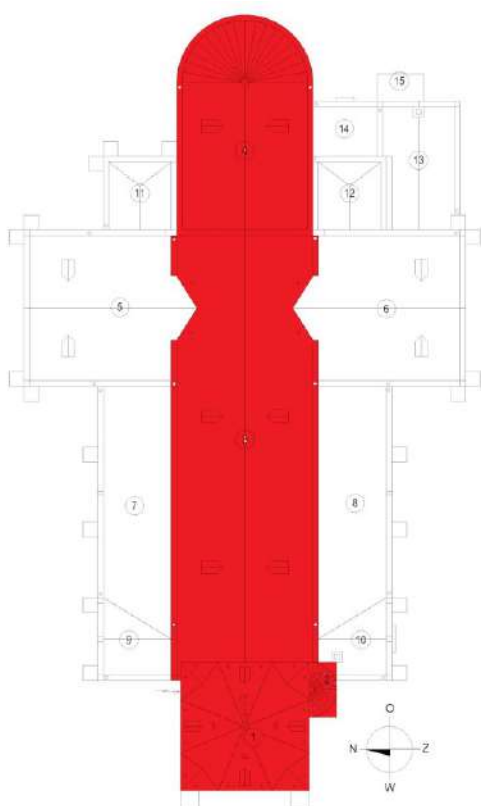
Meer info vindt u in de brochure 'Veiligheid en toegankelijkheid van zolders, kapruimtes, daken en goten' op de website van Monumentenwacht.

indicatieve hoeveelheid Nader te bepalen

prioriteit 1-3 jaar

frequentie Eenmalig

uit te voeren door Dakwerker | Timmerman

toren 1: niveau dakkapellen: enkel een loopvloer ter hoogte van de dakkapellen

aanduiding daken en goten die niet bereikbaar waren voor inspectie

toren 1: ladder naar een dakkapel toren 1: luiken dakkapellen dichtgemaakt

toren 1

toren 1: gat in vloer ter hoogte opening naar zolder 3

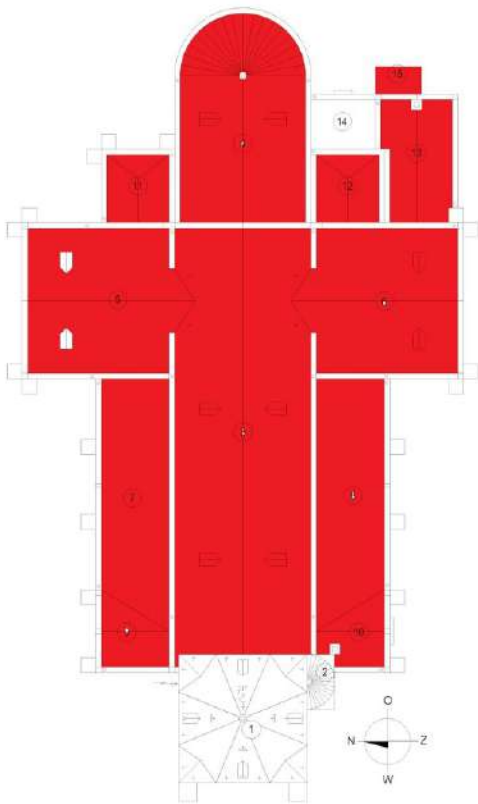

zolder 3

A2018/0 2 De leibedekking vernieuwen.

Gehele object | dakbedekking | asbest

toestand	Alle daken uitgezonderd torens 1,2 en dak 14 werden bekleed met asbesthoudende leien. Uit verweerde leien komen schadelijke vezels los. De dakbedekking is aan de noordzijde begroeid met mos.
toelichting advies	De dakbedekking vervangen door natuurleien of vezelcementleien (in samenspraak met Onroerend Erfgoed). De met mos begroeide daken zeker niet reinigen, want hierdoor komen een hoge concentratie asbestvezels vrij. Indien nog niet uitgevoerd, een asbestinventaris laten opstellen door een erkende en gespecialiseerde firma. Volgens het KB van 16-06-2006 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's van blootstelling aan asbest, is enkel de eigenaar van een gebouw die werknemers in dienst heeft of waar 'vrijwilligers onder gezag werken', verplicht om een asbestinventaris op te stellen en die ter beschikking te stellen van externe werknemers die in dat gebouw komen werken. Alle informatie is beschikbaar via www.werk.belgie.be (trefwoord 'asbest').
indicatieve hoeveelheid	Nader te bepalen
prioriteit	3-6 jaar
frequentie	Eenmalig
uit te voeren door	Erkende asbestverwijderaar Dakwerker

asbesthoudende leien verweerd, plaatselijk beschadigd

overzicht astbesthoudende leien

aan de noordzijdes groeit mos op de leien

A2018/ 03 De duivenwering herstellen.

Gehele object | dieren | vuil en hygiëne

toestand Aan de noord- en oostgevel werd geen duivenwering langs de buitenzijde van de galmborden geplaatst, waardoor duiven kunnen nesten op de galmborden.

Op het moment van de inspectie werden er binnen geen duiven opgemerkt, op enkele plaatsen kunnen duiven binnen:

- toren 1-noord: de plank van een stellinggat is beschadigd; - toren 1-west: het noklood van de dakkapel is weggefallen;
- dak 4-noord: het gaas bovenaan de dakkapel is beschadigd.

indicatieve hoeveelheid Nader te bepalen
prioriteit Binnen het jaar
frequentie Eenmalig
uit te voeren door Onderhoudsploeg

toren [1]-noord: stellinggat

dak 4-noord

A2018/ 04 De toren opkuisen.

Gehele object | vuil en hygiëne

toestand Op enkele plaatsen werden takken van kauwen en nestmateriaal aangetroffen:

- toren 1-noord: op de galmborden;
  - toren 1-west: via het weggefallen noklood gooien kauwen takken naar binnen.
- In de toren is nog een oude, in onbruik geraakte antenne aanwezig.

indicatieve hoeveelheid Nader te bepalen
prioriteit 1-3 jaar
frequentie Eenmalig
uit te voeren door Onderhoudsploeg

toren 1-west

toren 1-noord

toren 1: antenne

DAK

A2018/0 5 De leibedekking herstellen.

Dak | dakbedekking | natuurleien | vezelcementleien

toestand Toren 1: verschillende leien zijn weggevallen, met lichte vochtinsijpeling tot gevolg;
Westelijke dakkapel: enkele leien zijn weggevallen en dreigen naar beneden te vallen;
Toren 2: langs de binnenzijde zijn kleine openingen zichtbaar. We konden voor zover zichtbaar langs de buitenzijde een gebroken en een weggevallen lei vaststellen.

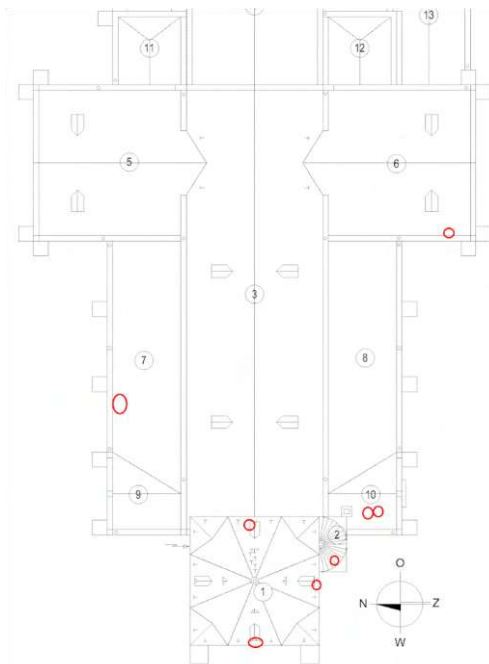
Van de dakvlakken uitgevoerd met vezelcementleien zijn een zeer beperkt aantal leien beschadigd:
- Dak 4-noord: enkele leien van de dakkapel zijn weggevallen;
- Daken 6-west, 7-noord en 10-west: een lei is beschadigd of weggevallen.

toelichting advies Toren 1 en 2: met een hoogwerker de leibedekking herstellen.

Gebroken of weggevallen leien vervangen door nieuwe leien, deze vastzetten met leihaakjes in RVS.

Bij het herstellen van de asbesthoudende leien de nodige veiligheidsvoorzieningen nemen. Bij het beschadigen van asbesthoudende leien komen schadelijke vezels vrij.

indicatieve hoeveelheid 40 st
prioriteit Dringend
frequentie Eenmalig
uit te voeren door Dakwerker

toren 1-oost

toren 1

toren 1-zuid

toren 1-west

toren 1-west: onderzijde dakkapel

toren 2: er komt licht binnen, wat wijst op een

toren 2: weggevalen lei lek

dak 4-noord

dak 6-west

dak 10-west

A2018/ 06 De aansluitingen herstellen.

Dak | aansluitingen | lood

toestand	Enkele loodaansluitingen zijn weggevallen, met vochtinsijpeling en het inrotten van de onderliggende bebording tot gevolg: -Toren 1-west: het noklood van de dakkapel is weggevallen. -Toren 1-west de loodbekleding van de kleine dakkapellen in de torenspits is aan de zijkanten schijnbaar opgerold. Het is niet duidelijk of dit lood nog goed bevestigd is. Toren 2: een loodslab van de topbekroning is weggevallen. Dak 4-noord: het noklood van de dakkapel is opgewaaid
toelichting advies	Torens 1 en 2: met een hoogwerker de aansluitingen controleren en herstellen.
indicatieve hoeveelheid	Nader te bepalen
prioriteit	Dringend
frequentie	Eenmalig
uit te voeren door	Dakwerker

toren 1-west

toren 1-west

dak 4-noord

A2018/0 7 Het kruis herstellen.

Dak | topbekroning | metaal

toestand	Dak 4: het kruis is sterk roestig, een deel is weggevallen, wat er op wijst dat de bouten doorgeroest zijn. Hierdoor kunnen er nog stukken wegvallen.
toelichting advies	De stabiliteit van het kruis en de sierstukken controleren door middel van een hoogwerker en indien nodig de losse delen verwijderen. Zolang dit niet gebeurd is geen passage rond het koor toelaten. De roestige bouten vervangen, de ontbrekende delen terugplaatsen of namaken. Het geheel ontroesten en schilderen met een roestwerend verfsysteem.
indicatieve hoeveelheid	1 st
prioriteit	1-3 jaar
frequentie	Eenmalig
uit te voeren door	Smid

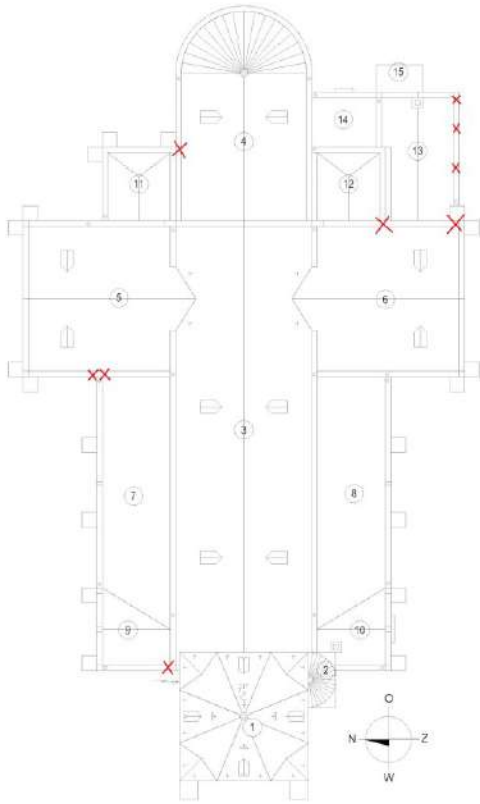

DAKWATERAFVOER

A2018/0 8 De goten herstellen.

Dakwaterafvoer | bakgoot | koper

toestand	Verschillende soldeernaden zijn gescheurd, zowel van gootopstanden als van tapgaten. Door deze lekken rot het houtwerk van de goot in en wordt het onderliggende muurwerk sterk vochtbelast. Op enkele plaatsen is de interieurafwerking door oude en bestaande lekken beschadigd. Door de slechte toegankelijkheid konden de goten van daken 3 en 4 niet gecontroleerd worden, mogelijk zijn hier ook nog lekken.
toelichting advies	De gescheurde soldeernaden aanwerken met een epdm slab die ver genoeg onder de leien doorloopt, en verlijmen met een contactlijm. De soldeernaden rond tapgaten opnieuw solderen.
indicatieve hoeveelheid	20 st
prioriteit	Binnen het jaar
frequentie	Eenmalig
uit te voeren door	Dakwerker

volume 4-noord

overzicht problemen met goten

dak 5-west

dak 5-west

dak 6-west: duurzame herstellen met roofing

dak 6-oost

dak 8-zuid

dak 8-zuid: herstelling komt los

dak 13-zuid: tijdelijke herstelling scheurt dak 13-zuidoostelijke hoek opnieuw in

dak 14-oost dak 14: tijdelijke herstelling scheurt in

A2018/0 9 Een afvoer terugplaatsen.

Dakwaterafvoer | afvoer | PVC

toestand Dak 8-noordwest: een afvoer is weggevallen doordat de beugel losgekomen is uit het muurwerk . De afvoer werd door ons voorlopig teruggezet, maar indien de beugel niet opnieuw wordt vastgezet in het muurwerk zal deze opnieuw wegvallen.

indicatieve hoeveelheid 1 st

prioriteit Binnen het jaar

frequentie Eenmalig

uit te voeren door Dakwerker

DRAAGSTRUCTUUR EN OVERSPANNING

A2018/ 10 De kelder droog houden.

Draagstructuur en overspanning | kelder

toestand	Volume 13: in de kelder blijft water staan. Door de hoge vochtconcentratie in de ruimte zijn de profielen van de troggewelven sterk roestig. Ter hoogte van opleggingen drukt dit het steenwerk op, dit veroorzaakt scheuren in het steenwerk. Ook ten gevolge van de hoge vochtconcentratie condenseert vocht tegen de bebording van dak 15, hierdoor zijn enkele balken ingerot. De scharnieren van de deur zijn verroest.
toelichting advies	Een automatische dompelpomp in de kelder plaatsen. De kelder beter verluchten, door twee ventilatieroosters zo ver mogelijk uit elkaar te plaatsen. Bijvoorbeeld een rooster in de deur en één in het muurwerk ter hoogte van volume 6. De profielen van de troggewelven ontroesten en schilderen met een roestwerend verfsysteem, met voldoende aandacht voor de opleggingen. Het houtwerk van volume 15 herstellen.
indicatieve hoeveelheid	Nader te bepalen
prioriteit	Binnen het jaar
frequentie	Eenmalig
uit te voeren door	Algemene aannemer

water in de kelder

roestige troggewelven

roestige opleggingen drukken het steenwerk

volume 15: ingerot houtwerk op

A2018/1 1 Het voegwerk herstellen.

Draagstructuur en overspanning | voegwerk

toestand	Plaatselijk is het voegwerk uitgespoeld, vooral het voegwerk van de steunberen net boven de plint, ter hoogte van het maaiveld en van de topgevels. Het voegwerk tussen de dekstenen van de topgevels is verspreid weggevallen, waardoor het onderliggende metselwerk sterk vochtbelast is.
toelichting advies	Het voegwerk herstellen met een compatibele kalkmortel.
indicatieve hoeveelheid	Nader te bepalen
prioriteit	1-3 jaar
frequentie	Eenmalig
uit te voeren door	Aannemer voegwerken

toren 1-noord: plint

volume 11: steunbeer

volume 15

volume 5-noord en 6-zuid

volume 5-noord en 6-zuid

A2018/1 2 Een stijl herstellen

Draagstructuur en overspanning | witte kalk-of zandsteen

toestand Volume 13-zuid: door het roesten van een diefijzer ter hoogte van de verankering is de stijl beschadigd. De stabiliteit van het geheel komt niet in het gedrang.

toelichting advies De stijl herstellen, bijvoorbeeld met een restauratiemortel, na het ontroesten en schilderen van de
diefijzers.
indicatieve hoeveelheid Nader te bepalen
prioriteit 3-6 jaar
frequentie Eenmalig
uit te voeren door Restauratie-aannemer

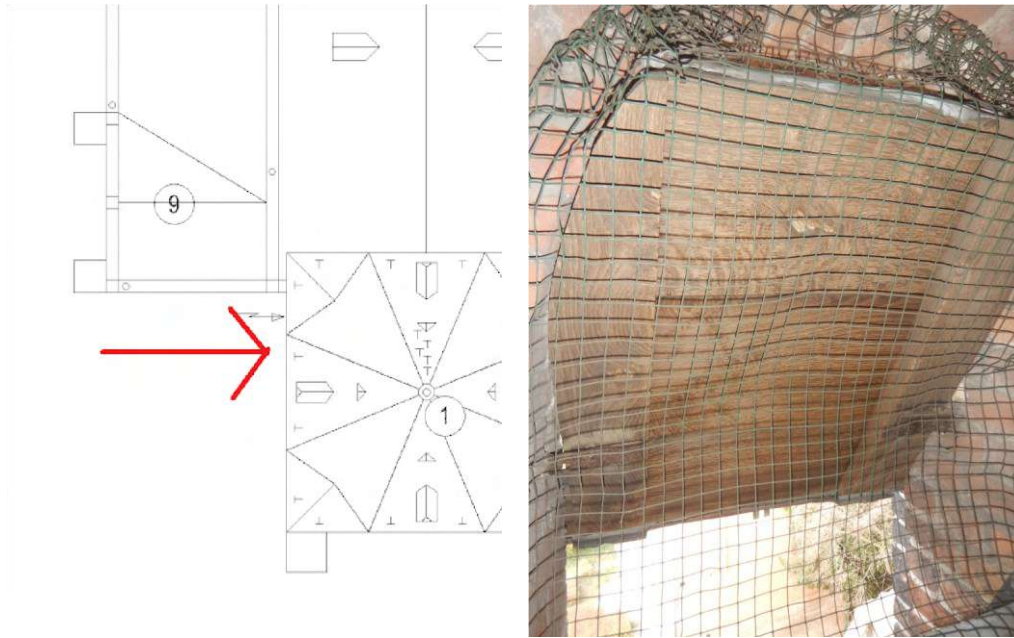
SCHRIJNWERK EN BEGLAZING

A2018/1 3 De galmborden herstellen.

Schrijnwerk en beglazing | galmbord

toestand Toren 1-noord: derde galmbord vanaf het westen: het bovenste galmbord zit los en kan
wegvallen. toelichting advies Het galmbord beter verankeren.

indicatieve hoeveelheid Nader te bepalen prioriteit
Binnen het jaar
frequentie Eenmalig uit te voeren door
Dakwerker | Restauratie-aannemer

toren [1]-noord: bovenste galmbord niet meer voldoende bevestigd

AFWERKING EN INRICHTING

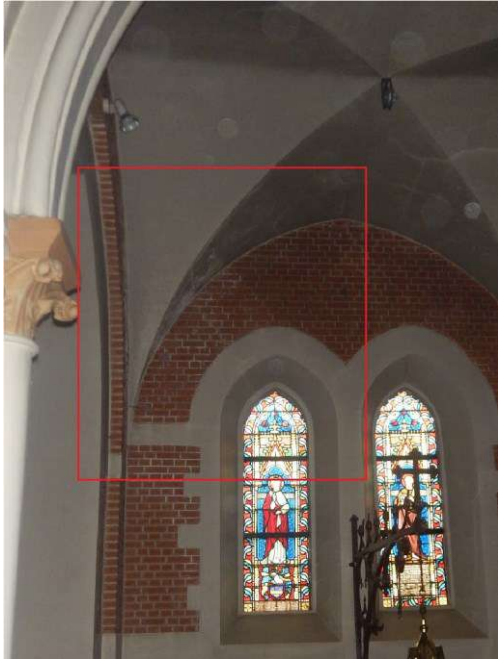
A2018/ 14 Het pleisterwerk herstellen na het herstellen van de oorzaak.

Afwerking en inrichting | bepleistering

toestand Op verschillende plaatsen is het pleisterwerk beschadigd door oude en bestaande lekken in de goten.

indicatieve hoeveelheid Nader te bepalen prioriteit
> 6 jaar

frequentie Eenmalig uit te voeren door Aannemer
pleisterwerken | Restauratie-aannemer

volume 9-zuidwestelijke hoek

volume 4-noord

volume 7-noord

volume 8-zuid

PERIODIEK ONDERHOUD

A2018/ 15 De goten regelmatig reinigen om verstoppingen te vermijden.

Dakwaterafvoer | vuil en hygiëne

toestand	De goten worden regelmatig gereinigd. De voor ons bereikbare goten werden door ons uitgekuist. Dak 3-zuidoost: een plant groeit in de goot. Dak 10: een duivenest werd door ons verwijderd.
toelichting advies	De goten regelmatig reinigen om verstopping van afvoeren, met overlopende goten tot gevolg, te voorkomen. Meer info vindt u in de brochure 'Onderhoud van hemelwaterafvoer' op de website van Monumentenwacht
indicatieve hoeveelheid	Nader te bepalen
prioriteit	Dringend
frequentie	4 x per jaar
uit te voeren door	Onderhoudsploeg

dak 3-zuidoostelijke hoek

dak 5-oost

dak 10-west

A2018/ 16 Boordplanken, ramen en deuren onderhouden.

Schrijnwerk en beglazing | buitenschrijnwerk | hout

toestand	De verlaag van boordplanken, dakkapellen, houten ramen en deuren zijn verweerd. Hierdoor is het hout minder beschermd en kan het plaatselijk inrotten.
toelichting advies	<p>Na het herstellen van de lekken in de goten, eventuele inrottingen verwijderen en vervangen tot op het gezonde hout. Het hang- en sluitwerk herstellen waar nodig en tijdig smeren. Na een grondige voorbereiding van de ondergrond (verwijderen van slechthechtende lagen, vetten, vervuiling, ...) het geheel schilderen in meerdere lagen met een dampopen verfsysteem.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ingerotte delen herstellen/vervangen; - alle verschaald schilderwerk schuren; - aan de sterk afgebladderde delen de verf strippen; - het sterk verweerd houtwerk schuren tot op het gezond houtwerk; - alles onstoften/ontvetten; - het schilderwerk vernieuwen met een dampopen verfsysteem in meerdere lagen; - de dagkanten hernemen met een kalkmortel; - stopverfzomen steeds meeschilderen; - het beschadigde hang- en sluitwerk herstellen; - de condensgootjes van de ramen vrijmaken; - meer info vindt u in de brochure 'Onderhoud van buitenschrijnwerk' op de website van Monumentenwacht.
indicatieve hoeveelheid	Nader te bepalen
prioriteit	1-3 jaar
frequentie	Eenmalig
uit te voeren door	Schilder

ramen

boordplanken

dak 6-zuid: boordplank plaatselijk ingerot

dak 6-zuid: dakkapel: delen ingerot en overschilderd

dak 6-zuid: dakkapel

A2018/ 17 De begroeiing regelmatig snoeien.

Site en omgeving | begroeiing

toestand	Op enkele plaatsen, zoals tegen volume 11, groeit er klimop tegen de gevel. De klimop kan reeds beschadigd metselwerk sterker beschadigen. Zorg ervoor dat de klimop onder het niveau van de goot blijft. Volumes 5 en 7: takken van de aanpalende boom raken het dakvlak, waardoor het dakvlak beschadigd wordt en schadelijke asbestvezels vrijkomen.
indicatieve hoeveelheid	Nader te bepalen
prioriteit	Binnen het jaar
frequentie	Jaarlijks
uit te voeren door	Onderhoudsploeg

dak 7

volume 11

A2018/1 8 Het ijzerwerk ontroesten en schilderen.

Draagstructuur en overspanning | topbekroning | metaal

toestand	Het ijzerwerk (diefijzers, hang- en sluitwerk van de poorten en de topbekroning van toren 1 en dak 4) is licht tot sterk roestig.
indicatieve hoeveelheid	Nader te bepalen
prioriteit	1-3 jaar
frequentie	Zevenjaarlijks
uit te voeren door	Schilder

volume 13-oost

volume 13

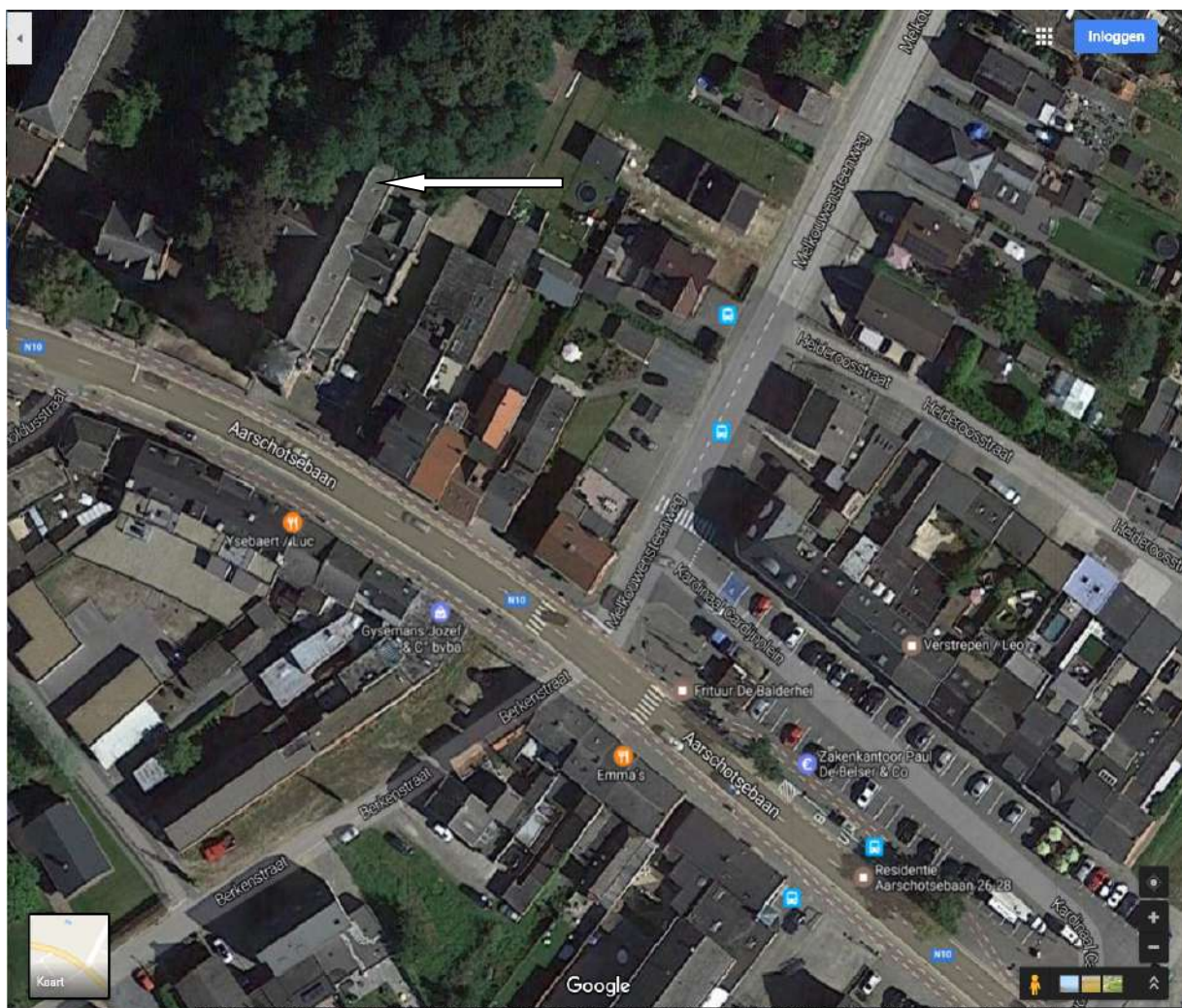
OVERZICHT VAN DE ADVIEZEN

11074-2018-B Sint-Rumolduskerk 2590 BERLAAR

code	rubriek element materiaal verkort advies	eenheid	indicatieve hoeveelheid	frequentie	uit te voeren door	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
	Gehele object																	
A2018/01	Gehele object toegankelijkheid en bereikbaarheid De toegankelijkheid verbeteren.	n.t.b.	-	1x	Dakwerker Timmerman			x										
A2018/02	Gehele object dakbedekking asbest De leibedekking vernieuwen.	n.t.b.	-	1x	Erkende asbestverwijderaar Dakwerker						x							
A2018/03	Gehele object dieren vuil en hygiëne De duivenwering herstellen.	n.t.b.	-	1x	Onderhoudsploeg	x												
A2018/04	Gehele object vuil en hygiëne De toren opkuisen.	n.t.b.	-	1x	Onderhoudsploeg			x										
	Dak																	
A2018/05	Dak dakbedekking natuurleien vezelcementleien De leibedekking herstellen.	st	40	1x	Dakwerker	x												
A2018/06	Dak aansluitingen lood De aansluitingen herstellen.	n.t.b.	-	1x	Dakwerker			x										
A2018/07	Dak topbekroning metaal Het kruis herstellen.	st	1	1x	Smid			x										
	Dakwaterafvoer																	
A2018/08	Dakwaterafvoer bakgoot koper De goten herstellen.	st	20	1x	Dakwerker	x												
A2018/09	Dakwaterafvoer afvoer PVC Een afvoer terugplaatsen.	st	1	1x	Dakwerker	x												
	Draagstructuur en overspanning																	
A2018/10	Draagstructuur en overspanning kelder De kelder droog houden.	n.t.b.	-	1x	Algemene aannemer	x												
A2018/11	Draagstructuur en overspanning voegwerk Het voegwerk herstellen.	n.t.b.	-	1x	Aannemer voegwerken			x										
A2018/12	Draagstructuur en overspanning witte kalk-of zandsteen Een stijl herstellen.	n.t.b.	-	1x	Restauratie-aannemer						x							
	Schrijnwerk en beglazing																	
A2018/13	Schrijnwerk en beglazing galmbord De galmborden herstellen.	n.t.b.	-	1x	Dakwerker Restauratie-aannemer			x										
	Afwerking en inrichting																	

3.4.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De Sint-Rumolduskerk langs de Aarschotsebaan – N10

De Sint-Rumolduskerk is gelegen in het centrum van Berlaar Heikant, de meest zuidelijke leefkern van de gemeente, langsheen de gewestweg N10.

De ruimere omgeving van de Sint-Rumolduskerk is historisch en architecturaal weinig waardevol. In hoofdzaak bevinden zich er rijwoningen uit de eerste helft van de 20ste eeuw, sommige ervan zijn op het gelijkvloers in gebruik als handelspand. Op 50 m ten zuidoosten van de kerk bevindt zich het Kardinaal Cardijnplein waarop en -rond verschillende lokale handelszaken gevestigd zijn zoals een bakker, kapper, krantenwinkel, ... en enkele grotere handelszaken van bovenlokaal belang zoals een drukkerij en machinehandel... De laatste jaren werden in de onmiddellijke omgeving van de kerk verschillende oudere woningen gesloopt en veelal vervangen door appartementsbouw.

Op ongeveer 50 m ten noordwesten van de kerk bevindt zich de parochiezaal Familia die beschikt over een ruime zaal, een podium en een keuken. De zaal wordt regelmatig gebruikt door lokale verenigingen of verhuurd voor allerhande feesten, koffietafels, ... Op ca. 100 m ten noordwesten van de kerk bevinden zich diverse gemeenschapsfuncties zoals de gemeentelijke basisschool en een kinderopvang.

De kerk zelf staat ingeplant op een beboomd perceel van ca. 1.800 m². Onmiddellijk links naast de kerk staat een pastorie op een perceel van ca. 3.000 m² (in eigendom van de kerkfabriek Sint-Rumoldus, in erfpacht gegeven aan de gemeente Berlaar). Achteraan de kerk bevinden zich nog onbebouwde, beboomde percelen in eigendom van de kerkfabriek Sint-Rumoldus, samen ca. 4.700 m² groot. De gemeente heeft een langdurige huurovereenkomst afgesloten met de kerkfabriek om de groenzone open te kunnen stellen als park voor de burgers (Hof van de Pastoor).

Het kerkhof Hemelshoek – vandaag het enige actieve kerkhof van de gemeente – is gelegen op ca. 6 km van de kerk. Het kerkhof van Berlaar- Heikant ligt ten zuidwesten van de kerk (op 350 meter van de kerk) en is in 2018 vergroend door het aanplanten van bomen en andere planten en het volledig inzaaien met gras.

Onmiddellijk rechts naast de kerk is parkeerplaats voorzien voor ca. 8 wagens. Op het in 2019/2020 heraangelegde Kardinaal Cardijnplein is parkeerplaats beschikbaar voor 45 wagens. Verderop, bij het gemeentelijk sportcentrum en de terreinen van FC Berlaar Heikant, bevinden zich nog ca 160 parkeerplaatsen die gebruikt kunnen worden bij grotere evenementen in het centrum van Berlaar Heikant.

De Lijn heeft een stopplaats langs de N10 op ongeveer 100 m van de kerk.

Door zijn ligging heeft deze kerk een brede actieradius en een erg vlot bereik.

3.4.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De kerk wordt vooral (90%) gebruikt voor de eredienst, nl. voor weekendvieringen, doopsel, vormsel, 1ste communie, huwelijken en uitvaartdiensten.

Gemiddeld aantal kerkgangers in een weekendviering: 20

Aantal kerkgangers met Kerstmis: 185

Aantal doopsels: 7

Aantal huwelijken: 1

Aantal uitvaarten: 10

Aantal eerste communicanten: geen

Aantal vormelingen: 15

Er is een beperkt (10%) gebruik voor andere doeleinden, nl. voor repetities zangkoor, en concerten van plaatselijke culturele verenigingen.

4. NAAR EEN TOEKOMSTVISIE

4.1. Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie

We willen de **valorisatie** van de kerkgebouwen verhogen omwille van volgende redenen:

Gezien de investeringen die de afgelopen jaren gerealiseerd zijn in de drie kerkgebouwen en de op korte termijn te realiseren renovaties aan de Sint-Rumolduskerk lijkt het ons aangewezen dat de valorisatie van deze gebouwen verhoogd zal worden. Uiteraard gaat het dan over initiatieven die verenigbaar zijn met het kerkelijk gedachtengoed.

▪ Valorisatie van kerkgebouwen houdt in dat we het kerkgebouw ook willen gebruiken voor andere activiteiten dan voor de liturgie. Een lijst maken met wat wel of niet in een kerkgebouw kan plaatsvinden, is niet mogelijk. Het is aan het team van de pastorale eenheid om hierin een beslissing te nemen.

▪ Om tot een beslissing te komen worden door het team wel objectieve criteria gehanteerd. De belangrijkste criteria zijn:

- De liturgie mag in geen geval in het gedrang komen. De liturgie heeft altijd voorrang op om het even welke andere activiteit. Ook de materialen die voor de liturgie gebruikt worden, dienen voor de liturgie gevrijwaard te blijven.
  - De activiteit mag in geen geval indruisen tegen de normen en waarden waar de katholieke kerk voor staat.
  - De activiteit moet voor iedereen toegankelijk zijn en mag geen commercieel doel nastreven.
  - De activiteit is verzoenbaar met het sacrale karakter van de ruimte.
  - De pastorale eenheid Sint-Salvator en de kerkfabriek blijven ten allen tijde gastheer.
  - Overleg tussen de pastorale eenheid en de gemeente is wenselijk.
- Als de activiteit door het team is goedgekeurd, zal de Kerkraad een contract afsluiten.

Richtlijnen nevengebruik voor kerken die gevaloriseerd blijven voor de eredienst: zie bijlage.

Sint-Pieterskerk

De Sint-Pieterskerk is de grootste kerk op het grondgebied van Berlaar. Gezien haar centrale ligging in de gemeente zal deze kerk behouden blijven voor de eredienst, en dit voor de parochies Sint-Pieter, Sint-Lambertus en Onbevlekt Hart van Maria. Deze laatste is ondertussen opgegaan in de parochie Sint-Pieter, wegens het herbestemmen van de kerk in deze parochie.

Uit de architecturale mogelijkheden blijkt dat er meer valorisatie mogelijk is.

Uitbreidingsmogelijkheden zijn er niet.

Er wordt niet overwogen om een deelruimte af te splitsen, gezien de geografische ligging van deze kerk en haar pastorale waarde.

Sint-Lambertuskerk

Uit de architecturale mogelijkheden blijkt dat bouwkundige ingrepen of toevoegingen van de deelruimtes in het kerkgebouw beperkt zijn. Gezien de ligging in een beschermd dorpsgezicht en de aanwezigheid van het kerkhof rondom zijn er geen mogelijkheden om het kerkgebouw uit te breiden.

Deze kerk zal haar gebruik voor de eredienst behouden. Er zal gestreefd worden naar nog meer valorisatie.

Sint-Rumolduskerk

Op basis van de architecturale mogelijkheden is er uitbreiding en afsplitsing van deelruimten mogelijk.

Deze kerk is gelegen in een gehucht van de gemeente, zijnde Heikant. Ze ligt op de grens van de gemeente, waardoor ook inwoners van de naburige gemeenten gebruik maken van de kerk. Gezien deze geografische ligging en de verwevenheid binnen de lokale samenleving is momenteel er geen draagvlak om deze kerk een neven-of herbestemming te geven. De lokale wensen voor behoud van het huidige gebruik zijn sterk aanwezig.

Het is de bedoeling om ook hier nog meer in te zetten op ruimere valorisatie.

Pastoraal plan voor de kerkgebouwen

Gelet op deze evoluties en recente wijzigingen in het pastorale landschap van de parochies in Nijlen en Berlaar, komt het team van de pastorale eenheid tot volgende conclusies betreffende het toekomstige gebruik van de kerkgebouwen.

Sint-Pieter | Berlaar

Dit kerkgebouw werd de voorbije jaren volledig gerestaureerd. Het resultaat is een uniek kerkgebouw met een heel eigen karakter. Gelegen in het centrum van Berlaar, en na het verdwijnen van de kerkgebouwen in Berlaar Station, aan de Hertstraat en de kapel van de Zusters, blijft dit kerkgebouw voorbehouden voor de eredienst. Daarnaast is valorisatie mogelijk. Sinds de restauratie toont het kerkgebouw zich immers als een prachtige locatie voor diverse doeleinden. Valorisatie van een kerkgebouw betreft echter sporadisch gebruik voor doeleinden die voldoen aan strikte voorwaarden, waarbij de pastorale eenheid als gastheer optreedt en alle aanvragen beoordeelt. Toezicht op dit gebruik zal vertrouwen, respect én begrip vergen voor de sacrale ruimte en het behoud van de waardigheid van het kerkgebouw.

Sint-Rumoldus | Berlaar-Heikant

De parochie Sint-Rumoldus weet zich gedragen door een gemotiveerde groep vrijwilligers. Daarbij worden ook jongere vrijwilligers en medewerkers aangetrokken. Er is hoop op vernieuwing. De wekelijkse liturgie blijft lokaal essentieel. Daarnaast wordt het kerkgebouw ingezet voor occasionele concerten en kleinschalige tentoonstellingen. Er zal nog meer ingezet worden op valorisatie in de toekomst.

Sint-Lambertus | Gestel

Het pastorale leven in de parochie Sint-Lambertus in Gestel is uiterst beperkt; er is geen eigen werking naar liturgie, catechese, diaconie of gemeenschapsofbouw. Nochtans blijft dit kleine kerkgebouw een ruime groep mensen aanspreken. De viering op zondagavond wordt druk bijgewoond door gelovigen ook van buiten de parochie. Het kerkje oefent een bijzondere aantrekkingskracht uit voor kerkelijke huwelijken en dopen. Vandaar willen we ook hier blijven inzetten op gebruik voor de eredienst, met mogelijk sporadische valorisatie aan de eerder al vermelde voorwaarden.

Deelgemeente (en wijk)	Kerk	Toekomstvisie
Berlaar Heikant	Sint-Rumolduskerk	A-kerk
Berlaar Gestel	Sint-Lambertuskerk	A-kerk
Berlaar Centrum	Sint-Pieterskerk	A-kerk

A-kerk = een kerk die op langere termijn als parochiekerk zal behouden blijven, met aandacht voor valorisatie

Op korte en middellange termijn zullen volgende investeringen gebeuren in het kader van de uitwerking van de toekomstvisie:

- Sint-Pieter:

- Dagelijks onderhoud

- Sint-Lambertus:

- Dagelijks onderhoud.
  - In 2024 werd de voordeur en enkele bakgoten geschilderd.

-Sint-Rumoldus:

- Volledig vervangen van het dak kerklichaam. Dak bestaat uit asbestleien en deze worden vervangen door natuurleien. Ook worden de bakgoten, regenafvoerpijpen en andere dak toebehoren vervangen of gerestaureerd. Ook wordt een beperkt aantal m² aan gevelsteen

gereinigd en gerestaureerd en wordt er wat natuursteen en ijzerwerk vervangen of gerestaureerd.

- Raming werken: € 543.348,91 incl. BTW

4.2. Plan van aanpak en besluit:

Alle betrokken partijen engageren zich om naar aanleiding van het jaarlijks overleg tussen het centraal kerkbestuur en gemeente na te gaan of het plan nog actueel is en of wijzigingen noodzakelijk zijn. Indien er wijzigingen moeten aangebracht worden, worden deze opgenomen in een addendum aan dit kerkenbeleidsplan na goedkeuring door de bisschop van bisdom Antwerpen en door de gemeenteraad. Dit principe zal worden toegepast bij de start van elke nieuwe legislatuur.

(Volgens het Eredienstendecreet dat in werking treedt vanaf 1 januari 2025 moet elk kerkenbeleidsplan de eerste zes maand van elke nieuwe legislatuur vernieuwd of herbevestigd worden.)

Bijlagen

1. Verslag stuurgroep 26 augustus 2024
2. Verslag stuurgroep 17 december 2024
3. Verslag stuurgroep 17 maart 2025
4. Richtlijnen nevengebruik
5. Goedkeuring van het Bisdom van Antwerpen op 15 april 2025